

વિધિ સહિત શ્રી પૌષ્ઠ વિધિ

[વિધિ સહિત સામાયિક સૂત્ર, સ્તવનો, પૌષ્ઠશમી
તપવિધિ તથા કથા તેમજ વીશસ્થાનક તપવિધિ સાથે]

: સંપાદક :

વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ શાસનપ્રભાવંક પૂઠ મુનિરાજ શ્રી
કાંતિસાગરજી મહારાજ સાહેબ

: આર્થિક સહાયક :

શાહ પ્રેમચંદ કચેરાભાઈ કલ્પીકટવાળા તરફથી પોતાના
સ્વ. ધર્મપત્ની અ. સૌ. મરઘાબાઈના આત્મસ્મરણાર્થે

: પ્રકાશક :

શ્રી કાંતિ-દર્શન-જ્ઞાન-મંદિર
નાગોર [રાજસ્થાન]

વી. સં. ૨૪૮૭ } મૂલ્ય : અમૂલ્ય { આવૃત્તિ ૧ લી
વિ. સં. ૨૦૧૭ } પ્રતિ ૧૦૦૦

(१) श्री अति-हर्ष-आनन्द-निन्दित-
नामः (नन्दनन्दनः)

(2) J. P. Shah
Big Barr. CALICUT
(Kerala)

[illegible]

શ્રી કલીકટ નૈન દેરાસર

મૂળનાયક શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન

૫૦ હજાર નવ્ય-જૈન-નિર્માતા શ્વેત-કૃષ્ણ ભૈરવ-સેવિત

જાતા મોગા મેઠ મંથિન યોગીંદ્ર ચૂદામણિ અર્પ તદ્દત જૈન ધર્મનેવાટે પ્રમદ પ્રમથી જં. શુ. પ્ર. મ.
દાદા ગુરુદેવ શ્રી જિનકુશલ સૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ જયચંતા ધર્મો

જન્મ ૧૩૩૭ દિક્ષા-૧૩૪૭ આચાર્યપદ-૧૩૭૭ સ્વર્ગવાસ-ફાતુન વ. ૩૦ મે. ૧૩૮૧

સ્વ. જૈનાચાર્ય પુજ્ય શ્રી હરિસાગર સૂરીશ્વરજીકે શિષ્યરત્ન વે. પ્રથમ શ્રી. કાંતીસાગરજી વડે
શ્રી હરિસાગરજી મહારાજકે મન્ત્રોચ્ચારે વાંદા ચાતુરમસિમે દાદાજયેતીપર પ્રકાશિત સં. ૨૦૧૨

દાદા ગુરુદેવ શ્રી જિનકુશલસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ

જન્મ : ૧૩૩૭ * દિક્ષા : ૧૩૪૭ * આચાર્યપદ : ૧૩૭૭
સ્વર્ગવાસ : સં. ૧૩૮૮ શાગણ વદ ૦))

પ્રકાશકીય નિવેદન

પરમપૂજ્ય વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ શાસનપ્રભાવક મુનિરાજ શ્રી કાંતિ-
સાગરજી મહારાજ સાહેબ તથા ન્યાયતીર્થ સાહિત્યશાસ્ત્રી પૂં મુનિરાજ
શ્રી દર્શનસાગરજી મહારાજ સાહેબ દક્ષિણ પ્રદેશમાં ભદ્રાવતી તીર્થનો
છ'રી પાલતો સંઘ, ટીન્ડીવનમાં ઉપધાન તપ, હૈદ્રાબાદમાં આદીશ્વર દાદા
તેમજ દાદાચુરની પ્રતિષ્ઠા, શ્રી કુદ્દપાકજી તીર્થમાં ચૌમુખજીની પ્રતિષ્ઠા
આદિ કાર્યો કરાવી મદ્રાસમાં શાનદાર આતુર્માસ કરી, સેલમ-કોઇમ્બટુર-
કોચીન આદિ સ્થળોએ જાહેર વ્યાખ્યાનો દ્વારા જન-કલ્યાણ કરતા કરતા
કલીકટ પધાર્યા, ત્યારથી ધર્મપ્રેમી, ક્રિયાનિષ્ઠ શ્રીમાન્ પ્રેમચંદલાઈનો
આત્મા તેઓશ્રીના વ્યાખ્યાનો સાંભળી વિશેષ ધર્મરુચિવાળો થયો. ત્યાં
આતુર્માસ કરવા માટે પૂં મહારાજશ્રીને સાગ્રહ વિનંતિ કરી, પણ
આતુર્માસ આવવાને સમય વધુ હોવાથી ત્યાંથી વિહાર કરી મૈસુર પધાર્યા.
મૈસુરના સંઘનો અતિ આગ્રહ થવાથી પૂં મહારાજશ્રીનું આતુર્માસ
મૈસુરમાં નક્કી થયું. મૈસુરમાં પૂં મહારાજશ્રીના આતુર્માસ વખતે શ્રી
પ્રેમચંદલાઈ કલીકટથી ૨૫૦ સાધર્મિક લાઇઓને સાથે લઈ ૧૪
મોટરો દ્વારા ૧૭૫ માઇલનો માર્ગ પસાર કરી મૈસુર દર્શનાર્થે આવ્યા.
મૈસુરમાં પૂજન-ભક્તિ આંગી આદિ કરવા સાથે મૈસુરના સકલ સંઘની
નવકારશી કરી સંઘપતિની માળ પહેરી સારી રકમનો સહવ્યય કર્યો.

આ વખતે તેઓશ્રીને સાહિત્ય પ્રકાશનની રુચિ જાગ્રત્ થઈ હતી.
તે આજે વિધિસહિત પૌષ્ઠવિધિ તેમની જ આર્થિક સહાયથી તેમના
સ્વં ધર્મપત્ની અ. સૌ. મરઘાઆઈના પુણ્ય સ્મરણાર્થે પ્રગટ થાય છે.
તે અંગે તેઓ અત્યંત ધન્યવાદને પાત્ર છે.

આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં પૂં મહારાજશ્રીએ જે પ્રયાસ સેવ્યો છે,
તે માટે અમે તેઓશ્રીના અત્યંત આભારી છીએ.

લિં સંઘ સેવક, શ્રી પારસભલ ખજાનચી
ઓ. સેક્રેટરી, શ્રી કાંતિ-દર્શન-જ્ઞાનમંદિર
નાગોર (રાજસ્થાન)

અર્હ નમઃ ।

શ્રી-વર્દ્ધમાન- જિનેશ્વરાભયદેવ-જિનચન્દ્ર-શ્રી-જિનદત્ત-જિનકુશલ-
સુખસાગરભગવજ્જિનહરિસાગરાદિ-પરમપૂજ્ય-સદ્ગુરુભ્યો નમઃ ।

ભૂ મિ કા

[મંગલાચરણ]

ૐ અર્હ હરિપૂજ્યકો પહિલે કરું પ્રણામ ।

સુવિહિત વર સ્વરતરવિધિ-સાધું સિદ્ધિ તમામ ॥

ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમાં જે પ્રકારનો ધર્મ
દેખાડવામાં આવ્યો છે-૧ સાધુધર્મ અને ૨ શ્રાવકધર્મ.
સાધુધર્મમાં પાંચ મહાવ્રતોનું પાલન કરવાનું વિધાન છે.

પાપને સમજી ત્યાગ કરવાની શ્રદ્ધા હોવા છતાં અપ્રત્યા-
ખ્યાનાવરણ કષાય નામના ચારિત્રમોહનીય કર્મના ઉદયે જોયો
ત્યાગ ન કરી શકે, વ્રત-પચ્ચક્ષ્યાણુ ન કરી શકે, તે ચતુર્થ-
ગુણસ્થાનવર્તી અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ કહેવાય છે. ન છૂટકે
પાપ કરવું પડે છે. છતાં પણ ‘ પાપ ત્યાગ કરવા યોગ્ય જ
છે ’ એવી દૃઢ શ્રદ્ધા રાખવી એ પરમ-કલ્યાણ (મોક્ષ) નું
પહેલું પગથીયું છે.

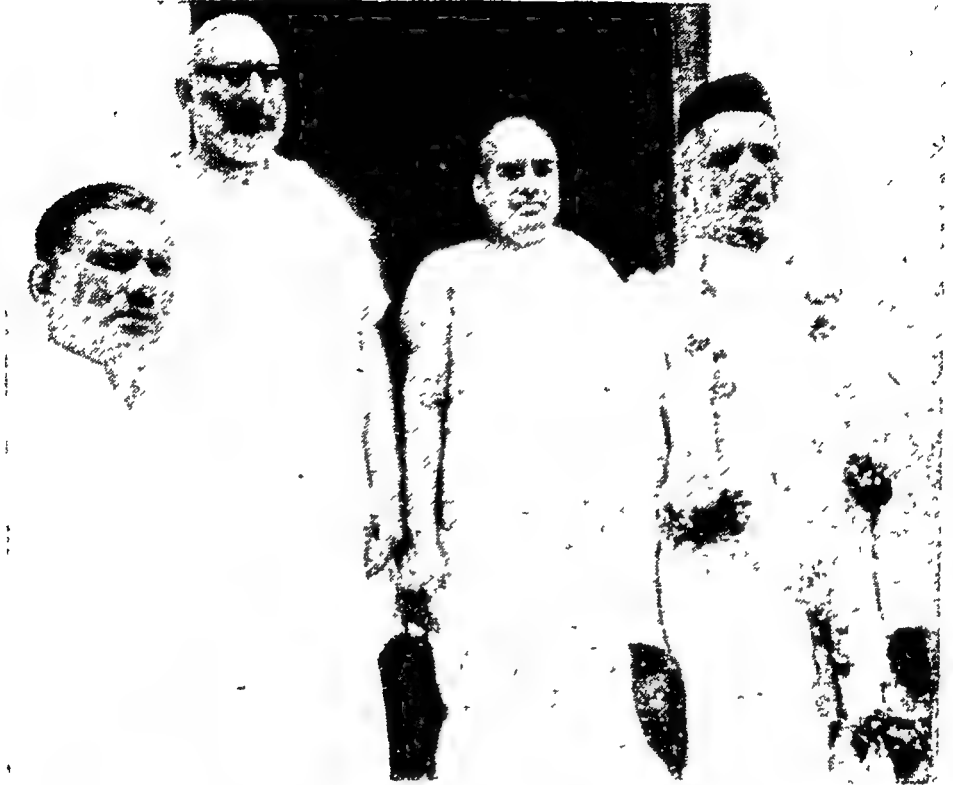
એ બાગ્યશાળીયો પાપને દુર્ગતિનું કારણ સમજી યથા-
શક્તિ ત્યાગ કરે છે ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહેવા છતાં સાધુજીવન
જીવવાની ઉત્કટ અભિલાષા રાખે છે, તેઓને પંચમ-શુભ-
સ્થાનવર્તી દેશવિરતિ-આવક કહેવામાં આવે છે. એવા
આવકોને ધારણ કરવા યોગ્ય મતોની સંખ્યા શાસ્ત્રોમાં બાર
બતાવવામાં આવી છે.

એ બાર મતોમાં પહેલા પાંચ મતો સાધુઓના મહા-
મતોની અગ્રેશાએ નાના હોવાથી અણુમત કહેવાય છે-તે
નીચે પ્રમાણે—

૧ વિના કારણ-વગર અપરાધે દોષપણુ દુરતા-દુરતા બે-
મદ્રિયથી ભૂમને પંચેન્દ્રિય પર્યન્તના જીવોની હિંસા ન કર-
વાની પ્રતિજ્ઞા કરવી. એ સ્થૂલ આણુતિપાત વિરમણુ
નામનું પદ્ધતું અણુમત છે.

૨ રાજ, દંડે, હોક બાંટે, બીજાનું જીવન બગડે, પોતાનું
પગલ થાય, એવા પ્રકારનું જીવું ન જોડવાની પ્રતિજ્ઞા કરવી,
એ સ્થૂલ મૂળવાદ વિરમણુ નામનું બીજું અણુમત
કહેવાય છે.

૩ રાજ દંડે, હોક બાંટે, બીજાને પ્રાણાન્ત કદ થાય,
પોતાની જાન પડે એવું અદ્વિજ્ઞાન-ગ્રીહનું વગર દીપેલું
જેવન-ભરી કન્યા એ પાપ છે. તે ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લેવી એ
સ્થૂલ અદ્વિજ્ઞાન વિરમણુ નામનું ત્રીજું અણુમત છે.

આ ગ્રંથમાં દ્રવ્ય સહાયક શ્રી શા. પ્રેમચંદલાઈ કચરાલાઈ
કલીકટથી સંઘ લઈને મૈસુર સં. ૨૦૧૫ માં પૂઠ મુનિરાજ
શ્રી કાન્તિસાગરજી મહારાજશ્રી તથા પૂઠ મુનિશ્રી દર્શન-
સાગરજી મહારાજશ્રીના દર્શનાર્થે આવેલ તે સમયની પ્રતિકૃતિ.

એવં સ્વપતિમાં સંતોષ રાખવો એ સ્ત્રીઓ માટે સ્થૂલ મૈથુન વિરમાણુ નામનું ચોથું આયુષ્ય છે.

૫ ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, મકાન, દુકાન આદિ નવ પ્રકારના મૂલ્યોના સ્થાનોમાં મમતા રાખવી એ પરિશ્રદ નામનું પાંચ કહેવાય. ઘરમાં રહેવા છતાં ગૃહસ્થ-શ્રાવક એ પરિશ્રદરૂપ વસ્તુઓનું સંક્ષેપ-પરિમાણ કરી શકે છે. અને એ રીતે પરિશ્રદની વસ્તુઓનું પરિમાણ કરવું તે સ્થૂલ પરિશ્રદ પરિમાણ રૂપ પાંચમું આયુષ્ય કહેવાય છે.

શ્રાવક એ પાંચ આયુષ્યોનો સ્વીકાર કરી એમાં ગુણો વધારવા માટે ત્રણ ગુણુષ્યોને ધારણ કરે છે.

૧ ઉર્ધ્વદિશા, અધોદિશા અને તિયંગદિશામાં જવા-આવવાથી આયુષ્યોમાં સખલના થવાનો સંભવ રહે છે. માટે વિવેકી શ્રાવક દિશાઓમાં ગમનાગમન કરવાનું પરિમાણ કરે છે, એ દિક્પરિમાણુ નામનું પહેલું ગુણુષ્ય કહેવાય.

૨ એક જ વાર જેનો ઉપયોગ કરાય તેનું નામ લોગ, અને વારંવાર જેનો ઉપયોગ કરી શકાય તેનું નામ ઉપલોગ, એમ ખાવા-પીવા આદિની વસ્તુઓનું તથા પહેરવા-ઓઢવા આદિની=લોગોપલોગ યોગ્ય વસ્તુઓનું પરિણામ કરવું એ લોગોપલોગ વિરમાણુ નામનું બીજું ગુણુષ્ય કહેવાય.

૩ વગર મતલબે પાપકર્મોનો બંધ થાય અને દંડ લોગ-વવો પડે એવા પ્રકારની કામોત્તેજક ચેષ્ટાઓ કરવી, વાત્યાળ થઈને બીજાઓની નિંદા, ઠકા-મશકરી કરવી, લોગોપલોગોને વધારવા એ અનર્થદંડ કહેવાય. સમજી શ્રાવકો એ અનર્થ-

દાંડનો ત્યાગ કરવાવાળા હોય છે. અનર્થદાંડનો ત્યાગ કરવાથી અનુવર્તનોને શુદ્ધ થાય છે. એથી અનર્થદાંડનો ત્યાગ કરવો એ અતર્થદાંડ વિરમાયુ રૂપ ત્રીજું શુભવત છે.

આમ પાંચ અભુવત અને ત્રણ શુભવત મળી આઠ મનો થયાં.

અભુવર્તોને મહાવતરૂપે પરિણમાવવા, વર્તોના શિક્ષા-સંસ્કારોને વધારવા શુદ્ધરૂપે શ્રાવણે ચાર શિક્ષાવર્તોને ધારણ કરે છે. તે નીચે પ્રમાણે—

૧ જોનઠામાં જોનઠું બે ઘડી-અડતાલીસ મીનીટ સુધી પાપ-વ્યાપારોનો ત્યાગ કરી, સમજાવે રહી, જ્ઞાન-તર્થાન-આગ્નિનો આય=જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવો એ સામાયિક નામનું મોટું શિક્ષાવત છે.

૨ પાંદેરા દિવસરિમાયુ નામના શુભવર્તમાં રાખેલી છટનો પજ સંસાર કરી સમજાવે રહી ત્રણ, નવ અથવા એથી વધુ અધિક સામાયિકોને એકી સાથે સ્વીકારીને રહેવું એ દેશાવ-ગામિક નામનું ત્રીજું શિક્ષાવત કહેવાય.

૩ જ્ઞાન-તર્થાન-આગ્નિને ગુણ કરવારૂપ ચાર પ્રદર કે આઠ પ્રદર સુધી અથવા એથી વધુ અધિક કાળ સુધી દેશાવી ચા સર્વેથી આદારવાવરૂપ, શરીરમન્દારત્યાગરૂપ, ભક્તચર્ચ મારણ કરવારૂપ, અને અન્યાયારૂપ, ત્રિપતસપર્ચક, લક્ષ્મણાં નર્દી પણ પર્વોત્તમના પ્રતિનિધિત્વ દિવસેમા જ કરાય તે પોષધવત મનોના મોટું શિક્ષાવત અભુવત.

સાધ્વીયોને આહાર-દાનરૂપ ‘અતિથિસંવિભાગ’ નામનું ચોથું શિક્ષાવ્રત જાણવું.

એવી રીતે પાંચ આણુવ્રતો, ત્રણ ગુણુવ્રતો અને ચાર શિક્ષાવ્રતો એમ કુલ બાર વ્રતોને ધારણ કરવાવાળા ગૃહસ્થ શ્રાવકો કહેવાય છે. એ વ્રતોનું વિશિષ્ટ વિધાન ‘ઉપાસકદશા’ નામના વર્તમાનના અગીયાર અંગો પૈકી સાતમા અંગમાં સારી રીતે જોવા મળે છે. વિશેષ જિજ્ઞાસુઓએ ત્યાં જોવું.

અહીં ઉપર બતાવેલા શ્રાવકના બાર વ્રતો પૈકી અગીયારમા પૌષધવ્રતનું વિશેષ વિવેચન કરવામાં આવે છે સારી રીતે સમજપૂર્વક કરાવેલું અનુષ્ઠાન અનેક લાભ આપનારું થાય છે. કાર્યસિદ્ધિમાં અનુકૂળ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવની અપેક્ષા રહે છે.

દ્રવ્યનું ચિંતન આત્મરૂપે અને ઉપકરણરૂપે એમ બે પ્રકારે થાય છે. પૌષધ કરવાવાળો આત્મા સરળ, અશઠ, દેવ-શુરુ-ધર્મ તરફ ભક્તિ રાખવાવાળો અને પૌષધના અર્થને જાણવાવાળો હોવો જોઈએ. પૌષધના ઉપકરણરૂપે કટાસણું, ચરવળો, મુહપત્તી, શુદ્ધ ઘોતી, ખેસ (હુપટો), કંદોરો, દંડાસન, પૂંજણી, સુપડી, ભણવાના પુસ્તકો, શુદ્ધ માટે અચિત્ત ગરમ પાણી, માત્રા માટે પાલસિયું વગેરેનો ઉપયોગ રાખવો જોઈએ. એમ ઉપાદાનરૂપ અને નિમિત્તકારણરૂપ દ્રવ્ય-શુદ્ધિથી કાર્યશુદ્ધિ થાય છે.

પૌષધ કરવાવાળાએ ઉપાશ્રય અથવા કોઈ ધાર્મિક એકાંત સ્થાનમાં ખેસવું જોઈએ. ક્ષેત્ર-શુદ્ધિથી કાર્યમાં પ્રશસ્તતા આવે છે.

પૌષધ કરવાનો કાળ પર્વતિથિઓનો જ હોય છે. પૌષધનો અર્થ પુષ્ટિ પારકુ કરવાનો અને પર્વતિથિરૂપ પૂર્વાચાર્યોએ કર્યો છે. કાળશુદ્ધિથી કાર્યનું કળા અનન્તગણું થાય છે.

રાગ-હેમતા અશાવરૂપ અર્થોત્-હૌધ-માન-માયા અને દોષ એ ચાર કપાળોના ત્યાગ કરવારૂપ બાવથી પૌષધ કરવા વાળાને જ્ઞાન-દર્શન અને ચારિત્રશુદ્ધોમાં પોષણ મળે છે. બાવ-શુદ્ધિથી કાર્યની સફળતા પ્રત્યક્ષ જોવાય છે.

ઉપરમાં પૌષધ કરવાનો કાલ પર્વતિથિઓ જ હોય છે, એમ જણાવાતું છે, તો શું અપર્વતિથિઓમાં પૌષધ ન કરી શકાય ? એ પ્રશ્ન સહેજે થઈ આવે છે, તેના ઉત્તરમાં શાસ્ત્ર-કારોના અભિપ્રાય સુજળ એમ જ કહી શકાય કે—'ત્યા, અપર્વતિથિઓમાં પૌષધ ન જ થાય. અપર્વતિથિમાં પૌષધ કરવાથી શાસ્ત્રકાર પૂર્વાચાર્યોની આજ્ઞા-મર્લાદનો બંગ કરવારૂપ પાપ વાતનું દેખાય છે.

શાસ્ત્રકારોનો અભિપ્રાય તેમના જ શબ્દોમાં—

“ મત્ત પ્રતિષ્ઠિતમાનુદ્યે સામાયિક-દેશાવશર્જિતે પુનઃ પુનઃ-રૂપાયે ક્રમે ભવતા, પૌષધોપવાસ્યતિથિર્મનિભર્ગો તુ પર્વતિથિ-રૂપાનુદ્યેયો. ન પ્રતિષ્ઠિતમાનુદ્યેયો ”

એ બે ત્રતો પ્રતિનિયત દિવસોમાં જ કરવા યોગ્ય હોય છે. હંમેશા કરવા યોગ્ય હોતા નથી. ”

વળી ‘ પૌષધ ’ શબ્દનો અર્થ પણ શાસ્ત્રકારોએ ‘ પર્વ-
દિન ’ કરેલો છે. જેમ કે-

“ પોષ-પુષ્ટિ કુશલધર્માણાં ધત્તે યદાહારત્યાગાદિકમનુષ્ઠાનં
તત્પૌષધં, તેનોપવસનં-અવસ્થાનં અહોરાત્રં યાવદિતિ પૌષધોપવાસ
ઇતિ । અથવા ‘ પૌષધ ’ પર્વદિનમષ્ટમ્યાદિ, તત્રોપવાસ:-અમક્તાર્થઃ
પૌષધોપવાસ ઇતિ । इयं व्युत्पत्तिरेव, प्रवृत्तिस्त्वस्य शब्दस्याहार-
शरीरसत्काराब्रह्मचर्य-व्यापारपरिवर्जनेष्विति । ”

સમવાયાંગસૂત્ર ટીકા પત્ર ૧૯.

અહિં પૌષધ એટલે પર્વદિન-અષ્ટમ્યાદિ તિથિયો જ
લેવામાં આવે છે.

“ इह पौषधशब्दो रूढ्या पर्वसु वर्तते, पर्वाणि चाष्टम्यादिति-
अयः, पूरणात्पर्व-धर्मोपचय-हेतुत्वादित्यर्थः । ”

શ્રાવકધર્મવિધિ પ્રકરણ ટીકા-પત્ર ૯૧. શ્રાવક પ્રસૂતિ ટીકા-
પત્ર ૧૭૫.

અહિં પૌષધ શબ્દ રૂઢિથી પર્વોમાં પ્રવર્તે છે, અને પર્વ
અષ્ટમી આદિ તિથિયો મનાય છે, પૂરણ કરે તે પર્વ; એટલે
ધર્મપુષ્ટિ કરવાવાળા કાળને પર્વ કહેવાય છે.

એવી રીતે પ્રાચીન અને સર્વમાન્ય ગ્રાંથઃ કરીને બધા
શાસ્ત્રકારોએ સામાયિક સહિત પૌષધત્રતને પર્વતિથિયોમાં જ
કરવું બતાવ્યું છે, હંમેશ માટે નહિં, પર્વતિથિ પણ અષ્ટમી,

ચતુર્દશી, પૂર્ણિમા, અમાવાસ્યા, પર્યુષણ અને કલ્યાણક નિધિઓ એ બધી મનાય છે. કહ્યું છે કે—

“ પૌષઃ પર્વેત્યન્તર્યન્તરં, સોઽષ્ટમીં ચતુર્દશીં પચ્ચદશીમન્યતમાં
તિથિમભિગૃય ચતુર્થાશુપવાસિના [કાર્યઃ] ”

તત્ત્વાર્થભાષ્ય.

તત્ત્વાર્થ ભાષ્યમાં શ્રી ઉમાસ્વાતિશ્ચ મહારાજ-પૌષઠ અને પર્વ સમાનાર્થક જ જણાવે છે. તેની જ દીકા આ પ્રમાણે છે:—

“ પૌષઃ પર્વેતિ નાર્યાન્તરમ્, સ પૌષઃ ષષ્ઠમીં, ચતુર્દશી પચ્ચદશીમિતિ પૂર્ણિમામ્ અમાવાસ્યાં ચ તિથિમન્યતમાં વેતિ-પર્યુ-
ષણા-કલ્યાણક-સન્વન્ધિર્નામન્યતમાં તિથિમભિગૃય ચતુર્થાશુપવાસિ-
ના પ્રક્ટેન [કાર્યઃ] ”

અર્થાત—સામાયિક સ્થિત પૌષઠ ઉપર ગતાવેલી પર્વ-
તિથિઓમાં જ અને તે પછી ઉપવાસ કરવાવાળાઓ જ કરવો,
ગીજલો નહીં. એવી શ્રી શાસ્ત્રકાર મહારાજલોની આશા છે.

‘ પૌષઠ કૃત્વાની બાવતાવાળો પર્વતિથિ આવ્યા પહેલાં
કાળ કરે તો તેની બાવતા મનની મનમાં જ રહી જાય એ
હીક ન જણાય માટે પૌષઠમાં પર્વતિથિનું બંધન રાખવું હીક
ન આવડે.’ આમ જોતા તો કરનારાઓએ જણવું જોઈએ
કે જગત્પરી પ્રવિઠમણી બાવતાવાળો માણસ સંવત્સરીનો
નિયમ વિષય આવ્યા પહેલાં કાળ કરે તો તેની બાવતા પછી
મનની ખજાનો રહી જાય, ત્યારે એ તક કરવાવાળાઓના અને
સંવત્સરી પ્રવિઠમણ પછી સળદે ત્યારે કરી દેવા ના. એમ
સ્વયં કરનારોનું કાળ જ પાતાને પડે પડે “ સ્વાગત ”

ધમ્મો ” સૂત્રાનુસાર પ્રત્યેક ક્રિયા સ્વેચ્છાથી નહીં, પણ શ્રી શાસ્ત્રકાર મહારાજઓની આજ્ઞાથી જ કરવી જોઈએ. અને તેથી જ આત્માનું કલ્યાણ થાય છે.

શાસ્ત્રોમાં પૌષધ એટલું જ નામ નથી પણ પૌષધોપવાસ નામ છે. અતિચારોમાં પણ કેવળ “ પૌષધવ્રતે ” જોલાતું નથી, કિન્તુ “ પૌષધોપવાસવ્રતે ” જોલવામાં આવે છે. આ નામ સાર્થક ત્યારે જ થાય કે જ્યારે ઉપવાસ કરીને જ પૌષધ કરવામાં આવે. એકાસણું, આયંજિલ આદિ કરીને કરવાથી નહીં ! માટે પૌષધ કરવાવાળાએ ઉપવાસનું તપ જ કરવું જોઈએ.

કેટલાક લોકો કહે છે, કે-પૌષધ દંડકમાં શરીરસત્કારાદિ પાછલા ત્રણ પૌષધમાં સર્વથી જ કરવાનું વિધાન છે, અને પહેલો આહાર પૌષધ દેશથી અને સર્વથી એમ બે પ્રકારે કરવાનું વિધાન છે, તો પછી ઉપવાસ કરવાવાળાનો પૌષધ સર્વથી અને એકાસણું આદિ કરી કરવાથી દેશપૌષધ કેમ ન ગણાય ? એમ પૂછવાવાળાઓએ સમજવું જોઈએ, કે-પૌષધ દંડકમાં બતાવેલ દેશથકી આહારનો હેતુ તિવિહાર ઉપવાસથી છે. જેમાં ચાર પ્રકારના આહારમાંથી એક પાણીરૂપ આહારની છૂટ રહે છે. એકાસણા આદિની નહીં. એકાસણા આદિમાં તો આહારના સમયનો નિર્ધાર કરવામાં આવેલ છે. પણ આહારનો નિર્ધાર નથી જ. એકાસણામાં આહાર તો ચારે પ્રકારના ચાલે છે. પછી દેશથકી આહારત્યાગનો નિયમ કેમ બનાવાય ? અશન, આદિમ અને સ્વાદિમ એમ ત્રણ આહારનો ત્યાગ અને દેશ-થકી પાણીરૂપ આહારની છૂટ રહે છે, ત્યારે જ દેસઝો આહાર પોસદ્દ બંધ બેસતો ગણાય.

અગર કાંઈ કહે કે—“દેસે અમુગા વિગતી આયંવિલં વા એકાસિ વા દો વા ”

આ પાઠથી સાબીત થાય છે કે દેશથી આહાર પૌષ્ઠમાં એકાસણું પણ સામેલ છે, તો તેઓએ સમજવું નોંધવું કે ઉપદેશ પાઠમાં તો “ એકાસિ વા દો વા ” એવો પાઠ છે, તો તમારી માન્યતા સુજળ બિયાસણું પણ દેશથી આહાર પૌષ્ઠમાં સામેલ ગણવું પડશે, એટલું જ નહીં ત્યાં તો દેશ અને સર્વથી એવા જે જે ભેદો ચારે પૌષ્ઠમાં જતાવેલા છે. માટે જન્મુઓ ! સામાયિકયુક્ત પૌષ્ઠના માટે શ્રાવકપ્રજ્ઞાપિતીકાનું ધ્યન નથી જ. તે ધ્યન સામાયિક રહિત ચારેય પ્રકારના પૌષ્ઠ દેશથી અને સર્વથી થઈ શકે છે. અને તેમાં એકાસણું તો શું બેયાસણું પણ સામેલ ગણવાનું જતાવેલ છે. એ સમિચારમા મનમાં ન ગણાય !

બગવતીસૂત્ર ૧૨ મા શતકના પહેલા ઉદ્દેશમાં પુષ્કલી આદિ શ્રાવકોની સમસ્યા શાંખ શ્રાવકે કહ્યું છે, કે—

“અસનં વા પાવં વા વ્યજનં વા માર્ગં વા આત્માત્માના વિમાત્માના અન્નિર્નુજ્ઞાના પરિમાત્માના પાંક્ત્યનં પોતતં પટિજાગમમાના વિદ્યોગસ્મામે ।”

આ પાઠમાં જોજન કરીને પણ પાશ્વિક પૌષ્ઠ કહેવાની યાત્રા નહીં કરેલી છે, એવું કહેવાવાળા બીંત બૂલે છે, કેમકે આ નવની સીકમાં કોમાન્ અબમદેવસુરિશ્ચ મદ્દાસજ રપદે હોં, કે, કે—

“ પાક્ષિકં પૌષધં—અવ્યાપારપૌષધં ‘પ્રતિજાગ્રતઃ’ અનુપાલયન્તઃ
‘વિહરિષ્યામઃ’ સ્થાસ્યામઃ, ચચ્ચેહાતીતકાલિનપ્રત્યયાન્તત્વેઽપિ વાર્ત્ત-
માનિકપ્રત્યયોપાદાનં તદ્ભોજનાનન્તરમેવાક્ષેપેણ પૌષધાભ્યુપગમપ્રદર્શ-
નાર્થમ્, એવમુત્તરત્રાપિ ગમનિકા કાર્યત્યેકે, અન્યે તુ વ્યાચક્ષતે-
ઈહ કિલ ‘પૌષધં’ પર્વદિનાનુષ્ઠાનં, તચ્ચ દ્વેધા—ઈષ્ટજનભોજનદાનાદિ-
રૂપમાહારાદિપૌષધરૂપં ચ, તત્ર શદ્ધ્વ ઇષ્ટજનભોજનદાનરૂપં પૌષધં
કર્તુકામઃ સન્ યદુક્તવાંસ્તદર્શયતેદમુક્તમ્ । ”

આ પાઠમાં સાદ્ કહી દેવાયું છે, કે—શંખશ્રાવકે પાક્ષિક
પર્વમાં કરવા યોગ્ય અવ્યાપારરૂપ પૌષધ, અથવા બીજા આચાર્ય-
યોના મતે ઈષ્ટમિત્રોને ભોજન આપવારૂપ પૌષધ કરવાની
અભિલાષાથી પુષ્કલી આદિકોને જે કંઈ કહે છે, તે બતાવવા
ઉપરનો સૂત્રપાઠ છે.

મહાનુભાવો ! બતાવો, ભોજન કરીને ચાર પ્રકારના પૌષધ
કરવાનું વિધાન કયાં છે ? ઉદ્ધું ભોજનનો વિચાર છોડીને ચાર
પ્રકારના પૌષધનો વિચાર શંખશ્રાવકે જે પ્રમાણે કર્યો તે
આગળના સૂત્રમાં બતાવવામાં આવે છે. તે પાઠ આ પ્રકારે છે:—

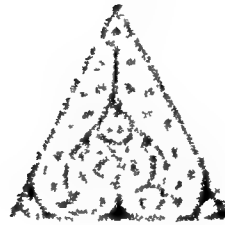
“ નો ચ્ચલુ મે સેયં તં વિચલં અસણં જાવ સાહમં આસાણ-
માણસ્સ ૪ પક્કિચયં પોસહં પહિજાગરમાણસ્સ વિહરિત્તણ ત્તિ ।

ભગવતી આગમો ૦ પત્ર ૫૫૩

આ પાઠમાં સાદ્ બતાવવામાં આવ્યું છે, કે—શંખશ્રાવકે
ભોજનનો વિચાર છોડી ચાર પ્રકારના પૌષધનો વિચાર કર્યો
છે. નહીં કે ભોજન કરી.

જેવી એ નિશ્ચિત યથું કે-ઉપધાન સિવાય પૌષ્ઠમાં
 ત્રિવિદ્યાર કે ત્રિવિદ્યાર ઉપવાસ જ કરવો યોગ્ય છે. પૌષ્ઠ
 સંબંધમાં આટલું સૂચન જાણ છે. વધારે લેવા-જાણવાની
 નિદાસાવાળાએ સામાન્યરીતે, સદીક પૌષ્ઠપટ્ટનિ-
 શિક્ષા, અને પ્રશ્નોત્તર વિચાર આદિ અંગેને લેઈ લેવા.

इति शुभम् ।

પ્રો. ય. પ્ર. સ. સ્વા. જૈનાચાર્ય મુન્ય શ્રી હનિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ નામદેવ
જિજ્ઞાસુ

વિદ્યાર્જન

શ્રી યશ્વંતીભાગજી મહારાજસાહેબ
જન્મ ૧૯૬૮ દિશા ૧૯૭૬

જન્મ ૧૯૪૯ • દિશા ૧૯૫૯
જ્ઞાપાર્યપદ • સ્વર્ગવાસ
સં ૧૯૯૨ સં ૨૦૦૬

શ્રી દર્શનસાગરજી મહારાજસાહેબ
જન્મ ૧૯૮૪ દિશા ૨૦૦૨

(ચાંદા પાતુર્માસમેં જ ૨૦૧૨)

વચ્ચે-પૂં ખરતરગચ્છાધીશ જૈનાચાર્ય શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી
જિનહરિસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ

૧ પં પૂં વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ શાસનપ્રભાવક મુનિરાજ શ્રી
હાન્તિસાગરજી મહારાજ સાહેબ

૨ વ્યાકરણ-ન્યાય-તીર્થ સાહિત્યશાસ્ત્રી મુનિશ્રી
દર્શનસાગરજી મહારાજ સાહેબ

સામાયિક-વિધિ

આવશ્યક સૂત્ર-ચૂર્ણી મોટી ટીકા આદિ સર્વમાન્ય શાસ્ત્રાનુસારી

સામાયિક લેવાનો વિધિ^૧

પ્રથમ શ્રાવક-શ્રાવિકાએ કટાસણું, મુહપત્તિ અને ચરવટો લઈ, શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરી, જગ્યા પુંજ કટાસણું પાસે રાખી મુહપત્તી ડાબા હાથમાં મુખ પાસે રાખી, જમણો હાથ ઉઘેા સ્થાપનાજી સામે રાખી નીચે મુજબ ત્રણ નવકાર ગણવા.

૧ આવશ્યકસૂત્રમપિ—સામાર્થ્યં નામ સાવજજ્જોગ-પરિવજજણું છિરવજજ્જોગપડિસેવણું ચ ” ઇત્યાદિ પાઠમાં સાધ્વાશ્રયં ગત્વા સાધૂત્વવા સામાયિકં કરોતિ, તત્સૂત્રં યથા “ કરેમિ ભંતે સામાર્થ્યં, સાવજજ્જં જોગં પચ્ચક્ખામિ, જાવ સાહૂ પજ્જવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણું, મણેણું વાયાએ કાએણું ન કરેમિ, ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણું વોસિરામિ ’ ત્તિ, એવં કૃતસામાયિક ઇર્યાપથિકાયાઃ પ્રતિકામતિ, પશ્ચાદ્દાગમનમાલોચ્ય યથા જ્યેષ્ઠમાચાર્યાદીન્ વંદતે, પુનરપિ ગુરું વંદિત્વા પ્રત્યુપેક્ષિતાસને નિવિષ્ટઃ શ્રુણોતિ પઠતિ પૃચ્છતિ વા ” ઇત્યાદિ શ્રી માનવિજયોપાધ્યાયકૃત તથા શ્રી યશોવિજય ઉપાધ્યાય સંશોધિત ધર્મસંગ્રહ, દે૦ લા૦ પુ૦ ફંડ દ્વારાં છપાવેલ પત્ર-૮૪.

नमो अरिष्टनाशं, नमो सिद्धाणं, नमो आय-
स्त्रियाणं, नमो दिव्यजायाणं, नमो लोके सवसाक्षुणं,
असौ पञ्चतमुक्तासो सवसावध्यासासो, भंगलाणं
य सव्वेसिं, पदमं हवध भंगलं.

“डाडिणं य आभायिदं, धरियं परिक्कमिय गमणमालोके;
वदित्तं अरिभाणं, सव्वजायावदसयं” इत्युक्तं. ३०

टीका—आवधेयं धृष्टं आभायिदं दृतं, ततोऽसौ साधु-
सगीषं गन्वा हिं करोति? धृत्याह—डाडिणं साधुसाक्षिदं भुनः
आभायिदं धृत्या धृत्यां प्रतिक्कम्यागमन-मालोचयेत्, तत
आत्मायादीनि वदित्वा सवसायं दाते आवश्यकं करोति. ३०

अथानि दातव्यां गन्तव्यां तदागम्यायां ही देवेन्द्रदिग्भ
आदिदिग्भ अत्र टीकायां.

“सिद्धिपावयं न अन्यं, आभायिदं तयं न विण्णुयः
आवधेयदे-तेजाणं, पञ्चतमुक्तासोपपञ्चसुणं.” ३

व्याख्या—तदं नृं तत्पुनः आभायिदं “विण्णुयं”
आनय्यं “आवधेयदेतेजाणां” सपायनिष्पापपञ्चापासाणां यथा-
सोम्यं “पञ्चतमुक्तासुणं” परिद्वारानुष्ठानस्वभावं, विव-
क्षितप्रज्ञायतिर्गतं नश्यते, तस्मिन् अतीतिं द्विविधं त्रिविधं नति
विदं, तान् आदिपदिद्वारः सवसायादिप्रिविद्विधं विधेयं इति
आवता ४ - - अनेन विधिना गन्वा त्रिविधं गाढं नत्वा
आभायिदं करोति—“करोति अने” आभायिदं आवधेयं देव्यां
पञ्चतमुक्तासि, स्वयं नृः, पञ्चतमुक्तासि, द्विविदं त्रिविदं, ४
अथ, तन्मार्गं पुनः तत्र देव्यां पञ्चतमुक्तासि, प्रतिज्ञाति. पञ्चाह-
विधेयं यदेते आत्मायादीनि सवसायिद्वयं, पुनर्नृपि नृः

સ્થાપનાચાર્ય-સ્થાપન-વિધિ

(વિધિ માટે જાણીએ પાન ૧૫)

ઉપર પ્રમાણે ત્રણ નવકાર ગણવા. પછી નીચે મુજબ સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપવાના તેર જોલ મનમાં ચિંતવી સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપવા. તેર જોલ નીચે મુજબ.

શુદ્ધ સ્વરૂપ ધારે, જ્ઞાન ૨, દર્શન ૩, ચારિત્ર ૪, સહિત, સદહણાશુદ્ધિ ૫, પ્રરૂપણાશુદ્ધિ ૬, સ્પર્શનાશુદ્ધિ ૭, સહિત પાંચ આચાર પાલે ૮, પલાવે ૯, અનુમોદે ૧૦, મનોગુપ્તિ ૧૧, વચનગુપ્તિ ૧૨, કાય-ગુપ્તિ ૧૩, આદરે.

વંદિત્વા પ્રત્યુપેક્ષ્ય નિવિષ્ટઃ પૃચ્છતિ વા પઠતિ વા, એવં ચૈત્યેષ્વપિ. ”

છત્યાદિ શ્રી હરિભદ્રસૂરિજીકૃત પંચાશક મૂળ તથા તેની ટીકા શ્રી અભયદેવસૂરિજીકૃત પત્ર ૨૨-૨૩ માં.

એઆએ વિહીએ ગંતા તિવિહેણુ નમિઉણુ સાહુણુ પચ્છા સાહુ સકિખયં સામાધયં કરેઇ-“ કરેમિ ભંતે! સામાધયં, સાવજજં જોગં પચ્ચક્ખામિ જાવ સાહુ પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણુ, મણેણુ વાયાએ કાએણુ, ન કરેમિ ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે! પઠિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણુ વોસિ-રામિ ” તિ ઉચ્ચારિઉણુ પચ્છા ઇરિયાવહિયાએ પઠિક્કમઇ ”

છત્યાદિ શ્રી હરિભદ્રસૂરિજીકૃત આવશ્યક સૂત્ર ટીકા પત્ર ૮૩૨ માં

“ એઆએ વિહીએ ગંતા તિવિહેણુ સાહુણુ નમિઉણુ પચ્છા સાહુસકિખયં સામાધયં કરેઇ,--“ કરેમિભંતે! સામા-ધયં, સાવજજં જોગં પચ્ચક્ખામિ, દુવિહં તિવિહેણુ જાવ સાહુ પજ્જુવાસામિ ” તિ કાઉણુ, (જઇ એધયાધં અત્થિ? તો પઠમં વંદતિ, સાહુસગાસાઓ રયહરણુ નિરોજજં વા

એ મુજબ તેર જોડે મનમાં ચિંતણી, સ્થાનાચાર્ય સ્થાપના
પદ્ધતિ સ્થાપનાચાર્યની સામે અને જે ગુરુ હોય તેા સ્થાપના
સ્થાપના વગર ગુરુ સામે હોવા સ્ત્રી નીચે મુજબ જે જમાના-
માન્ય હઈ ઇન્દ્રકાર સ્ત્રી, એક જમાનામાન્ય હઈ, જોડણી જમીનને
લગાડી જમતો સાથ નીચે સ્થાપી " અબુદ્દિઓ ચિ. કાલી
વાંદે ને શરૂવંદન વિધિ નીચે મુજબ—

મગ્યનિ. આદ્ય વર્ગે ? તેા એ ઉવગ્યનિયં સ્વાદરણં અન્ધિ,
તપસ્ય સ્વાસનિષેધાતપસ્ય અપેતદ્ પમજ્જલદં.) પચ્છા પ્રિયાવ-
ધિયાએ પરિક્રમનિ. પચ્છા આલોચનના વંદનિ આયરિયાર્થ

અર્થે આ વિવિધમનમનનાચાર્યકન સાતસાતગુરુરિયે જમાવેલ
પચ્છા વૃદ્ધિ, કનચાર્ય ૫૪ સ્ત્રીમાં.

પચ્છાચાર્ય ૧ સ્ત્રી નિશાંતે ૨, સાધુનાર્મતિદેડપિ વા ૩ ।

કાર્ય પૌષ્પશાલાયાં ૪. આદેસ્તદ્વિધિના સદા ૫૫

ત્રીકા પચ્છાચાર્ય વિધિરિત્યે ૬. 'સ્ત્રી નિશાંતે' સ્વ-
દેડપિ વિજનસ્થાને ધ્યયર્થઃ ૨. 'સાધુનાર્મતિદે' સાધુસુગ્રીપે
૩. 'પૌષ્પ' પૃષ્ઠા જ્ઞાનાદીનાં ધીયતે અપેતેતિ પાપન-પર્વા-
ગ્ધાનો. ઉપજ્ઞાનુચાન્ સર્વધર્માનુચાનાથે 'શાલા' શૃદ્ધ-
પૌષ્પશાલા ૪. તત્ર વા તત્રાચાર્યકં કાર્યં આર્વદઃ સદા,
નામચાર્યકંતેત્યર્થઃ. પ્રથમ ? વિધિના-જમાનમાન્ય હાઈ
'સ્ત્રી નિશાંતે' સદિસત્ત્વ ભગવત્ સામાર્થ્ય-મુદ્ધપતિં પરિ-
તેરિતિ નિ ભગિરુજ ધીઅષ્ણમાસમજ્જુપ્તવં પૃત્તિં પરિતેરિત્યમ
જમાનમાન્યેજ્જુ સામાર્થ્ય સદિમાર્થિય ધીઅષ્ણમાસમજ્જુપ્તવં
'સામાર્થ્ય' પચિં નિ બુદ્ધિ જમાનમાન્યેજ્જુપ્તવં સ્વકાર્ય-
વધનની પચ્છાચાર્ય સદિસત્ત્વ સદેવિતિ ભવતિ સામાર્થ્ય.

પચ્છાચાર્ય પચ્છાચાર્ય પચ્છાચાર્ય પચ્છાચાર્ય પચ્છાચાર્ય

ગુરુવંદન-વિધિ

ધૃમ્છામિ ખમાસમણે ! વંદિઉં જવણિજ્જગ્ગે
નિસીહિઆએ મત્થએણ વંદામિ.

(આ પ્રમાણે જો ખમાસમણ દેવા પછી-)

“સાધુસમીપે મુખપોતિકાપ્રત્યુપેક્ષણપૂર્વ” ‘ કરેમિ ભંતે !
સામાધયં, સાવજ્જં જોગં પચ્ચક્ખામિ, દુવિહં તિવિહેણું,
જવ નિયમં પજ્જુવાસામી ’ ત્યાદુચ્ચાર્યેયાર્થપથિકાદિ પ્રતિ-
ક્રમ્ય યથારાત્નિકતયા સર્વસાવૃક્ષાભિવંદ્ય પ્રચ્છનાદિ કરોતિ ’

છત્યાદિ ઉકેશગચ્છના શ્રી યશોદેવ ઉપાધ્યાયકૃત નવપદ પ્રકરણની
મહોટ્ટી ટીકા પત્ર ૨૪૪ માં

ભાવાર્થ ઉપર લખેલા સર્વ પાઠોનો એ છે કે સાવધ યોગોનું
વર્જન (ત્યાગ) અને નિરવધ યોગનું સેવન જો કરવું તેનું નામ
સામાયિક છે. માટે ઉપર લખેલ વિધિથી સામાયિક કરવા આવતો
ગ્રાવક જો ચૈત્ય (જિનમંદિર-પ્રતિમા) હોય તો વાંદે-દર્શન કરે,
પછી સાધુની પાસે જઈને સાધુને ત્રિવિધે નમસ્કાર કરી પછી મુહ-
પત્તિ પડિલેહીને ‘ સામાયિક સંદિસાહુ ’ છત્યાદિ આદેશો લઈને,
‘ કરેમિ ભંતે ’ સામાયિક સૂત્રથી સામાયિકવત ઉચ્ચરે, પછી ધરિ-
યાવહિ પડિછક્રમે, પછી આગમન આલોચીને આચાર્યાદિને વાંદે, પછી
ઉપયોગથી જેઠો છતો પૂછે, ભણે, સાંભળે, પુસ્તક વાંચવું આદિ કરે,
આવી રીતે અનુક્રમે પહેલા સાવધ-પાપરહિત યોગોનું વર્જન-ત્યાગ
અને પછી નિરવધ-પાપરહિત યોગોના સેવનરૂપ સામાયિક નામ શાસ્ત્ર
આજ્ઞા મુજબ યથાર્થ હોય છે.

હંચ્છાકારી ભગવન ! 'સુહરાઈ' 'સુહદેવસિ, સુખ-
તપ. શરીર નિરાશ્રય સુખસંજ્ઞમ જત્રા નિર્વહા હો
હ ? સ્વામી સાતા હે હ ? ભાત-પાણીનો લાભ
હેતે હ.

(ત્યાજ્યાદ એક ખમાસમણ ઉપર મુજળ દેવું. ત્યાજ્યાદ)

હંચ્છાકારેણ સંદિસ્ય ભગવન ! અખમુદ્દિઓમિ
અખિમંતર દેવસિયં ખામેઉં ? હંચ્છં ખામેમિ દેવ-
સિયં. જંદિંચિ અપત્તિયં પરપત્તિયં ભત્તે, પાણે,
વિગયં, વેચ્યાવચ્ચે, આલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસાણે
સમાસાણે, અંતરભાસાણે ઉવરિભાસાણે. જંદિંચિ
નન્ન વિગય-પરિહીણું મુહુમં વા. ખાયરં વા, તુખ્ખે
ખાયરં. અદં ન જાણામિ, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કહં.

પછી-

હંચ્છામિ ખમાસમણો ! વંદિઉં જવણિજ્ઞનયે
નિગ્ગીદિઆર્ય મન્યયેણ વંદામિ.

[એ મુજળ ખમાસમણ દઈ]

' હંચ્છાકારેણ સંદિસ્ય ભગવન ! સામાગિક આદ-
ર્શન પાંડલોડું ? ' કહી જતા વિજય દઈ ' હંચ્છં ' કહી,
કદપતિ પગિદેસાણના પન્ચીન અને જંગપદિલેસાણના પન્ચીસ

દશાધનાચાર્ય સન્સુખ ‘ અપભ્રંશીઓ ’ બામલી વખતનું દશ્ય
 ગુરુવંદન-વિધિ (વિધિ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૧૮)

સામાયિક લેતી વળતે ગુરુમહારાજ 'કરેમિ ભતે' સૂત્ર ઉચ્ચાર કરે છે તે વખતનું દ્રશ્ય

સામાયિક લેવાની વિધિ

(જુઓ પૃષ્ઠ ૧૯)

મળી પર્યાસ યોલથી મુહપત્તિ પડિલેહવી. પછી ઉપર મુજબ એક 'ખમાસમણુ દધ' 'ઘચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સામાયિક સંદિસાહુ' ? ઇચ્છ' કહી ઉપર મુજબ ખમાસમણુ દધ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સામાયિક ઠાઉ ? , ઇચ્છ' કહી ખમાસમણુ દધ, મસ્તક થોડું નમાવી, યે હાથ જોડી ત્રણ નવકાર^૨ ગણી 'ઇચ્છકારી ભગવન્ ! પસાય કરી સામાયિક દંડક ઉચ્ચરાવોજી'' કહેવું શુરુ અથવા વડીલ^૩ હોય તો તેમની પાસે, નહિ તો પોતે ત્રણ^૪ વખત કરેમિ ભંતે સામાયિક સૂત્ર ઉચ્ચરે. તે નીચે મુજબ—

કરેમિ ભંતે સૂત્ર

કરેમિ ભંતે ! સામાધયં, સાવજ્જં જોગં પર્ય-
કૂખામિ, જવ નિયમં પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિ-
હેણું, મણેણું, વાયાએ, કાએણું, ન કરેમિ, ન
કારવેમિ, તસ્સ ભંતે પડિક્કમામિ. નિંદામિ, ગરિહામિ
અખ્યાણું વોસિરામિ.

(આ પાઠ ત્રણ વખત કહેવો.)

૧ ખમાસમણુ પ્રસિદ્ધ હોવાથી આજો પાઠ લખ્યો નથી, અને હવે પછી પણ લખવામાં નહિ આવે. ૨ નવકારનો પાઠ પ્રસિદ્ધ હોવાથી વારંવાર લખેલ નથી, જ્યાં જોટલા નવકાર ગણવાના લખ્યા હોય તેટલા ગણી લેવા. ૩ જોણે આપણી પહેલાં સામાયિક લીધું હોય તે વડીલ કહેવાય. ૪ શ્રી દ્રોણાચાર્યજીકૃત ઓદનિયુક્તિ ટીકા પત્ર ૮૨ માં લખ્યું છે કે—

પછી જમાસમજુ દઈ, “મરછાકારેણ મંદિસહ ભગ-
વન્ મરિયાવલિયં પરિક્કમામિ? મરછં. મરછામિ પરિક્ક-
કમ્મિઉ” કહી નીચે મુજબ મરિયાવલિયં^૦ તરુચ ઉત્તરી^૦
ગામત્ય^૦ કહે. તે આ પ્રમાણે—

મરિયાવલિયં મુચ

મરછાકારેણ મંદિસહ ભગવન્ ! મરિયાવલિયં
પરિક્કમામિ? મરછં. મરછામિ પરિક્કમ્મિઉ. ૧ મરિયાવ-
લિયાએ વિરાહણાએ. ૨ ગમાણગમણે. ૪ પાણુક્રમણે,
પ્રીયક્રમણે, દરિયક્રમણે, ઔસાઉત્તિંગ, પાણુગદગમદ્વી-
મકકાસંતાણા—મંક્રમણે. ૪ જે મે છવા વિરાહિયા. ૫.
ઐગિંદિયા. બેઈંદિયા. તેઈંદિયા, ચઉરિંદિયા. પંચિ-

“સામાર્થ્ય ઉભયકાસ પરિકેયા, દીકા—‘સામાર્થ્ય’ તિ
સામાર્થ્ય વાર્થ્યમાદ્ય રવર્ણીત”

જો સાર્થર્થિનિ ૩૧ સ્વયંજ્ઞ સાવર્ણી દીકા ઉત્તર ૪. ૫
પદ સં. ૫૦. ૬. ૭.

“ત્રીન વાર્થન સામાર્થ્યમુચ્ચાર્યતિ”

“ત્રિનવાન ગદનસાગ્યં ૩૧ નિર્ણયમુદ્દિષ્ટો” ૫૦. ૬. ૩—

“સામાર્થ્ય નિરુદ્ધતો કૃત્.”

अयोध्या विधि

દ્વિયા. ૬ અભિહયા, વત્તિયા, લેસિયા, સંઘાધયા,
સંઘદ્વિયા, પરિયાવિયા, કિલામિયા, ઉદ્ધવિયા, ઠાણાઓ
ઠાણું સંકામિયા, જીવિયાઓ વવરોવિયા, તસ્સ
મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૭.

તસ્સ ઉત્તરી સૂત્ર

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણું, પાયચ્છત્તકરણેણું, વિસો-
હીકરણેણું, વિસલ્લીકરણેણું, પાવાણું કમ્માણું
નિગ્ધાયણુદ્દાએ, ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણું સૂત્ર

અન્નત્થ ઊસસિએણું, નિસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જંભાધએણું, ઉડ્ડુએણું, વાયનિસગ્ગેણું,
ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દ્વિટ્ઠસંચાલેહિં. ૨
એવમાધએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિએ
હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. ૩. જવ અરિહંતાણું, ભગ-
વંતાણું, નમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
ઠાણેણું મોણેણું ઝાણેણું અપ્પાણું વોસિરામિ. ૫.

ઉપર મુજળ ખોલી એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ “ અંદેસુ
નિમ્મલયરા ” સુધીનો કરે (લોગસ્સ ન આવડે તો ચાર નવ-
કારનો કાઉસ્સગ્ગ કરે) પછી “ નમો અરિહંતાણું ” ખોલીને
કાઉસ્સગ્ગ પારી નીચે મુજળ પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો તે આ પ્રમાણે—

लोगस्स (नामस्तव) सूत्र

लोगस्स उज्जेयगरे, धम्मतित्थयरे जिणैः
 अरिदंते हित्तमस्सं, अट्टवीसंपि डेवली. १
 हिसम्ममज्झिअं अ वंदे, संभवमभिसंहरं अ सुमहं अ;
 पट्टिमाप्पहं सुपासं, जिणं अ अंदप्पहं वंदे. २
 सुविदिं अ पुद्धंतं, सीअलसिज्जं स वासुपुज्जं अ;
 विमलमाणं अ जिणं, धम्मं सतिं अ वंदामि. ३
 दुंथुं अरं अ महिलं, वंदे मुणिसुव्वयं नमिज्झिणं अ;
 वंदामि रिद्धं नमिं. पासं तह पद्धमाणं अ. ४
 अयं भग्गे अभियुग्गा, विहुयरयमला पादीणुज्जरमरणाः
 अट्टवीसंपि जिणुवरा, तित्थयरा मे पसीयंतु. ५
 हित्तिय-वंदिय-महिया, वे अे लोगस्स उत्तमा सिद्धा;
 आरुग्ग ग्यादिसात्तं, समादिवरमुत्तमं दिंतु. ६
 अंदेसु निम्मलयररा, आहव्वेसु अदियं पयासयररा;
 आगरवरगंभीरा, सिद्धा सिद्धिं भग दिसंतु. ७

पदी णमात्तमत्त. एहं * भुग्गहाडारेणु संहिसाद भगवत्त
 अरुग्गे संहिसादुं ? भुग्गं ? इदी णमात्तमत्त एहं, 'भुग्गहा-
 डारेणु संहिसाद भगवत्त ! अेसणे हाडं ? भुग्गं ? इदी
 हराणु पाधरी ते उपर वेणी णमात्तमत्त एहं * भुग्गहा-
 डारेणु संहिसाद भगवत्त ! 'वज्जराय संहिसादुं ? भुग्गं इदी

કરે ? ઇચ્છું કહી ઉભા થઈ આઠ નવકાર ગણે, પછી સજ્જાય ધ્યાન કરે.

ગાયત્રી ! અપરિક્ષિતાએ ઇરિયાવહિયાએ ન કપ્પઈ એવ કાઉં કિંચિવિ, ચિધવંદન-સજ્જાય-ઝાણાઈયં, ફેલાસાયણમ-લિકંબુગાણું.

અર્થ:—‘ હે ગૌતમ ! ફળના સ્વાદની અભિલાષાવાળાઓને ઇરિયાવહિ પડિછમ્યા શિવાય ચૈત્યવંદન-સજ્જાય-ધ્યાન આદિ કાંઈ પણ કરવું નથી કલ્પતું. ’

આ કથન ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવંદન-સજ્જાય-ધ્યાનાદિને લીધે છે. જ્ઞાન્ય કે મધ્યમ ચૈત્યવંદનાદિને લીધે નથી. આ વાત શ્રી દેવેન્દ્રસૂરિજીના શિષ્ય મહોપાધ્યાય શ્રી ધર્મકીર્તિજી ગણિએ કરેલ સંધ્યાચાર ભાષ્યની ટીકાથી સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે, જુઓ આ રહ્યો તે પાઠ—

વૃદ્ધાઃ પુનરેવમાહુઃ—ઉત્કૃષ્ટા ચૈત્યવંદના ઇર્યાપ્રતિકમણ-પુરસ્સરૈવ કાર્યા, અન્યથાડપિ જ્ઞાન્યા મધ્યમેતિ, તતઃ સામાન્યોક્તાવપિ ચો વિધિર્યત્ર નામમાહું પ્રોક્તઃ સ તત્ર કાર્ય ઇતિ તત્ત્વમ્.

ભાવાર્થ:—વૃદ્ધ પૂર્વાચાર્યો આમ કહે છે, કે—પહેલા ઇરિયાવહિ પડિછમિને જ ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવંદના કરવી જોઈએ. જ્ઞાન્ય તથા મધ્યમ ચૈત્યવંદના તો ઇરિયાવહિ પડિછમ્યા શિવાય પણ થઈ શકે છે, તે માટે સામાન્ય કથનમાં પણ જે વિધિ જ્યાં નામ લઈને કહ્યું હોય તે વિધિ ત્યાં કરવો જોઈએ, એટલા માટે શ્રી આવશ્યકસૂત્રની મહોટી ટીકા તથા તેની ચૂર્ણી આદિ અનેક ગ્રંથોમાં અનેક વૃદ્ધ-પૂર્વાચાર્ય મહારાજઓએ નવમા સામાયિકપ્રતનું નામ લઈને તેની વિધિમાં પહેલા ‘ કરેમિભંતે ’ સામાયિક દંડક ઉચ્ચરીને પછી ઇરિયાવહિ સજ્જાય ધ્યાન આદિ કરવાનું લખ્યું છે, અને મહાનિશિય-

સામાયિક પારવાનો વિધિ

પ્રથમ ચરવળો સુદપતિ હાથમાં લઈ ઉભા થઈ એક ગામાસમાણ દઈ ' ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સુદપતિ પહિલેહુ' ! ઇચ્છ' કહી સુદપતિ પહિલેલી ખમાસમણ દઈ ' ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સામાયિક પાર્' !^૨ યથાશક્તિ' કહી ખમાસમણ દઈ ' ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સામાયિક પારેમિ ?^૩ તહત્તિ' કહી અરધા નર્તી ત્રણ નવકાર ગણી ગોઠણ નીચા રાખી મરતક નમાળી, જમણે હાથ ચરવણા ઉપર અથવા કટાક્ષણ ઉપર રધાળી ' ભયત્ત્વં દસાણુભદ્રો ' આદિ સામાયિક પારવાની ગાથા કહે, તે આ પ્રમાણે;

સામાયિક પારવાનું (ભયત્ત્વં દસાણુભદ્રો) સૂત્ર

ભયત્ત્વં દસાણુભદ્રો, મુદંસાગ્રા શ્રુતિભદ્ર-વયરો ય;
સદ્લીક્યગિન્ધ્યાયા, સાદુ એવંવિદા હુનિ. ૧

સાહુણ વંદણેણ, નાસઈ પાવં અસંક્રિયાભાવા;
 ફાસુઅદાણે નિજજર, અભિગ્ગહો નાણમાધણં. ૨
 છઉમત્થો મૂઢમણો, કિત્તિયમિત્તંપિ સંભરધ જીવો;
 જં ચ ન સંભરામિ અહં, મિચ્છામિ દુક્કડં તસ્સ. ૩
 જં જં મણેણ ચિંતિય, -મસુહં વાયાઈભાસિયં કિંચિ;
 અસુહં કાએણ કયં, મિચ્છામિ દુક્કડં તસ્સ. ૪
 સામાધય-પોસહ-સંઠિયસ્સ, જીવસ્સ જાઠ જો કાલો;
 સો સફલો જોધંવો, સેસો સંસારફલહેઉ. ૫

પોસહ-વિધિ

પોસહના ઉપકરણ

૧ ફક્ત દિવસના પોસહમાં—મુહપત્તિ, ચરવલો, કટાસણું, ઉત્તરાસંગ (જેસ) દંડાસન, ગરમ કામળી તથા ગરમ પાણી.

૨ ફક્ત રાત્રિના અથવા દિવસ-રાત્રિના પોસહમાં—ઉપરના ઉપકરણો તેમ જ સંથારિયું, ઉત્તરપટ્ટો (સંથારા ઉપર પાથ-રવાનો સુતરનો કપડો) ચૂનો નાંજેલું ગરમ પાણી.

ઉપરના ઉપકરણોમાંથી યથાયોગ્ય ઉપકરણ લઈ ઉપાશ્રયમાં આવવું. પછી શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરી સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપવા, સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપવાની વિધિ સામાયિક દેવાની વિધિમાંથી જોઈ લેવી. જો સાધુ મહારાજની સ્થાપનાજી હોય તો સ્થાપના

સ્થાપિત કરવાની જરૂર નથી. પછી શુરુનો યોગ હોય તો શુરુસ્મૃતિએ અથવા સ્થાપનાઆચાર્ય સ્મૃતિએ ભૂમિ પ્રગાળીને જો ખમાસમજુપૂર્વક શુરુવંદન કરે, તે શુરુવંદન વિધિ સામાયિક લેવાની વિધિ મુજબ સમજવો. (બુઓ પ્રૃષ્ઠ ૧૭)

પોસહ લેવાની વિધિ

સ્થાપનાઆચાર્ય શુન્મુખ એક ખમાસમજુ દઈ, ધરિયાવહિયા પટિક્કમં ને નીચે મુજબ—

હુચ્છામિ ખમાસમંગ્લા ! વંદિહં જતવણિજ્જતએ તિરીદિઆએ મત્યએણ વંદામિ.

હુચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ધરિયાવહિયં પટિક્કમામિ ? હુચ્છં હુચ્છામિ પટિક્કમિહં ૧. ધરિયા-વહિયાએ વિરાહગાએ, ૨. ગમણાગમણે, ૩. પાણુ-ક્રમણે, ૪. પ્રીયક્રમણે, ૫. દુરિયક્રમણે, ૬. ઓસા-ઉત્તિંગ-પાગમ-દગ-મદ્રી-મક્રાસંતાણા-સંક્રમણે, ૭. જે મેં હવે વિરાહિયા, ૮. ઓગદિયા, ૯. એડદિયા, ૧૦. તેડદિયા,

૧ જે મેં લેખે " ધરિયાવહિયા પટિક્કમં " એક જગ્યાએ મેં હવે સર્વજનમાનસે હવે " હુચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ધરિયાવહિયં પટિક્કમામિ ? હુચ્છં હુચ્છામિ પટિક્કમિહં ધરિયા-વહિયાએ તરંગઉત્તરીત આગમ્યત " એક એક લોગરસ વ્યક્તિ ભાદર નવકારેના કાઉરુસગ રીતે, સર્વે જગદ લોગરસ દીધે, જગદને સમજાવે.

પૌષધ લેવાની વિધિ

પૌષધ ગ્રહણ કરતી વખતે 'દરિયાવહિયા' પડિક્કમવાની વિધિ

(જીઓ પૃષ્ઠ ૨૬)

ચઉરિંદિયા, પંચિંદિયા. ૬. અભિહયા, વત્તિયા,
લેસિયા, સંઘાધયા, સંઘદિયા, પરિયાવિયા, કિલામિયા,
ઉદ્ધવિયા, ઠાણાઓ ઠાણું સંકામિયા, જીવિયાઓ
વવરોવિયા તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૭.

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણું, પાયચ્છત્તકરણેણું, વિસોહી-
કરણેણું, વિસદ્લીકરણેણું, પાવાણું કમ્માણું નિગ્ધા-
યણુદ્ધાએ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જંભાધએણું, ઉડ્ડુએણું, વાયનિસગ્ગેણું,
ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિદ્ધિસંચાલેહિં.
૨. એવમાધએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ
હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. ૩. જવ અરિહંતાણું ભગ-
વંતાણું નમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં ઠાણેણું
ભાણેણું ઝાણેણું અપ્પાણું વોસિરામિ. ૫.

ઉપર મુજબ કહી એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ “ચંદેસુ
નિમ્મલયરા” સુધીનો કરે (લોગસ્સ ન આવડે તો ચાર
નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરે) પછી ‘નમો અરિહંતાણું’
બોલીને કાઉસ્સગ્ગ પારી નીચે મુજબ પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો.

લોગસ્સ ઉજ્જેઅગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તધસ્સં, ચઉવીસંપિ કેવલી.

ઉપર મુજબ પાઠ વળ વળત કહેવો. પછી ખમાસ-
માણુ દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસાદ ભગવન ! સામાયિક
મુદપાત્ત પાડિલેલું ? ઇચ્છું. કહી ઉભડક પગે જોત્રી મુદપત્તિ
પરિવેશીને ઉભા થઈને ખમાસમાણુ દઈને કહે ઇચ્છાકારેણ
સંદિસાદ ભગવન ! સામાયિક સંદિસાહું ? ઇચ્છું કહી
ખમાસમાણુ દઈ કહે ઇચ્છાકારેણ સંદિસાદ ભગવન !
સામાયિક ઠાડી ? ઇચ્છું કહી ઉભા થઈ, જો કાચ જોડી
ગાગુ નવકાર ગળી વળવાર સામાયિક દંડક-કરેમિભને
કરેમિ તે નીચે મુજબ-

કરેમિ ભને ! સામાયિક, સાવજ્જી જેગં પચ્ચ-
જ્ઞામિ. જવ પોસદં પજ્જતુવાસામિ, દુવિહં તિવિ-
દેણં, મળેણું, વાયાએ, દાએણું. ન કરેમિ, ન
કારવેમિ. તસ્સ ભને પડિક્કમામિ. નિદામિ. ગરિદામિ
આપાણં વોસિરામિ.

[આ પાઠ વળ વળત કહેવો] પછી ખમાસમાણુ દઈ-
ઇચ્છાકારેણ સંદિસાદ ભગવન ! એસાણું સંદિસાહું ?
ઇચ્છું, કહી ખમાસમાણુ દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસાદ ભગ-
વન ! એસાણું ઠાડી ? ઇચ્છું. કહી કટાસણું પાથરી તે ઉપર
જોત્રી ખમાસમાણુ દઈ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસાદ ભગવન ?
સજ્જાયા સંદિસાહું ? ઇચ્છું કહી ખમાસમાણુ દઈ, ઇચ્છા-
કારેણ સંદિસાદ ભગવન ! સજ્જાયા કહે ? ઇચ્છું કહી
માથ નવકાર સળવાર પછી ખમાસમાણુ દઈ, ઇચ્છાકારેણ
સંદિસાદ ભગવન ! ગાદવેલ સંદિસાહું ? ઇચ્છું. કહી

ખમાસમણુ દઇ, ઇચ્છાકારેણુ સંદિસહ ભગવન્ ! બહુ-
વેલ કરું ? ઇચ્છં કહી, ખમાસમણુ દઇ ઇચ્છાકારેણુ
સંદિસહ ભગવન્ ! પાંગરણો સંદિસાહુ ? ઇચ્છં. કહી
ખમાસમણુ દઇ, ઇચ્છાકારેણુ સંદિસહ ભગવન્ ? પાંગ-
રણો પડિગગહુ ? ઇચ્છં. કહેવું.

પછી રાઈ-પ્રતિક્રમણુ પૌષધ લીધા પહેલાં ન કયું હોય
તો વિધિપૂર્વક રાઈ-પ્રતિક્રમણુ કરે. છેલ્લે ચાર થાયપૂર્વક દેવ
વંદન કર્યા પછી એકેક ખમાસમણુપૂર્વક બહુવેલના બે આદેશ
ઉપર મુજબના માગે, પછી ખમાસમણુપૂર્વક આચાર્યમિશ્ર
ધત્યાદિ કહે. સ્ત્રીમંધરસ્વામિ તથા સિદ્ધાચલજીના ચૈત્યવંદન
કરે. બાદ વિધિપૂર્વક પડિલેહણુ કરે.

પ્રાતઃકાળની પડિલેહણુ વિધિ

ખમાસમણુ દઇ નીચે મુજબ ઇરિયાવહિયા પડિક્ક-
મવા, તે નીચે મુજબ-

ઇચ્છાકારેણુ સંદિસહ ભગવન્ ! ઇરિયાવહિયં
પડિક્કમામિ ? ઇચ્છં. ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં. ૧. ઇરિ-
યાવહિયાએ વિરાહણાએ. ૩. ગમણાગમણે. ૩.
પાણુક્કમણે, બીયક્કમણે, હરિયક્કમણે, ઓસાઉત્તિંગ,
પણુગદ્દગમટ્ટી-મક્કડાસંતાણા-સંકમણે. ૪. જે મે
જીવા વિરાહિયા. ૫. એગિંદિયા, બેઈંદિયા, તેઈંદિયા,
ચઉરિંદિયા, પંચિંદિયા. ૬. અભિહયા, વત્તિયા,

સેશિયા, સંવાદિયા, સંવદિયા, પરિયાવિયા. કિલા-
મિયા, કિલવિયા. કાળાઓ કાળું સંકામિયા, છવિ-
યાઓ વવરોવિયા, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કરું. ૭.

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણું, પાયચ્છિત્તકરણેણું, વિસા-
લીકરણેણું, વિસર્લીકરણેણું, પાવાણું કમ્માણું નિગ્ગા-
યગુદ્દાએ કામિ કાઉચ્છગ્ગાં.

આસન્થ કાસસિએણું, તીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જંખાઇએણું, કિદ્દુએણું, વાયનિસગ્ગેણું,
ભનદ્દીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુદુમેદિં આંગસંચા-
લેદિં, સુદુમેદિં ખેલસંચાલેદિં, સુદુમેદિં દિદ્દિસંચા-
લેદિં. ૨. એવમાઇએદિં આગારેદિં અભગ્ગો અવિ-
રાદિએ પુચ્છમે કાઉચ્છગ્ગો. ૩. જવ અરિહંતાણું
ભગરંતાણું નમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાય
કામેણું મામેણું કામેણું અપ્પાણું વોસિરામિ. ૫.

પાટી એક દોમરનના ચંદેસ નિગ્ગલવસા સુધી કાઉચ્છગ્ગ
કરવે. દોમરન ન આવડે ને આવ નવદારનના કાઉચ્છગ્ગ કરવે.
પાટી કાઉચ્છગ્ગ પાટી ત્રીસ મચ્છળ પ્રગટ દોમરન કરવે.

સોમરના ઉચ્છેત્તગારે. ધમ્મતિલ્લયરે તિગ્ગે,
અરિહંતે દિનર્હસં, ચઉવીસોંપ કવલી. ૧
કિનત્તમચિત્તં ચ વંદે. સંભવમાનિયંદણં ચ સુમહે વઃ
વરિમાણં સુત્તમે. તિત્તં ચ ચંદપ્પદં વંદે. ૨

સુવિહિં ચ પુષ્કદંતં, સીઅલસિન્નજંસ વાસુપુન્નજં ચ;
 વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ. ૩
 કુંથું અરં ચ મદિલં, વંદેમુણિસુન્વયં નમિજિણં ચ;
 વંદામિ રિદ્ધનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ. ૪
 એવં મએ અભિથુઆ, વિહુયરયમલા પહીણજરમરણા;
 ચઉવીસંપિ જિણુવરા, તિથયરા મે પસીયંતુ. ૫
 કિત્તિય-વંદિય-મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
 આરુગ્ગ-ખોહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ. ૬
 ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આઘચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
 સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૭

પછી એક ખમાસમણ દઈ કહે—

ઘચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પડિલેહણ સંદિ-
 સાઉં ? ઘચ્છં.

ફરી એક ખમાસમણ દઈ કહે—

ઘચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પડિલેહણ કરું ?
 ઘચ્છં.

પછી ઉભડક પગે જોસી મુહપત્તિ પડિલેહે. પછી ખમા-
 સમણ દઈ કહે—

ઘચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! અંગપડિલેહણ
 સંદિસાઉં ? ઘચ્છં.

કરી અમાસમણુ દહ કહે—

કુન્દાકારિણ સંદિગ્ધ ભગવન્ ! અંગપરિવેશણુ
કરે ! કુન્દા.

પછી કબાલક પગે યેની ગરુપત્તિ, આગન, ચરુપદો, કંદોરો,
ધાનોયું એ પાંચ કાપકરણોની પરિવેશણુ કરે.

પછી અમાસમણુ દહ કહે—

કુન્દાકારિ ભગવન્ ! પસાય કરી પરિવેશણુ પરિ-
વેશાવેાઇ. કુન્દા.

પછી—

પછી અંદાદિના ગનાવેલા પ્રતિષ્ઠિત આપનાઆયં છ દોઢ
નો નેની પરિવેશણુ આ રીતે કરે—

પાટલા આદિ ઉચ્ચ અને યવિત્ર સ્થાન પર આપનાઆય-
અંદાદિને ખેંચીને ઉપરની સુદપત્તી ‘સૂત્ર આર્થ’ આદિ રામ
ખેંચી પરિવેશીને એજ સુદપત્તીથી ‘શુદ્ધસ્વરૂપ’ આદિ
૧૨ ચાંચ બાંધે.

આ નેજ નેકર સામાયિક દેવાની વિધિમાંથી એક દેવા.
૨૫ રૂપા.

• હવે પછી જેનું નામ આદિ દેવે ગણ્યું છે તેવું આદિ દેવે
આપના આદિ નેકર સામાયિક દેવાની વિધિમાંથી એક દેવા.
૨૫ રૂપા.

સ્થાપનાચાર્ય પડિલેહણ વિધિ

(વિધિ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૩૪)

પછી બાકી રહેલ બધી મુહપત્તીયો રપ-રપ બોલથી પડિ-
લેહી, સ્થાપનાજી બાંધી યોગ્ય સ્થાનમાં વિરાજમાન કરે.

અગર પુસ્તક વગેરેની સ્થાપના સ્થાપી હોય તો તેમની
સામે ઉંધી હથેલી કરી એક નવકાર ગણી પછી, તેની
યથાયોગ્ય પડિલેહણા કરવી. પછી ત્રણ નવકાર તથા તેર બોલ
ચીંતવી પછી સ્થાપિત કરવી. પછી કોઈ વૃદ્ધ પોસાતીના ખેસ
આદિ એકાદ વસ્ત્રની પડિલેહણા કરે.

પછી ખમાસમણ દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! ઉપધિ મુહપત્તિ
પડિલેહુ ? ઇચ્છં.

પછી ઉભડક પગે ખેસી મુહપત્તિ પડિલેહી એક ખમાસમણ
દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! ઓહિ પડિલે-
હણ સંહિસાઉ ? ઇચ્છં.

પછી એક ખમાસમણ દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! ઓહિ પડિલે-
હણ કરું ? ઇચ્છં.

પછી એક ખમાસમણ દઈ બાકી રહેલ ખેસ, કામળ વગેરે
તમામ વસ્ત્ર રપ-રપ બોલથી પડિલેહે. પછી દંડાસણ લઈ
પૌષ્પશાળામાંથી કાળે કાલીને એકાંતમાં જયણાપૂર્વક પરઠવે.
પછી સ્થાપનાચાર્ય અથવા ગુરુમહારાજ સામે નીચે મુજબ
ધરિયાવહિયા પડિછમે. તે આ પ્રમાણે—

ધ્રુવશાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! ધરિયાવહિયં
પરિક્રમામિ ? ધ્રુવશ્ચ, ધ્રુવશ્ચામિ પરિક્રમિઉં. ૧ ધરિયાવ-
હિયાએ વિરાહણાએ. ૨ ગમણાગમણે. ૪ પાણક્રમણે,
પીયક્રમણે, ધરિયક્રમણે, ઓસાઉત્તિંગ, પણગદગમદ્વી-
મક્રપસંતાણા—સંક્રમણે. ૪ જે મે જવા વિરાહિયા. ૫.
એગિંદિયા, બેઈંદિયા, તેઈંદિયા, અઉરિંદિયા, પંચિ-
દિયા. ૬ અભિદયા, વત્તિયા, લેસિયા, સંવાઈયા,
સંવદિયા, પરિયાવિયા, કિલામિયા, ઉદવિયા, કાણાઓ
કાણં સંકામિયા, જીવિયાઓ વવરેવિયા, તસ્સ
મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૭.

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણં, પાયચ્છિત્તકરણેણં, વિસે-
લીકરણેણં, વિસદ્લીકરણેણં, પાવાણં કન્માણં
નિગ્ગાયણદાએ, કામિ કાઉસ્સજ્જં.

અન્નત્થ કાસસિએણં, નિસસિએણં, આસિએણં,
પ્રીએણં, જંભાકાએણં, ઉદુદુએણં, વાયનિસજ્જેણં.
ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. મુદ્ધુમેદિં અંગસંથાલેદિં.
મુદ્ધુમેદિં ખલસંથાલેદિં, મુદ્ધુમેદિં દિદ્ધિસંથાલેદિં, ૨
એવમાયુએદિં આગારેદિં અભજ્જા અવિરાદિએ
દુચ્ચ મે કાઉસ્સજ્જા. ૩. જવ અરિદંતાણં, ભગ-
વંતાણં, નમુક્કારેણં ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
કાએણં મોએણં કાએણં અપ્પાણં મોસિસામિ. ૫.

પછી એક લોગસ્સનો ચંદ્રેસુ નિમ્મલયરા સુધી કાઉસ્સગ્ગ કરવો. લોગસ્સ ન આવડે તો ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. પછી કાઉસ્સગ્ગ પારી નીચે સુજ્ઞ પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો.

લોગસ્સ ઉજ્જેચ્ચગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તધસ્સં, ચઉવીસંપિ કેવલી. ૧

ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમભિણુંદણું ચ સુમઠં ચ;
પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણું ચ ચંદ્રપ્પહં વંદે. ૨

સુવિહિં ચ પુપ્ફહંતં, સિઅલસિજ્જંસ વાસુપુજ્જં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ. ૩

કુંથું અરં ચ મહિલં, વંદે મુણિસુવયં નમિજિણું ચ;
વંદામિ રિદ્ધેનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણું ચ. ૪

એવં મએ અભિથુઆ, વિહુયરયમલા પહીણુજરમરણા;
ચઉવીસંપિ જિણુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫

કિત્તિય-વંદિય-મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરગ્ગ-ખેહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ. ૬

ચંદ્રેસુ નિમ્મલયરા, આઠઞ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવર-ગંલીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૭

પછી ખમાસમણ દઇ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સજ્જાય સંદિ-
સાહુ ? ઇચ્છં.

પછી ખમારમણ દઈ કહે—

‘‘જિજ્ઞાસુઓ સંહિસદ ભગવન્ ! સજ્જાય કહેવી
મંચડ.’’

પછી ઉભરક યજ્ઞ ધેસી એક નવકાર ગણી ‘‘જગચૂડા-
મણિભૂષો.’’ અથવા ‘‘ધુમ્મો મંગલ ? ની સજ્જાય કહેવી.
તે આ પ્રમાણે—

જગચૂડામણિભૂષો, ઉસમો વીરો તિલોયશિરિતિલભોઃ
એંગો લોગામ્ભો, એંગો ચક્રુષુ તિહુચાણુસ.
મંવચ્છરમુસાભિગો. છમ્માસે વદ્ધમાણિણુવદ્ધા;
મદ વિદરિયા તિરસાણ, જ્યેન્જ એઓવમાણેણ. ૨
જનતા તિલોયનાદો. વિસદઈબહુયાઈઅસરિસજ્જાયુસ;
મુય હયંતકરાઈ. એસ ખમા સન્વ—સાણુ. ૩
ત અમ્મજ્જમ આલેદિ, મદમ્મમદાવદ્ધમાણિણુવદ્ધા;
દેવસજ્જસદસ્સેદિ વિ. એર જદા વાયણુવદ્ધિ. ૪
બદો વિગીય વિગુઓ, પદમગણુદારો સમત્તમુયનાગી;
ત્તમંનો વિ તમન્થ, વિન્દિયદિયઓ સુણુમ્મ સન્વ. ૫

એ પછી એક નવકાર ગણી પછી સજ્જાય દોષ તો સદ્ય-
મદવર્તિ પરિતોડે.

જો પછી એક નવકાર ગણી પછી સજ્જાય દોષ તો સદ્ય-
મદવર્તિ પરિતોડે.

સમગ્ર ગાંધી, સત્ય ગ્રામી વાતનું રસ

(૨૨ મી ૧૯૬૨)

રાઈમુહપત્તી પડિલેહણુ વિધિ

ગુરુ મહારાજની સામે ખમાસમણુ હઈ ધરિયાવહિયા પડિછમે, (ધરિયાવહિયા, તસ્સઉત્તરી, અન્નતથ પછી એક લોગસ્સનો અંદેસુ નિમ્મલયરા સુધી કાઉસ્સગ્ગ, લોગસ્સ ન આવડે તો ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ, પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો, સૂત્ર ન આવડતા હોય તો જુઓ પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨) પછી ખમાસમણુ હઈ કહે—

ધુઅછાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! રાઈમુહપત્તી પડિ-
લેહુ? ધુઅઈ.

ઉભડક પગે બેસી, મુહપત્તી પડિલેહે, પછી નીચે મુજબ બે વાંદણાં દેવા. તે નીચે મુજબ—

સુગુરુ વાંદણાં

ધુઅછામિ ખમાસમણો ! વંદિઉં જવણિજ્જાએ નિસીહિયાએ. ૧. અણુજણહ મેં મિઉગ્ગહં. ૨. નિસીહિ, અ-હોં, કા-યં, કા-યસંકાસં, ખમણિજ્જને, ભે, કિલામો. અપ્પકિલંતાણું ખહુસુભેણું, ભે, રાઈઅ વધક્કંતા. ૩. જ-તા ભે. ૪. જ-વણિજ્જં અ ભે. ૫. ખામેમિ ખમાસમણો ! રાઈઅં વધક્કમ્મં. ૬. આવસ્સિયાએ, પડિક્કમામિ ખમાસમણાણું રાઈ-આએ આસાયણાએ, તિત્તીસન્નયરાએ, જં કિં ચિ મિઅછાએ, મણહુક્કડાએ વયહુક્કડાએ કાયહુક્કડાએ;

દોડાએ, માણાએ, માયાએ લોભાએ, સંવકાલિ-
આએ, સંવમિચ્છાવચારાએ. સંવધમ્માધિક્કમણાએ
આસાચણાએ જે મેં અધચારે કયો, તસ્સ ખમા-
સમંગો ! પદિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં
વાસિસામિ.

ઉપર મુજબ બીજી વાર વાંદણાં દેવા, પણ બીજી વારનાં
વાંદણામાં આવાસ્સઆએ જે પદ ન જોલણું.

૫૪ી—

કંચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન ! રાધયં આસોદં ?
કંચ્છં આસોએમિ જે મેં રાધયો અધચારે કયો
કાધયો વાધયો માણસિયો ઉસ્સુત્તો ઉમ્મગ્ગો
અકખો અકરણિજ્જો, હુજ્જાઓ હુવિવચિંતિઓ
આણાચારે અણિચ્છિઅવ્વો અસાવગયાઉગ્ગો નાણે
દંસગે ચરિતાચરિતે સુએ સામાધએ તિણ્ણં ગુત્તીણં
અકિણ્ણં કસાયાણં યંઅણ્ણમણ્ણવચાણં તિણ્ણં ગુણ-
વચાણં અકિણ્ણં સિદ્ધાવચાણં આરસવિદસ્સ
સાવગધમ્મસ્સ જં અંદિઅં જં વિરાદિઅં તસ્સ
મિચ્છા મિ દુક્કં.

૫૪ી એ માથે જોડી કહે—

સંવચસવિ

સંવચસવિ રાધયિ કંચ્છિતિય કંચ્છાસિઅ

આલોચના-વિધિ

‘રાધ્ય આલોહિ’ સૂત્ર જોલતી વખતનું દ્રશ્ય

(જીઓ પૃષ્ઠ ૪૦)

દુરિચદ્રિય ઇચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! [અહિં
થોડા અટકીને પછી] ઇચ્છં તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

પછી શુર મહારાજ આચાર્યોદિ પદવીધર હોય તો ઉપર
લખ્યા મુજબ બે વાંદણાં દેવાં, વંદના કરી કરી બે વાંદણા
ઉપર મુજબ દઈ પરચક્રખાણુ કરે. અગર પદવી રહિત સામા-
ન્ય સાધુ હોય તો ઉપર મુજબ સંવવસ્સવિ કહી શુરવંદન
વિધિમાં કહેલ વંદનવિધિ મુજબ બે ખમાસમણુ દઈ, ઇચ્છા-
કાર સુહરાઈ૦ કહી ખમાસમણુ દઈ અબ્હુદ્ધિઓના પાઠથી
વંદન કરે (જુઓ પૃષ્ઠ ૧૭) ઉપર મુજબ બે વાંદણાં દઈ,
પરચક્રખાણુ કરે. પછી 'દેરાસર દર્શન કરવા જવું'. પછી
આવીને વ્યાખ્યાન સાંભળવું વગેરે ધર્મધ્યાન કરવું. પછી
સૂર્યોદય પછી છ ઘડી ચડ્યા બાદ ઉગઘાડા પોરિસિ ભણાવે
તેનો વિધિ નીચે મુજબ—

ઉગઘાડા પોરિસિ વિધિ

ખમાસમણુ દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! ઉગઘાડાપોરિસિ
ભણાવું. ? ઇચ્છં.

કહી ખમાસમણુ દઈ, ઇરિયાવહિયા પડિછમે (ઇરિયા-
વહિયા, તસ્સ ઉત્તરી, અન્નતથ, એક દોગસ્સનો ચંદેસુ
નિમ્મલયરા સુધીનો કાઉસ્સગ્ગ, દોગસ્સ ન આવડે તો ચાર

૧ પોસાતી શ્રાવક જોગવાઈ હોય છતાં પણ દેવદર્શન પ્રિદ્ધુલ
ન કરે તો બે અથવા પાંચ ઉપવાસના ભાગીદાર બને છે.

તત્કાલેના કાઉન્સિલ. પછી કાઉન્સિલ ચારી પ્રગટ લોગરસ કરેલો. સુત્ર ન આવડતા હોય તો બુઝો પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી જામાસમજી દઈ કહે—

મુન્શાદારેણુ સંદિસદ ભગવન્ ! ઉગ્યાદો પોરિસિ મુદપત્તી પરિલોહુ ? મુન્શ.

પછી ઉભડક પગે બેસી મુદપત્તી પરિલોહુ. પછી વખત મોલ તો સત્તજાય-ધ્યાન કરે. મધ્યાહ્ને કાલવેલાએ દેરાસરમાં અથવા ઉપાશ્રયમાં દેવવંદનની વિધિથી પાંચ શકસ્તવે આઠ મુઠ્ઠાએ દેવવંદન કરે. તે વિધિ નીચે પ્રમાણે—

દેવવંદન વિધિ

પ્રથમ જામાસમજી દઈ—

મુન્શાદારેણુ સંદિસદ ભગવન્ ! ચિત્યવંદન કરું ? મુન્શ.

પછી નીચે મુજબ ચિત્યવંદન અગર તો બીજું ચિત્યવંદન કહેવું.

ચિત્યવંદન

અર્ચનાવિધિ

ભાગ્યે માર્ગે મુજબ સાધન સાધકાને,
તેનું પ્રધાન જિનગ્રાસન જે પ્રશ્નકર
તે પ્રશ્નમાન ભગવાન મહાત્મા વીર,
તમાની નમામિ નિજહું ૫૮ જે નિરૂપણ. ૬
જ્યાં ન મળે મુજબ મુજબના મુજબના મુજબના,
જ્યાં ન મળે મુજબના મુજબના મુજબના મુજબના.

[illegible]

કર્મો સુધાર કરતાં પરમાત્મ-ભાવ,
 શીઘ્રાતિશીઘ્ર બંસ આતમરૂપ વ્યાપે. ૨
 દેનાર દિવ્યતમ એ ઉપદેશ તેનું,
 સંસારમાં શરણ હોં નિત એ જ માણું;
 તે વીરની હરિ-કવીન્દ્ર સુકીર્તિ ગાઓ,
 હું વીતરાગ-પથમાં જટ જેમ લાણું. ૩
 પછી નીચે મુજબ નમુત્યુણ કહેવું—

નમુત્યુણ

નમુત્યુણ અરિહંતાણું ભગવંતાણું. ૧ આઠગ-
 રાણું; તિથ્યરાણું સયંસંબુદ્ધાણું. ૨ પુરિસુત્તમાણું;
 પુરિસસીહાણું; પુરિસવરપુંડરીઆણું; પુરિસવરગંધ-
 હત્થીણું. ૩. લોગુત્તમાણું; લોગનાહાણું; લોગહિ-
 આણું; લોગપદ્ધવાણું; લોગપન્નજ્ઞેઅગરાણું. ૪. અભય-
 દયાણું; અક્રપ્પુદયાણું; મગ્ગદયાણું; સરણદયાણું;
 બોહિદયાણું. ૫ ધર્મમદયાણું; ધર્મમદેસયાણું; ધર્મ-
 નાયગાણું; ધર્મસારહીણું; ધર્મવરચાઉરંતચક્ક-
 વદ્દીણું. ૬. આપ્પડિહયવરનાણું દંસણધરાણું; વિઅદ્ધ-
 છઉમાણું. ૭. જિણાણું જવયાણું; તિન્નાણું તારયાણું;
 પુદ્ધાણું બોહયાણું; મુત્તાણું મોઅગાણું. ૮. સંવ-
 નૂણું; સંવદરિસીણું; સિવ-મયલ-મરુઅ-મણું ત-
 રુણું; સંવવાબાહ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગધ-નામધેય-
 ણું સંપેત્તાણું નમો જિણાણું જિઅભયાણું. ૯.

જે એ અદ્વિતીયા સિદ્ધા, જે એ ભવિષ્યંતિણાગએ કાંત્રે
સંપન્ન એ વદમાણા, સંવે તિવિદેણ વંદામિ. ૧૦

પછી ખમાસમણ દઈ ધરિયાવડિયા પડિછમે (ધરિયા-
વડિયા—તટસ ઉત્તરી—અત્તથ એક દોગરસ ચંદેસુ નિમ્મલયરા
સુધીનો અથવા ચાર નવકારનો કાઉસગ્ગ, કાઉસગ્ગ પારી
મગદ દોગરસ કહેવો. સૂત્રો આવડતા ન હોય તો જુઓ
પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી ખમાસમણ દઈ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! ચૈત્યવંદન
કરં ? મુચ્છં.

પછી કોઈપણ ચૈત્યવંદન અથવા નીચેનું ચૈત્યવંદન કહેવું.

ચૈત્યવંદન

- શ્રી અરિયંત ઉદાર કાંતિ, અતિ સુંદર રૂપ;
સેવો સિદ્ધ અનંત આન્ત, આતમ સુખ ભૂપ. ૧
- જ્ઞાનારજ ઉવજ્જાય શાશ્વ, સમતારસ ધામ;
જિનભાષિત સિદ્ધાન્ત શુદ્ધ, અનુદાવ અભિરામ. ૨
- જોષિર્ધર્મજ સુખ સંપદાર્થે, નાશુ ચરણ તવ શુદ્ધ;
ધ્યાવો પરમાનન્દ પદ, એ નવપદ અવિરુદ્ધ. ૩
- ઈંદ્ર પન્નવર આનંદ કંદ, જમમાંધિ પ્રસિદ્ધી;
ચિન્તામણિ સમ જ્ઞાન, દેવજ બહુ મુખ્યે ત્વજી. ૪
- વિદ્યેન્દ્રજ આર અપર સૈંદ, મદિમા મન ધારે;
પરિવર પન્નજીવંત કાલ, નિત નેર મહેકારે. ૫

સિદ્ધચક્ર પદ સેવતાં, સહજનંદ સ્વરૂપ;
અમૃતમય કલ્યાણનિધિ, પ્રકટે ચેતન ભૂપ. ૬

પછી જંકિંચિ, નમુત્યુણં, કહી અરિહંત ચેઈઆણું આદિ
કહેવું તે નીચે પ્રમાણે—

જંકિંચિ

જંકિંચિ નામતિથ્યં, સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોચ્છે;
જઈ જિણુ બિંબાઈ, તાઈ સવાઈ વંદામિ. ૧

નમુત્યુણં

નમુત્યુણં અરિહંતાણું ભગવંતાણું. ૧. આઘ-
ગરાણું, તિથ્યરાણું, સયંસંબુદ્ધાણું. ૨. પુરિસુત્ત-
માણું, પુરિસસીહાણું, પુરિસવરપુંડરીઆણું, પુરિ-
સવરગંધહથીણું. ૩. લોગુત્તમાણું, લોગનાહાણું,
લોગહિઆણું, લોગપદ્ધિઆણું, લોગપન્નજ્ઞેઅગરાણું. ૪.
અભયદયાણું, ચક્રબુદ્ધ્યાણું, મગ્ગદયાણું, સરણુ-
દયાણું, બોહિદયાણું. ૫. ધમ્મદયાણું, ધમ્મદેસયાણું,
ધમ્મનાયગાણું, ધમ્મસારહીણું, ધમ્મવરચાઉરંત-
ચક્કવટ્ટીણું. ૬. અપ્પહિહય-વરનાણુ-દંસણુ-ધરાણું
વિચટ્ટ-છઉમાણું. ૭. જિણાણું જવયાણું, તિન્નાણું
તારયાણું, બુદ્ધાણું બોહ્યાણું, મુત્તાણું મોચ્છગાણું.
૮. સંવન્નૂણું સંવદરિસીણું, સિવ-મયલ-મરુચ્છ-
મણુંત-મદ્ગુણ-મંવાળાહ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગધ-

નામદેયં હાણં સંપત્તાણં નમો જિણાણં જિઅભ-
યાણં. ૬. જે અ અઠ્યા સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ
યાગએ કાલે; સંપદ અ વદમાણા, સર્વે તિવિહેણ
વંદામિ. ૧૦.

અરિહંત ચેઠઆણં

અરિહંત-ચેઠઆણં કરેમિ કાઉરસગ્ગં. ૧. વંદણ-
વત્તિઆએ, પૂઆણવત્તિઆએ, સકારવત્તિઆએ,
સમ્માણવત્તિઆએ, યોહિસાભવત્તિઆએ, નિરુવ-
સગ્ગવત્તિઆએ. ૨. સદ્ધાએ, મેહાએ. ધિઠએ, ધાર-
ણાએ, આણુપ્પેહાએ, વદ્દમાણીએ. હામિ કાઉ-
રસગ્ગં. ૩.

અનત્ય તિસસિએણં સૂત્ર

અનત્ય તિસસિએણં, તીસસિએણં, આસિએણં,
ઝીએણં, જંભામએણં, હિદ્દુએણં, વાયનિસગ્ગેણં,
ભમત્તીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુદુમેહિં અંગસંચા-
લેહિં, સુદુમેહિં ખલસંચાલેહિં, સુદુમેહિં દિદ્ધિસંચા-
લેહિં. ૨. એવમામએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિ-
સારિએ પુચ્છમે કાઉરસગ્ગો. ૩. તત્તવ અરિહંતાણં
ભગવંતાણં નમ્મકારેણં ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
પોણં મોણં કાળેણં અપ્પાણં વોસિસામિ. ૫.

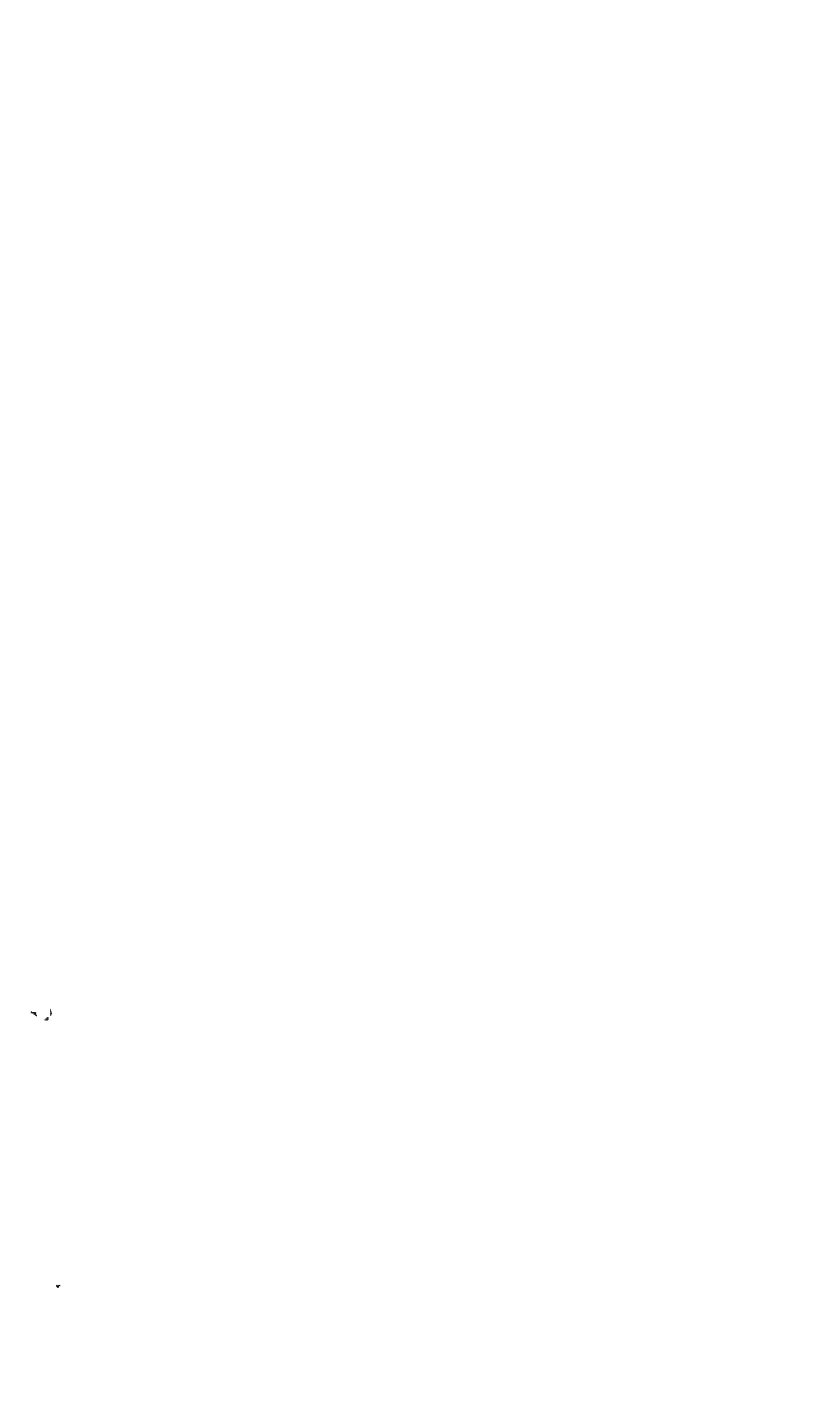
પાદો એવં વવદારેત્ત કાઉરસગ્ગં કર્મ. પાદો નમોદ્ધરં

કાયોત્સર્ગ વિધિ

દેવવંદન કરતી વખતે કાયોત્સર્ગનું દ્રશ્ય

(વિધિ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૪૬)

હી નીચે મુજબ પહેલી થાય અગર બીજી કોઈપણ થાય
હાની પહેલી થાય બોલવી.

નમોઽર્હત

નમોઽર્હત-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાધુભ્યઃ.

પરમાત્મ પદ સ્તુતિ

આત્મ સરથા સમકિતમૂલક, જિનશાસન જયકારી જી;
આત્મભોગે, શુરુગમયોગે, આરાધક અધિકારી જી;
સાધુ પાંચ મહાવ્રત ઉત્તમ, શ્રાવક વ્રતવર બારે જી,
ધારે પદ પરમાત્મ સારે, વંદે ભવ-જલ તારે જી. ૧
પુછી લોગસ્સં સંવલોચે અરિહંત ચેધ્યાણું અન્નતથં
હેવા તે નીચે પ્રમાણે-

લોગસ્સં

લોગસ્સં ઉજ્જેયગરે, ધર્મતિથયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તઠસ્સં, ચઉવીસંપિ કેવલી. ૧
ઉસંભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમભિણંદણું ચ સુમર્થય;
પઉમાપ્પહં સુપાસં, જિણું ચ ચંદપ્પહં વંદે. ૨
સુવિહિંચ પુષ્કંતં, સીઅલ-સિજ્જંસ-વાસુપુજ્જંચ;
વિમલમણંતં ચ જિણું; ધર્મં સંતિં ચ વંદામિ. ૩
કંથું અરં ચ મલ્લિં, વંદે મુણિસુવયં નમિજિણુંચ;
વંદામિ રિદ્ધેભિં, પાસં તહ વદ્ધમાણું ચ. ૪
એવં મએ અભિથુઆ, વિહુય-રયમલા પહીણ-જરમરણા;
ચઉવીસંપિ જિણુવરા, તિથયરા મે પચ્ચીયંતુ. ૫

દિત્તિય-વંદિય-મદિયા, જે એ લોગરૂપ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરગ્ગ-બોદિલાભ, સમાદિવરમુત્તમં દિંતુ. ૬
અંદેસુ નિમ્મસયરા, આધચ્ચેસુ અદિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૭

સવ્વલોએ અરિહંત ચેઈઆણું

સવ્વલોએ અરિહંત ચેઈઆણું કુરેમિ કાઉસ્સ-
ગ્ગાં. ૧. વંદણવત્તિઆએ, પૂઅણવત્તિઆએ, સક્કા-
રવત્તિઆએ, સમ્માણવત્તિઆએ, બોદિલાભવત્તિ-
આએ, નિરુપસગ્ગવત્તિઆએ. ૨. સદ્ધાએ, મેદાએ,
મિદ્ધાએ, ધારણાએ, અણુપ્પેદાએ, વઠ્ઠમાણીએ હામિ
કાઉસ્સગ્ગાં. ૩.

અનત્થં

અનત્થં ત્રિસસિએણું, નીસસિએણું, આસિએણું,
હીએણું, અંબાહએણું, ઉદ્ડુએણું, વાયનિસગ્ગેણું,
ભમ્મત્તીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુદુમેદિ અંગસંચાલેદિ,
સુદુમેદિ બેલસંચાલેદિ. સુદુમેદિ દિદ્ધિસંચાલેદિ.
૨. એવમાણએદિ આગારેદિ અભગ્ગા અવિરાદિએ
કુરુમિ કાઉસ્સગ્ગાં. ૩. એવ અરિહંતાણું ભમ-
વંતાણું તમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં કામેણું
માએણું આએણું અપપાણું વાસિસમિ. ૫.

પછી એક નવકારનો કાઉત્સગ્ગ કરી, પારી બીજી થોય કહેવી, તે આ પ્રમાણે—

બીજી થોય

ત્યાગે સો આગે સહુ જગમાં, ત્યાગીની બલિહારીજી,
ત્યાગી બડભાગી પરમેષી, ધન ધન તે નર-નારીજી;
ત્યાગની શાંતિ હે પ્રભુ ! આપો, ભાવ-ભગતિ કરી માંગુંજી,
ભોગ હટે ભવરોગ ઘટે હું, શિઘ્ર પરમપદ લાગુંજી. ૨

પછી પુકખરવરદી૦ સુઅસ્સ ભગવચો કરેમિ કાઉત્સગ્ગ
વંદણ૦ અન્નતથ કહી એક નવકારનો કાઉત્સગ્ગ કરી પારી ત્રીજી
થોય કહે. તે સૂત્રો વગેરે નીચે પ્રમાણે—

પુકખરવરદી૦

પુકખરવરદીવડ્ઠે, ધાયઠસિંડે અ જંબૂદીવે અ;
ભરહેરવયવિદેહે, ધમ્માધગરે નમંસોમિ. ૧

તમતિમિરપડલવિદ્ધં—સણુસ્સ સુરગણુનરિંદમહિઅસ્સ,
સીમાધરસ્સ વંદે, પચ્છેડિઅ—મોહંબલસ્સ. ૨

બધ્ધ-જરા-મરણ-સોગ-પણાસણુસ્સ;

કલ્લાણુ-પુકખલ-વિસાલ-સુહાવહસ્સ;

કો દેવ-દાણુવ-નરિંદ-ગણુઅિઅઅસ્સ,

ધમ્મસ્સ સારમુવલબ્ભ કરે પમાયં. ૩

સિદ્ધે ભો પયચોણુમો જિણુમચે, નંદી સયા સંજમે,
દેવં-નાગ-સુવન્ન-કિન્નર-ગણુ-સ્સંભૂઅભાવઅિઅઅચે;

ତ୍ରାଣୋ ଜନ୍ୟ ପଦ୍ମାଦିଷ୍ଠୋ ଜଗନ୍ନିଶ୍ଚ' ତେନୁକ୍ତମନ୍ୟୋମୁର'.
 ଧର୍ମୋ ବହୁଢ଼ି ଆସନ୍ତୋ ବିଜୟନ୍ତୋ, ଧର୍ମଭୁତ୍ତର' ବହୁଢ଼ି. ୪.

ସୁଦୟସ୍ତ ଭଗବନ୍ତୋ ଶ୍ରେଷ୍ଠି ଶ୍ରାବିତ୍ତସ୍ତଗ୍ଗ'. ବଂଶଧୁ-
 ପତିଆୟେ, ପୁଅଧୁପତିଆୟେ, ସଞ୍ଜାରପତିଆୟେ,
 ସମ୍ଭାଷପତିଆୟେ, ଗୋଢ଼ିଲାଭପତିଆୟେ, ନିରୁପ-
 ସ୍ତଗ୍ଗପତିଆୟେ. ସଦ୍ଧାୟେ, ମେଧାୟେ, ସିନ୍ଧୁୟେ, ଧାର-
 ଣାୟେ, ଆୟୁଧ୍ୟେହାୟେ, ବହୁଭାଣୁଣୀୟେ ଶାମି ଶ୍ରାବିତ୍ତସ୍ତଗ୍ଗ'.

ଅନ୍ୟତ୍ର ତ୍ରାସନ୍ତିୟେଷୁ, ନିଶିନ୍ତିୟେଷୁ, ଆସିନ୍ତିୟେଷୁ,
 ଶ୍ରୀୟେଷୁ. ଅଭାସନ୍ତିୟେଷୁ, ଉତ୍ତୁୟେଷୁ, ବାୟନିଶ୍ଚୟେଷୁ,
 ଭଗବତ୍ତାୟେ ପିତ୍ତଭୁକ୍ତାୟେ. ୧. ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭି' ଅଂଗସଂସ୍ଥା-
 ତ୍ରେଡ଼ି. ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭି' ଗେଶସଂସ୍ଥାତ୍ରେଡ଼ି, ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭି' ଦିଶ୍ଵିଶସଂସ୍ଥା-
 ତ୍ରେଡ଼ି. ୨. ଶ୍ରେଷ୍ଠଭାସନ୍ତିୟେଷୁ ଆଗାରେଡ଼ି' ଅଭଗ୍ଗୋ ଅବି-
 ଶାଦିନ୍ତିୟୋଽଧୁକ୍ତମ୍ ଶ୍ରାବିତ୍ତସ୍ତଗ୍ଗୋ. ୩. ଗପ ଅସିନ୍ତିୟେଷୁ
 ଭଗବତ୍ତାୟେ ନମୁକ୍ତାରେଷୁ' ନ ପାରେମି. ୪. ତାପ କାୟ
 ଶାୟେଷୁ' ଶାୟେଷୁ' ଶାୟେଷୁ' ଅପ୍ୟାୟେ' ଶାସିରାମି. ୫.

ପାଣି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୟନରେଷୁ ଶ୍ରାବିତ୍ତସ୍ତଗ୍ଗ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପାଣି ନିଶି ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଶାୟେଷୁ ଶାୟେଷୁ.

ତ୍ରୀତୀୟ ଶ୍ଳୋକ

ନିରନ୍ତର ଧରଣେ ଶାୟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭଗବାନ ପାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,
 ନିରନ୍ତର ନିରନ୍ତର ଧରଣେଷୁ ଆସନ୍ତିୟେ ଅବତାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ;
 ଦେବଦାସୀ ଶାୟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶାୟେଷୁ ଶାୟେଷୁ ଶାୟେଷୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,
 ନିରନ୍ତର ଧନ ପରମାତ୍ମା ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ନାୟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ. ୩

પછી સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું વેયાવચ્ચગરાણું અન્નતથા કહે
તે નીચે મુજબ—

સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું

સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું, પારગયાણું પરંપરગયાણું;
લોઅગ્ગમુવગયાણું, નમો સયા સંવસિદ્ધાણું. ૧
જે દેવાણુ વિ દેવો, જં દેવા પંજલી નમંસંતિ;
તં દેવદેવમહિઅં, સિરસા વંદે મહાવીરં. ૨
ધક્કો વિ નમુક્કારો, જિણુવરવસહસ્સ વદ્ધમાણુસ્સ;
સંસારસાગરાઅો. તારેઈ નરં વ નારિં વા. ૩
ઉજ્જિજંતસેલસિહરે, દિક્ખા નાણું નિસીહિઆ જસ્સ;
તં ધમ્મચક્કવટ્ઠિં, અરિદ્દંતેભિં નમંસામિ. ૪
અત્તારિ અદ્દં દસ દોય, વંદિયા જિણુવરા અઉવ્વીસં;
પરમદ્દં-નિદ્દિઠઅટ્ઠા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૫

વેયાવચ્ચગરાણું

વેયાવચ્ચગરાણું સંતિગરાણું સમ્મદિદ્ધિસમાહિ-
ગરાણું કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નતથ

અન્નતથ ઊસસિએણું, નિસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જંભાધએણું, ઉડ્ડએણું, વાયનિસંગેણું,
ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. મુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
મુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, મુહુમેહિં દિદ્ધિસંચાલેહિં. ૨

એવમાદ્યએદિં આગારેદિં અભજ્ઞો અવિરાદિઓ
 પુનઃ મે કાઉસ્સજ્ઞો. ૩. જવ અરિદંતાણું, ભગ-
 વંતાણું. નમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
 ગણેણું મોણેણું કાણેણું અપ્પાણું વાગિરામિ. ૫.

પછી એક નવકારનો કાઉસ્સજ્ઞ કરી, પારી નમોઽર્હત્ત
 કરી ગોળી થાય કહેવી. તે આ પ્રમાણે—

નમોઽર્હત્ત

નમોઽર્હત-શિદ્ધાચાર્યપ્રાધ્યાય-સર્વસાધુભ્યઃ.

ચોથી થાય

ઓ જિનદત્ત-કુશલ-શુરુ દાદા, સમકિતદાતા સાચા ૭;
 સમરજ્ઞ કરતાં સુખ-સંપત્તિ દે, સાચી જેની વાચા ૮;
 તરિ ઠગીન્દ્રજયથી જિનશાસન, ભવ-ભવમાં મને મક્કજો ૯,
 મુક્તન મુમનસ ભાવ વિકાસક, શાસન દેવ સાંભલજો ૧૦. ૪

પછી ગોળી નમુત્થુણ કહેવું, તે આ પ્રમાણે—

નમુત્થુણું

નમુત્થુણું અરિદંતાણું ભગવંતાણું. ૧. આજ્ઞ-
 ગણાણું, નિન્યવરાણું, સયંસંજુદ્ધાણું. ૨. પુરિસુત્ત-
 માણું, પુરિસસ્રીદાણું, પુરિસવરણુંડરીઆણું, પુરિ-
 સવરણંવચ્ચીણું. ૩. સોગુત્તનાણું, સોગનાદાણું,
 સોગદિઆણું, સોગપદઆણું, સોગપત્તંતેજગણાણું, ૪.

અભયદયાણું, ચક્રપુદ્યાણું, મગ્ગદયાણું, સરણુ-
 દયાણું, ઝોહિદયાણું. ૫. ધમ્મદયાણું, ધમ્મદેસયાણું,
 ધમ્મનાયગાણું, ધમ્મસારહીણું. ધમ્મવરચાઉરંત-
 ચક્કવટ્ટીણું. ૬. અપ્પહિલય-વરનાણુ-દંસણુ-ધરાણું
 વિચક્ક-છઉમાણું. ૭. જિણાણું જવયાણું, તિન્નાણું
 તારયાણું, બુદ્ધાણું ઝોહયાણું, મુત્તાણું મોચગાણું.
 ૮. સંવન્નૂણું સંવદરિસીણું, સિવ-મયલ-મરચ-
 મણુંત-મકૂખય-મંવાબાહ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગઢ-
 નામધેયં ડાણું સંપત્તાણું નમો જિણાણું જિઅભ-
 યાણું. ૯. જે અ અધ્યા સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ
 ણાગચે કાલે; સંપદ અ વટ્ટમાણા, સંવે તિવિહેણુ
 વંદામિ. ૧૦.

પછી ઉભા થઈ અરિહંત ચેઈઆણું ૦ કહી અન્નતથ કહેવે
 તે નીચે સુજળ—

અરિહંત ચેઈઆણું

અરિહંત-ચેઈઆણું કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. ૧. વંદણુ-
 વત્તિઆચે, પૂઅણુવત્તિઆચે, સક્કારવત્તિઆચે,
 સમ્માણુવત્તિઆચે, ઝોહિલાભવત્તિઆચે, નિરુવ-
 સગ્ગવત્તિઆચે. ૨. સદ્ધાચે, મેહાચે, ધિધચે, ધાર-
 ણાચે, અણુપ્પેહાચે, વટ્ટમાણીચે, ડામિ કાઉ-
 સ્સગ્ગં. ૩.

અનત્ય૦

અનત્ય ક્રિસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું.
 છીએણું, જંભાઇએણું, ઉડ્ડુએણું, વાયનિસગોણું,
 ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
 સુહુમેહિં એલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિદ્દિસંચાલેહિં.
 ૨. એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઆ
 હુજ્જ મે કાહિસ્સગ્ગો. ૩. જવ અરિહંતાણું ભગ-
 વંતાણું નમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં કામેણું
 મામેણું કામેણું અપ્પાણું વોસિરામિ. ૫.

પાટી એક નવકારનો કાહિસ્સગ્ગ કરી પારી નમોડહંત
 કરી થાય જોડાની ૧ લી થાય ઠહેલી. તે નીચે મુજબ—

નમોડહંત

નમોડહંત—સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય—સર્વસાધુભ્યઃ.

શ્રી મહાવીરસ્વામિની સ્તુતિ (૧ લી થાય)

નવ ધારે પોતે મહાવીર ભગવાન,
 નવ ધારે એણું પોતે કદે વિધાન;
 નવ આતમગિદ્ધિ જ્યાં સુધે આદિ અનંત,
 ધન વીર પ્રભુનું જ્ઞાન સદા જયવંત. ૧

પાટી દોગરજ, સગવડોએ, અરિહંત એકઆણું અને
 અનત્ય૦ કરેલા તે નીચે પ્રમાણે—

લોગસ્સ

લોગસ્સ ઉજ્જેયગરે, ધમ્મતિથયરે જિણે;
 અરિહંતે કિત્તધસ્સં, ચઉવીસંપિ કેવલી. ૧
 ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમભિણુંદણું ચ સુમર્ઘં ચ;
 પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણું ચ ચંદપ્પહં વંદે. ૨
 સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં, સીઅલ-સિજ્જંસ-વાસુપુજ્જં ચ;
 વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ. ૩
 કુંથું અરં ચ મહ્વિં, વંદે મુણિસુન્વયં નમિજિણું ચ;
 વંદામિ રિદ્ધનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણું ચ. ૪
 એવં મયે અભિથુઆ, વિહુય-રયમલા પહીણ-જરમરણા;
 ચઉવીસંપિ જિણુવરા, તિથયરા મે પસીયંતુ. ૫
 કિત્તિય-વંદિય-મહિયા જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
 આરુગ્ગ-ખોહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ. ૬
 ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આધચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
 સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૭

સંવલોએ અરિહંત ચેઘઆણુંં

સંવલોએ અરિહંત ચેઘઆણું કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં.

૧. વંદણુવત્તિઆએ, પૂઅણુવત્તિઆએ, સક્કારવત્તિ-
 આએ, સમ્માણુવત્તિઆએ, ખોહિલાભવત્તિઆએ,
 નિરુવસગ્ગવત્તિઆએ. ૨. સદ્ધાએ, મેહાએ, ધિધએ,

મારગાએ, અગુણેદાએ, વૃદ્ધમાણીએ. હામિ કાઉ-
સ્સગે. ૩.

અનત્ય

અનત્ય હિસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જાંભાઇએણું, ઉડુડુએણું, વાયનિસગેણું
ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેદિં અંગમંચા-
લેદિં, સુહુમેદિં ખેલસંચાલેદિં, સુહુમેદિં દિદિંમંચા-
લેદિ. ૨. એવમાઇએહિં આગારેહિં અભગો અવિ-
રાદિએા હુજ્જ મે કાઉસ્સગો. ૩. જવ અરિહંતાણું
ભગવંતાણું નમુકારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
હાગેણું માણેણું, જાણેણું અપ્પાણું વોસિરામિ. ૫.

પછી એક નવકારનો કાઉસ્સગ કરી, પારી બીજી થાય
ગંધવી તે આ પ્રમાણે—

બીજી થાય

નવગ્રી કરોતી થાય ઉપાધિ દ્વર,
એકાન્તિક આત્યન્તિક પ્રકટે મુખ-પૂર;
અંગારે મુખ તે મુગજલ જેમ અસાર,
નવ આત્મસિદ્ધિ સિદ્ધ નમો અવિકાર. ૨

પુકુખરવરદી૦

પુકુખરવરદીવડ્ઢે, ધાયઈસિંડે અ જંખૂદીવે અ;
ભરહેરવયવિદેહે, ધમ્માઈગરે નમંસામિ. ૧

તમતિમિરપડલવિદ્ધં-સણુસ્સ સુરગણુનરિંદમહિચ્ચસ્સ,
સીમાધરસ્સ વંદે, પપ્પેહાડિચ્ચ-મોહજલસ્સ. ૨

જાઈ-જરા-મરણ-સોગ-પણાસણુસ્સ,

કલ્લાણુ-પુકુખલ-વિસાલ-સુહાવહસ્સ;

કો દેવ-દાણુવ-નરિંદ-ગણુચ્ચિચ્ચસ્સ,

ધમ્મસ્સ સારમુવલખલ કરે પમાયં. ૩

સિદ્ધે ભો પયચ્ચો ણુમો જિણુમચ્ચે, નંદી સયા સંજમે,
દેવં-નાગ-સુવન્ન-કિન્નર-ગણુ-સ્સજ્જભૂચ્ચભાવચ્ચિચ્ચચ્ચે;
લોગો જત્થ પંધટ્ઠિચ્ચો જગમિણું તેલુક્કમચ્ચાસુરં,
ધમ્મો વડ્ઢઉ સાસચ્ચો વિજયચ્ચો, ધમ્મુત્તરં વડ્ઢઉ. ૪.

સુચ્ચસ્સ ભગવચ્ચો કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. વંદણુ-
વત્તિચ્ચાચ્ચે, પૂચ્ચણુવત્તિચ્ચાચ્ચે, સક્કારવત્તિચ્ચાચ્ચે,
સમ્માણુવત્તિચ્ચાચ્ચે, ણોહિલાભવત્તિચ્ચાચ્ચે, નિરુવ-
સગ્ગવત્તિચ્ચાચ્ચે. સદ્ધાચ્ચે, મેહાચ્ચે, ધિય્ચે, ધાર-
ણાચ્ચે, અણુપ્પેહાચ્ચે, વડ્ઢમાણીચ્ચે ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

અન્નત્થ ઊસસિચ્ચેણું, નીસસિચ્ચેણું, ખાસિચ્ચેણું,
છીચ્ચેણું, જંભાઈચ્ચેણું, ઉડ્ડુચ્ચેણું, વાયનિસગ્ગેણું,

ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. મુહુમેહિં અંગસંચા-
 લેહિં, મુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, મુહુમેહિં દિદિસંચા-
 લેહિં. ૨. એવમાધ્યએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિ-
 રાદિઓહુજ્જમે કાઉરસગ્ગો. ૩. જવ અરિહંતાણં
 ભગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
 ડાગેણં મોગેણં ડાગેણં અપ્પાણં વોસિરામિ. ૫.

પછી એક નવકારનો કાઉરસગ્ગ કરી, પારી નીચે મુજબ
 ત્રીજી થાય કહેવી.

ત્રીજી થાય

ઉત્તરગંધવાદે દેશ-કાલ-અનુસાર,

મત દેશ-સરવશી જિન આગમ જયકાર;

મત સાધું ભાવે ધારું આગમયોગ,

આગમ યોગીને ભવદુઃખ ભાવ વિયોગ. ૩

પછી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં વેચાવચ્ચગરાણં અત્તથં કહે
 ને નીચે મુજબ—

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, પારગયાણં પરંપરગયાણં;

લોઅગ્ગમુવગયાણં, નમો સયા સન્નવસિદ્ધાણં. ૧

એ દેવાણં વિ દેવો, જં દેવા પંજલી નમંસંતિ;

તં દેવદેવમહિમ્મં, સિરસા વંદે મહાવીરં. ૨

મંજી વિ નમુક્કારો, જિણંપરવસદસ્સ વદ્ધમાયુસ્સ;

સંસારમામસામ્મા, નારેમ્મં નરં વ નારિં વા. ૩

ઉજ્જિતસેલસિહરે, દિક્ષા નાણું નિસીહિયા જસસ;
તં ધમ્મચક્કવદ્ધિં, અરિદ્ધનેભિં નમંસામિ. ૪
ચત્તારિ અદ્ધં દસ દોય, વંદિયા જિણુવરા ચઉન્વીસં;
પરમદ્ધ-નિદ્ધિઅદ્ધા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૫

વેયાવચ્ચગરાણું

વેયાવચ્ચગરાણું સંતિગરાણું સમ્મદિદ્ધિસમાહિ-
ગરાણું કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં.

અનત્થ

અનત્થ ઉસસિએણું, નિસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જંભાધએણું, ઉડ્ડુએણું, વાયનિસગ્ગેણું,
ભમલીએ પિત્તમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિદ્ધિસંચાલેહિં. ૨
એવમાધએહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિઓ
હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો. ૩. જવ અરિહંતાણું, ભગ-
વંતાણું, નમુક્કારેણું ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં
ઠાણેણું મોણેણું ઝાણેણું અપ્પાણું વોસિરામિ. ૫.

પછી એક નવકારનો ઠાઉસ્સગ્ગ કરી, પારી નમોડહંત્ત્વ
કહી ચોથી થોય કહેવી. તે આ પ્રમાણે—

નમોડહંત્ત્વ

નમોડહંત્ત્વ-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાધુભ્યઃ.

ચોથી થોય

હરિ કર્વીદ્ર આપો શાસનદેવી-દેવ,
સદાયક ચહં મનમાં સદ્ગુણશક્તિ સ્વયમેવ;
હું મતમાં છૂટું મરું રહું મતભાવ.
છવન-ઉત્તરિના મત છે એક જ દાવ. ૪

પછી નીચે બેસી નમુત્યુણું કહી, જાવંતિં અમાસમણું
જાવંતં નમોડહંત કહેવું. તે આ પ્રમાણે—

નમુત્યુણું

નમુત્યુણું અગિહંતાણું ભગવંતાણું. ૧. આહ-
ગરાણું, તિવ્યથરાણું, સયંસંબુદ્ધાણું. ૨. પુરિસુત્ત-
માણું, પુરિસગ્રીહાણું, પુરિસવરપુંડરીઆણું, પુરિ-
સવરગંધદત્તીણું. ૩. લોગુત્તમાણું, લોગનાદાણું,
લોગદિઆણું, લોગપદ્ધિવાણું, લોગપદ્ધિએઅગરાણું. ૪.
અભયદયાણું, ચદ્રુપુદ્યાણું, મજ્જદયાણું, સરણ-
દયાણું, આદિદયાણું. ૫. ધમ્મદયાણું, ધમ્મદેસયાણું,
ધમ્મનાયગાણું, ધમ્મસારદીણું, ધમ્મવરચાઉરંત-
ચક્કવદીણું. ૬. આખ્યહિદય-વરનાણું-દંસાણું-ધરાણું
વિઅદ-કુટિમાણું. ૭. જિણાણું જાવયાણું, તિમાણું
નારયાણું, સુદ્ધાણું આદયાણું, મુક્તાણું માઅગાણું.
૮. સન્નવન્નુણું સન્નવદરિસીણું, સિવ-મયલ-મરુઅ-
માનંદ-મદુખય-મન્નાઆદ-મણુપરાવિનિ-સિદ્ધિગર્જ-
નાનંદેયં આણું સંપન્નાણું નમો જિણાણું જિઅઅ-

યાણું. ૯. જે અ અઘ્યા સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ
ણાગએ કાલે; સંપઘ અ વદ્ધમાણા, સંવે તિવિહેણ
વંદામિ. ૧૦.

જવંતિ ચેઘઆઈ

જવંતિ ચેઘઆઈ, ઉડ્ડે અ અહે અ તિરિઅ-
લોએ અ; સંવાઈ તાઈ વંદે, ઇહ સંતો તત્થ
સંતાઈ. ૧.

પછી એક ખમાસમણ દેવું. પછી—

જવંત કેવિ સાહુ

જવંત કેવિ સાહુ, ભરહેરવયમહાવિદેહે અ;
સંવેસિંતેસિં પણુઓ, તિવિહેણુ તિદંડવિરયાણું. ૧

નમોઽર્હત્

નમોઽર્હત્-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાધુભ્યઃ.

પછી નીચે મુજબ અગર બીજું કોઈ એક સ્તવન કહેવું.
અગર ઉવસગ્ગહરં સ્તવન કહેવું.

સ્તવન

સિદ્ધાચલગિરિ લેહ્યા રે ધન ભાગ્ય હમારા, વિમલાચલગિરિ
એહ ગિરિવરનો મહિમા મોટો, કહેતાં ન આવે પારા;
રાયણુરૂખ સમોસર્યા સ્વામી, પૂર્વ નવાણું વારા રે;
ધનં ૧

મહાનાયક શ્રી આદિ જિનેશ્વર, ચૌગુણ પ્રતિમા આરા;
અદ્વૈત્ય સે પૂજે ભાવે, સમક્રિતમૂલ આધારા રે.
ધન૦ ૨

દર દેશાન્તરથી હું ઈડાં આયો, ઘવણે સુણી શુભ તોરા;
પતિત ઉદ્ધારણ બિરુદ તુમારો, એક તીરથ જગ આરા રે.
ધન૦ ૩

બાવબક્ષિત સે પ્રભુશુભ ગાવે, અપના જન્મ સુધારા;
ભયા કરી ભવિજન શુભ ભાવે, નરક તિર્થ અગતિ વારા રે.
ધન૦ ૪

અંવત અહાર ત્યાગી માસ આપાદે, વદિ આહમ ક્ષોભવારા;
પ્રભુ દે અરણ્ય પ્રતાપ દે સંઘમે. 'ક્ષમારતન' પ્રભુ ખ્યારા રે.
ધન૦ ૫

૫૪ી નીચે મુજબ 'જયવીયરાય' કહેવા—

જયવીયરાય સૂત્ર

જયવીયરાય જગગુરુ, હોઉ મમં તુદ પભાવઓ ભયવં;
ભવનિબંધઓ મગ્ગાણુસારિયા ધૃદ્દૃક્સિદ્ધિ. ૧
સોગવિરુદ્ધવ્યાઓ, ગુરુજણપૂઆ પરથકરણં ચ;
મુદગુરુજોગો તત્ત્વયણ-સેવણા આભવમખંડા. ૨

૫૪ી નીચે મુજબ નમસ્કૃત્ય કહેવું—

નમસ્કૃત્ય

નમસ્કૃત્ય અરિદંતાય નગવંતાય. ૧ આક્રમ-
નાય, તિન્નયરાય, સયંસંમુદ્રાય. ૨ પુરિમુત્તમાય.

પુરિસસીહાણું, પુરિસવરપુંડરીઆણું, પુરિસવરગંધ-
હથીણું. ૩. લોગુત્તમાણું, લોગનાહાણું, લોગહિ-
આણું, લોગપદ્મિણું, લોગપન્નજ્ઞેઅગરાણું. ૪. અભય-
દયાણું, ચક્રપુદ્યાણું, મગ્ગદયાણું, સરણુદયાણું,
ખોહિદયાણું. ૫ ધમ્મદયાણું, ધમ્મદેસયાણું, ધમ્મ-
નાયગાણું, ધમ્મસારહીણું, ધમ્મવરચાઉરંતચક્ક-
વટ્ટીણું. ૬. અપ્પહિહયવરનાણુદંસણુધરાણું, વિચ્છેદ-
છઉમાણું. ૭. જિણાણું જવયાણું, તિન્નાણું તારયાણું,
બુદ્ધાણું ખોહયાણું, મુત્તાણું મોઅગાણું. ૮. સંવ-
ન્નૂણું, સંવદરિસીણું, સિવ-મયલ-મરુઅ-મણુંત-
મકખય-મંવાખાહ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગધ-નામધેયં
ઠાણું સંપત્તાણું નમો જિણાણું જિઅભયાણું. ૯.
જે અ અધ્યા સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિણાગએ કાલે;
સંપદ અ વટ્ટમાણા, સંવે તિવિહેણુ વંદામિ. ૧૦

પછી પાણી પીવું હોય અથવા ઉપધાન-તપને અંગે
લોજન કરવું હોય તો વિધિપૂર્વક પરચક્ખાણુ પારે.

પરચક્ખાણુ પારવાનો વિધિ.

ખમાસમણુ દઇ ઇરિયાવહિયા પડિછમે (ઇરિયાવહિયાં
તરસ ઉત્તરીં અન્નતથં એક લોગસ્સ અદેસુ નિમ્મલયરા
સુધીનો અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ
કહેવો. સૂત્રો ન આવડતાં હોય તો (જુઓ પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી ખમાસમણુ દઇ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! પચ્ચકુખાણુ
પારવા મુહપત્તી પરિલેહુ ? મુચ્છં.

પછી ઉબડક પગે બેસી મુહપત્તી પરિલેહે. પછી ખમા-
સમાણુ દહ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! પચ્ચકુખાણુ
પારાવદ, યથાશક્તિ.

પછી ખમાસમાણુ દહ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! પચ્ચકુખાણુ
પારેમિ ? તદત્તિ.

પછી સદ્દી વાળી જમીન ઉપર સ્થાપી એક નવકાર ગણી
નીચે મુચ્છા પાઠ બોલવો.

સુરે ઉગ્ગમે અભત્તદ્દં પચ્ચકુખાણુ કુરુ' તિવિ-
દાર. પારિસી સાટપોરિસી (સુરે ઉગ્ગમે પુરિમદ્દ-
અવદ્દ)મુદ્દિસદિયં પચ્ચકુખાણુ કુરુ' પાણુદાર. પચ્ચ-
કુખાણુ દારિયં પાણિયં બોદિયં તિરિયં દિદિયં
આરાણિયં જ' અન આરાણિયં તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કદં.

ત્યજ્યત્ત આદિના કાચી સ્વપ્રાચ્ચાઃ આદિ દેવ નો નીચે
મુચ્છા પાઠ બોલવો.

ઉગ્ગમે સુરે નમુક્કાન્નદિયં પારિસી સાટપોરિસી
સુરે ઉગ્ગમે પુરિમદ્દ-અવદ્દ)મુદ્દિસદિયં પચ્ચકુખાણુ

કર્તું ચોવિહારઃ* એકાસણું કર્યું તિવિહાર, પચ્ચકૂખાણ
કાસિયં પાલિયં સોહિયં તિરિયં કિટ્ટિયં આરાહિયં
જં ચ ન આરાહિયં તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પછી ખમાસમણ દહ ચૈત્યવંદન કરે તે નીચે મુજબ—

ધુચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ચૈત્યવંદન કરું ?
ધુચ્છં.

જયઉ સામિય ચૈત્યવંદન

જયઉ સામિય જયઉ સામિય રિસહ સત્તુંજિ,
ઉન્નિજંતિ પહુ નેમિજિણ, જયઉ વીર સચ્ચઉરિ-
મંડણ. ૧. ભરુચ્ચછહિં મુણિસુવ્વય મુહરિપાસ દુહ
દુરિય ખંડણ. અવરવિદેહિં તિથયરા, ચિહું દિસિ
વિદિસિ જિંકે વિ, તિઆણાગય સંપઘચ, વંદું જિણ
સંવે વિ. કમ્મભૂમિહિં કમ્મભૂમિહિં પઠમસંધયણિ,
ઉક્કોસય સત્તરિસય, જિણવરાણ વિહરંત લખ્ખમઘ,
નવકોડિહિં કેવલિણ, કોડિસહસ્સ નવ સાહુ ગમ્મમઘ,
સંપઘ જિણવર વીસમુણિ, ખિહું કોડિહિં વરનાણ,
સમણહ કોડિ સહસ્સદુચ્ચ, થુણિજ્જમ્મ નિચ્ચ વિહાણિ.
૩. સત્તાણુવર્ધ સહસ્સા, લક્ખા છપ્પન્ન અટ્ટકોડિઓ,

* આંખિલ હોય તો ‘આંખિલ એકાસણું કર્યું’ અને
નીવી હોય તો ‘નીવી એકાસણું કર્યું’ કહેવું.

अडिसय छायासीया, तियलुके येअये वदे. ४. वदे
नवडेअिसय, पणवीस'डेअि लइअ तेवना; अइअवीस
सदइसा, अडिसय अइअसिया पडिमा, ५.

ज'डि'चि

ज'डि'चि नामतित्थं. सज्जं पायासि माणुसे दोअे;
नदे जिण-जि'आई, ताई सव्वाई वंदाभि. १

नमुत्थुणुं

नमुत्थुणुं अरितंताणुं भगव'ताणुं. १. आह-
गराणुं, तिन्ययराणुं, सय'स'णुद्धाणुं. २. पुरिसुत्त-
माणुं, पुरिससीदाणुं, पुरिसवरणु'ट्ठीआणुं, पुरि-
सवरण'यदथीणुं. ३. लोगुत्तमाणुं, लोगनादाणुं,
लोगदिआणुं, लोगपठ्ठिआणुं, लोगपल्लेअगराणुं. ४.
अभयदयाणुं, अइणुदयाणुं, भज्जदयाणुं, सरण-
दयाणुं, आदिदयाणुं. ५. धम्मदयाणुं, धम्मदेसयाणुं,
धम्मनायगाणुं, धम्मसारदीणुं, धम्मवरयाडिर'त-
वक्केवदीणुं. ६. अण्णदिदय-वरणाणु-हंसाणु-धराणुं
विअह-उडिमाणुं. ७. जिण्णाणुं जवयाणुं, तिसाणुं
नारदाणुं, पुद्धाणुं ओदयाणुं, भुत्ताणुं भाअगाणुं.
८. सव्वन्नाणुं सव्वहरिणीणुं, तिव-भयत्त-भइअ-
भ'णु'त-भइअण-भइआणाद-भ'णु'वरावित्ति-सिद्धिअ-
प'णु'भ'णु'ण'णुं स'प'णाणुं नंभा जिण्णाणुं जिअम-

પાણી. ૯. જે એ અધ્યા સિદ્ધા, જે એ ભવિસ્સંતિ
શાગએ કાલે; સંપદ એ વદમાણા, સંવે તિવિહેણ
વંદામિ. ૧૦.

જવંતિ ચેધઆઈ

જવંતિ ચેધઆઈ, ઉડૂઠે એ એહે એ તિરિઅ-
લોએ એ; સંવાઈ તાઈ વંદે, ઇહ સંતો તત્થ
સંતાઈ. ૧.

પછી એક ખમાસમણ દેવું પછી—

જવંત કેવિ સાહૂ

જવંત કેવિ સાહૂ, ભરહેરવયમહાવિદેહે એ;
સંવેસિં તેસિં પણુઓ, તિવિહેણ તિદંડવિરયાણું. ૧

નમોઝઈત્

નમોઝઈત્-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાધુભ્યઃ.

પછી નીચે મુજબ ઉવસગ્ગહરં સ્તવન કહેવું.

ઉવસગ્ગહરં સ્તવન

ઉવસગ્ગહરં પાસં, પાસં વંદામિ કમ્ભવણુમુક્કં;
વિસહર-વિસનિન્નાસં, મંગલ-કલ્લાણુ-આવાસં. ૧
વિસહર-પ્રુલિંગ-મંતં, કંઠે ધારેઈજે સયા મણુઓ;
તસ્સ ગહ-રોગ-મારી, દુદ્ધે જરા જંતિ ઉવસામં. ૨

વિદ્ધિ દ્વેરે મંત્રા, તુજ્જ યણામે વિ બહુદ્ધો દોઝ;
 નર-તિરિએસુ વિ છવા, યાવંતિ ન દુદ્ધખ-દોહઝાં. ૩
 તુય સમ્મંત લદ્ધ, ચિંતામણિ-કપ્પયાયવખ્ખહિએ;
 યાવંતિ અવિએણું, છવા અયરામરં ડાણું. ૪
 કુય સંધુએ મહાયસ, ભત્તિખ્ખર-નિખ્ખરેણ હિયએણ;
 તા દેવ દિજ્જ યોહિં, ભવે ભવે યાસ જિણુયંદ. ૫

૫મી નીચે મુજબ ‘ જયવીયરાય ’ કહેવા—

જયવીયરાય સુત્ર

જયવીયરાય જગગુરુ, દોહિ મમં તુદ પભાવએ ભયવંઃ
 ભવનિવ્વેએ મગ્ગાણુસારિયા મુદ્દહલસિદ્ધિ. ૧
 સોગવિરુદ્ધચ્ચાએ, ગુરુજાણુપૂઆ પરત્થકરાણું ચ;
 મુદ્દગુરુએગો તવ્વયાણુ—સેવણા આભવમખંડા. ૨

છ

૫મી નીચે પ્રદર્શની શરૂઆત થાય ત્યાં પછિલેલખ કરે.

સંધ્યા પછિલેલખ વિધિ

શુરુ અથવા સ્થાપનાજીની સામે ખમાસમણ દઈ કહે—

મન્દાકારેણ સંનિસદ્ ભગવન્ : બહુપટિપુત્તા
 પારિતી : મન્દાં.

૫મી ખમાસમણ દઈ મન્દાકારેણ સંનિસદ્ ભગવન્ મનિવા-
 રદિયં પટિપમામિ : મન્દાં. ૬મી સંનિસદ્વરદિયા પાંચમ

(ધરિયાવહિયાં તસ્સ ઉત્તરીં અન્નતથાં એક દોગસ્સ ચંદેસુ
નિમ્મલયરા સુધી અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ, પછી
પ્રગટ દોગસ્સ કહેવો. સૂત્રો મુખપાઠ ન હોય તો જુઓ પૃષ્ઠ
૨૦ થી ૨૨)

પછી ખમાસમણુ દઈ કહે—

ધ્વજાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! પડિલેહણુ કરું ?
ધ્વજં.

ફરી ખમાસમણુ દઈ કહે—

ધ્વજાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! પોસહશાલા
પ્રમાર્જું ? ધ્વજં.

પછી ઉભડક પગે ખેસી મુહપત્તિ પડિલેહે. પછી ખમા-
સમણુ દઈ કહે—

ધ્વજાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! અંગપડિલેહણુ
સંહિસાઉં ? ધ્વજં.

પછી ખીજવાર ખમાસમણુ દઈ કહે—

ધ્વજાકારેણ સંહિસહ ભગવન્ ! અંગપડિલેહણુ
કરું ? ધ્વજં.

પછી ઉભડક પગે ખેસી મુહપત્તિ પડિલેહે. પછી ઉપવાસ-
વાળાએ ચરવલા તથા કટાસણાની, તથા એકાસણુ આદિ કર-
નારાઓએ કંદોરા તથા ઘોતીની પણ પડિલેહણુ કરવી. પછી
પૌષ્પશાળામાંથી કાળે કાઢી પૂંજણીથી સુપડીમાં જમણાપૂર્વક
લઈ એકાંતમાં પરઠવવો.

પછી ખમાસમણ હઈ ઇરિયાવહિયા પડિછમે (ઇરિયા-
વહિયાં તરસ ઉત્તરીં અગ્રત્યં એક લોગસ્ય ચંદેસુ નિગમસ્યરા
મુખી અથવા ચાર નવકારનો કાઉસસગ કરી પ્રગટ લોગસ્ય
કહેવો. સૂત્રો સુખસ્ય ન હોય તો ગુણો પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી ખમાસમણ હઈ કહે—

મુચ્છાકારી ભગવન્ ! પસાય કરી પડિલેદણા
પડિલેદણોશ્ચ. હુચ્છં.

પછી સ્થાપનાચાર્ય ચંદનાદિના પ્રતિષ્ઠિત હોય તો તેની
પડિલેદણા કરે. અગર સ્થાપનાચાર્ય પુસ્તક આદિની સ્થાપિત
હોય તો એક નવકાર ગળી ઉપાડી પડિલેદણા કરે. પછી ત્રણ
નવકાર ગળી સ્થાપી દે. પછી પોસાની વૃદ્ધ શ્રાવકનું ઉત્તરામણ
આદિ કોઈ એક વચ્ચે પડિલેહે. પછી ખમાસમણ હઈ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! ઉપધિ મુદ્ધપત્તિ
પડિલેદુ ? હુચ્છં.

પછી બેસીને મુદ્ધપત્તિ પડિલેહે. પછી ખમાસમણ હઈ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! સગ્ગાય સંહિ
માદિ ! હુચ્છં.

પછી બીજે ખમાસમણ હઈ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! સગ્ગાય દુરં ?
હુચ્છં.

પછી બેસીને પહેલે મુદ્ધ પેચ નવકાર ગળી રજગચ્છામણિ

ભૂઓ૦ અથવા ધર્મો મંગલની સજ્જાય કહે—તે સજ્જાય
આ પ્રમાણે—

જગચૂડામણિભૂઓ (પોસહની) સજ્જાય
જગચૂડામણિભૂઓ, ઉસભો વીરો તિલોયસિરિતિલઓ;
એગો લોગાધઓ, એગો ચક્રુ તિહુઅણુસસ. ૧
સંવચ્છરમુસભજિણો, છમ્માસે વદ્ધમાણુજિણુયંદો;
ધહ વિહરિયા નિરસણા, જએજજ એઓવમાણેણું. ૨
જઘતા તિલોયનાહો, વિસહધખહુયાઈ અસરિસજણુસસ;
ધય જયંતકરાઈ, એસ ખમા સંવ-સાહુણું. ૩
ન ચધજજધ ચાલેઉં, મહધમહાવદ્ધમાણુજિણુયંદો;
ઉવસગ્ગસહસેહિં વિ, મેર જહા વાયગુંજહિં. ૪
ભદો વિણીય વિણુઓ, પદમગણુહરો સમત્તસુયનાણી;
જણુંતો વિ તમત્થં, વિમ્મિયહિયઓ સુણુધ સંવં. ૫

પછી એક નવકાર કહે, પછી જેમણે લોજન કયું હોય
તેમણે જે વાંદણાં દેવા. ધીજી વારના વાંદણાંમાં આવદિસઆએ
પદ ન જોલણું. ઉપવાસવાળાએ વાંદણાં ન દેવા.

સુગુરુ વાંદણાં

ધચ્છામિ ખમાસમણો ! વંદિઉં જવણિજ્જએ
નિસીહિઆએ. ૧. અણુજણુહ મે મિઉગ્ગહં. ૨.
નિસીહિ, અ-હો, કા-યં, કા-યસંકાસં, ખમણિજ્જને,
મે, કિલામો, અપ્પકિલાંતાણું ખહુસુમેણું, મે, દિવસો

વધક્કંતો. ૩. જ-તા ભે. ૪. જ-વણિજ્જ' ચ ભે.
 ૫. ખામેમિ ખમાસમણો ! દેવસિચ્ચં વધક્કમ્મં. ૬.
 આવસ્સિઆચ્ચે, પહિક્કમામિ ખમાસમણાણું દેવસિ-
 આચ્ચે આસાયાણાચ્ચે, તિત્તીસન્નયરાચ્ચે, જં દિં ચિ
 મિચ્છાચ્ચે, મણ્ણદુક્કડાચ્ચે વયદુક્કડાચ્ચે કાયદુક્કડાચ્ચે;
 કાયાચ્ચે. માણાચ્ચે. માયાચ્ચે લોભાચ્ચે, સંવકાલિ-
 આચ્ચે, સંવમિચ્છાવચારાચ્ચે, સંવધમ્માધિક્કમણાચ્ચે
 આસાયાણાચ્ચે તે મે અઠઆરો કચ્ચો, તસ્સ ખમા-
 સમણો ! પહિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરહામિ, અપ્પાણું
 વાસિરામિ.

ગ્રીષ્મ વખતે પણ વાંદણાં દેવા તેમાં 'આવસ્સિઆચ્ચે'
 પણ ન જોતલું.

પછી ખમાસમણુ દઈ કહે—

ઇચ્છકારી ભગવન ! પસાય કરી પચ્ચકુખાણુ
 કરાવો.

પહિક્કેદણ કયો પછી જો પાણી પીવાની ઇચ્છા ન હોય તો
 પાણુદારનું પચ્ચકુખાણુ કરે. તે આ પ્રમાણે—

‘પાણુદારનું’ પચ્ચકુખાણુ

પાણુદાર દિવસચરિત્તં પચ્ચકુખામિ, અન્નયાના-
 ભોગેણું, સદસાગારેણું, મદત્તરાગારેણું, સંવસમા-
 દિવનિયાગારેણું વાસિરામિ.

કદાચ પડિલેહણુ કર્યા પછી પણ પાણી વાપરવું (પીવું) હોય
તો આ વખતે મુઠ્ઠિસહિયંતું પરચક્રખાણુ નીચે મુજબ કરવું.

મુઠ્ઠસીતું પરચક્રખાણુ

મુઠ્ઠિસહિયં પરચક્રખામિ, અન્નતથાભોગેણું,
સહસાગારેણું મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિયા-
ગારેણું વોસિરામિ.

પછી ખમાસમણુ દઈ કહે—

ધૃષ્ટાકારેણુ સંહિસહ ભગવન્ ! ઓહિ પડિલેહણુ
સંહિસાઉં ? ધૃષ્ટં.

પછી બીજીવાર ખમાસમણુ દઈ કહે—

ધૃષ્ટાકારેણુ સંહિસહ ભગવન્ ! ઓહિ પડિલેહણુ
કરે ? ધૃષ્ટં.

પછી ત્રીજીવાર ખમાસમણુ દઈ, બાકી રહેલા વસ્ત્ર-ઉત્ત-
રાસણુ, કામળ; સંથારિયા, ઉત્તરપટ્ટા વગેરે પોતાના ઉપયોગમાં
આવનારી બધી ચીજો પડિલેહો. પછી ઉપવાસ કરનારે ઘોતી
અને કંદોરાની પડિલેહણુ કરવી. પછી જે જગ્યાએ પડિલેહણુ
કરી હોય તે જગ્યાનો કાળે કાઠી એકાંતમાં પરઠવે. આખી
પૌષધશાળાનો કાળે પહેલા કાઠયા વિના અહિં આગળ કાઠે
તો વાંધો નથી. જો બધો કાળે અહિં કાઠે તો વચ્ચે ધરિયા-
વહિયા પડિઠ્ઠમવાંની જરૂર નથી. પડિલેહણુને અંતે કાળે
પરઠવ્યા પછી ખમાસમણુ દઈ ધરિયાવહિયા પડિઠ્ઠમે (ધરિ-
યાવહિયાં તસ્સઉત્તરીં અન્નતથાં એક લોગસ્સ અંદેસુ નિમ્મ-

ત્યજા સુધી અથવા ચાર નવકારનો કાઉન્ટસગા. પછી પ્રગટ
દોગસ કહેવો. સૂત્રો સુખસ્થ ન હોય તો ગુરુઓ પૃષ્ઠ ૨૭ થી ૨૨)

પછી જેઓએ સુઠસી પચ્ચક્રખાણ કર્યું હોય તેમણે
અમાસમણ દઈ નીચે સુજળ કહેવું.

કચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! પચ્ચક્રખાણ
પારાયદ, યથાશક્તિ.

દરી અમાસમણ દઈ—

કચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! પચ્ચક્રખાણ
પારેમિ ? તદન્તિ.

પછી સુઠી વાળી એક નવકાર ગણી—

મુહિસદિ પચ્ચક્રખાણદામિયં, પાલિયં, સોહિયં,
તિરિયં, કિદિયં આરાહિયં જં ચ ન આરાહિયં
નસ્સ મિચ્છામિ દુક્કમં.

પછી એક નવકાર ગણવો.

૮

સંધ્યા પડિલેલક કયા પહેલા જે આવકાને જાણિને પોસદ
લેવો એ. ન તેજાને પહેલા પોસદ હઈ પછી સંધ્યા પડિલેલક
કરવી. પોસદમાં દેવરે, ઉપાધરે દે લગુનીતિ અથવા વરીનીતિ
અથ ત્યારે પાછા આવી એક અમાસમણ દઈ પૂર્વોક્ત વિધિ-
સુજળ ધરિય. પરિયા પડિલેલે. ગુરુનીતિ તથા વરીનીતિ અથ-
વાપૂરં પચ્ચક્રખાણ વખતે 'આપુજ્જાપુદ જરસુગમદો' એક

વખત અને પરઠવ્યા પછી ‘વૌસિરૈ’ ત્રણ વખત મનમાં
 બોલે. દેહરા-ઉપાશ્રયમાં પ્રવેશ કરતાં ત્રણ વખત ‘નિસીહિ’
 અને બહાર નિકળતાં ત્રણ વખત “આવસ્સાહી” કહેવું.
 પોસહમાં ક્રિયા કરતાં, ધર્મધ્યાન સંબંધી વાતચીત કરતાં કે
 બીજી હરકોઈ વખતે બોલતાં જમણાપૂર્વક અને મુખ પાસે
 મુહપત્તી રાખી બોલવાનો વ્યવહાર રાખવો. ખપેર આદિના
 વખતે પ્રમાદવશાત્ નિદ્રા આવી હોય તો ખમાસમણ દઈ
 ઇરિયાવહિયા પડિછમે. પછી આઠ પહોરના પોસહવાળા અને
 સાંજે લીધેલા રાત્રીના પોસહવાળા પ્રતિક્રમણ પહેલાં વિધિ
 મુજબ સ્થંડિલ પડિલેહે. તે વિધિ નીચે મુજબ—

સ્થંડિલ પડિલેહણ વિધિ

પ્રતિક્રમણનો ટાઇમ થાય ત્યારે રાત્રિમાં રાખવા યોગ્ય
 ગરમ પાણીમાં ચૂનો નાંખીને ખમાસમણ દઈ ઇરિયાવહિયા
 પડિછમે (ઇરિયાવહિયાં તસ્સ ઉત્તરીં અન્નતથં એક લોગસ્સ
 ચંદેસુ નિમ્મલયરા સુધી અગર ન આવડે તો ચાર નવકારનો
 કાઉસ્સગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. સૂત્રો મુજબ ન હોય
 તો બુચ્ચો પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી ખમાસમણ દઈ કહે—

ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સ્થંડિલા પડિ-
 લેહુ ? ઇચ્છં.

કહી મુખ પર મુહપત્તિ રાખી, જમણા હાથથી ચરવળો
 રાખી તથા જમણી તરફ ગોળ ફેરવતાં ફેરવતાં નીચે મુજબ
 પાઠ કહેવો.

આગાદે આસન્ને ઉચ્ચારે પાસવણે અણહિયાસે.	
આગાદે આસન્ને પાસવણે અણહિયાસે.	૨
આગાદે મજ્જે ઉચ્ચારે પાસવણે અણહિયાસે.	૩
આગાદે મજ્જે પાસવણે અણહિયાસે.	૪
આગાદે ફેરે ઉચ્ચારે પાસવણે અણહિયાસે.	૫
આગાદે ફેરે પાસવણે અણહિયાસે.	૬
આગાદે આસન્ને ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે.	૭
આગાદે આસન્ને પાસવણે અહિયાસે.	૮
આગાદે મજ્જે ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે.	૯
આગાદે મજ્જે પાસવણે અહિયાસે.	૧૦
આગાદે ફેરે ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે.	૧૧
આગાદે ફેરે પાસવણે અહિયાસે.	૧૨
આગાગાદે આસન્ને ઉચ્ચારે પાસવણે આણહિયાસે.	૧૩
આગાગાદે આસન્ને પાસવણે આણહિયાસે.	૧૪
આગાગાદે મજ્જે ઉચ્ચારે પાસવણે આણહિયાસે.	૧૫
આગાગાદે મજ્જે પાસવણે આણહિયાસે.	૧૬
આગાગાદે ફેરે ઉચ્ચારે પાસવણે આણહિયાસે.	૧૭
આગાગાદે ફેરે પાસવણે આણહિયાસે.	૧૮

૧ આગાદે-આગાદ કારણે, ૨ આસન્ને-આસન્માં, ૩ ઉચ્ચારે-ઉચ્ચારે, ૪ પાસવણે-પાસવણમાં, ૫ આણહિયાસે-આણહિયાસે, ૬ અહિયાસે-અહિયાસે, ૭ અહિયાસે-અહિયાસે, ૮ અહિયાસે-અહિયાસે, ૯ અહિયાસે-અહિયાસે, ૧૦ અહિયાસે-અહિયાસે, ૧૧ અહિયાસે-અહિયાસે, ૧૨ અહિયાસે-અહિયાસે, ૧૩ આગાગાદે-આગાગાદ કારણે, ૧૪ આગાગાદે-આગાગાદ કારણે, ૧૫ આગાગાદે-આગાગાદ કારણે, ૧૬ આગાગાદે-આગાગાદ કારણે, ૧૭ આગાગાદે-આગાગાદ કારણે, ૧૮ આગાગાદે-આગાગાદ કારણે.

- અણાગાઠે આસન્ને ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે. ૧૯
 અણાગાઠે આસન્ને પાસવણે અહિયાસે. ૨૦
 અણાગાઠે મજ્જે ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે. ૨૧
 અણાગાઠે મજ્જે પાસવણે અહિયાસે. ૨૨
 અણાગાઠે દ્વરે ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે. ૨૩
 અણાગાઠે દ્વરે પાસવણે અહિયાસે. ૨૪

પછી ઇરિયાવહિયા પડિછમે (ઇરિયાવહિયાં તસ્સ ઉત્તરીં
 અન્નતથં એક લોગસ્સ ચંદેસુ નિમ્મલયરા સુધી અથવા ચાર
 નવકારનો કાઉત્સગ્ગ પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. સૂત્રો મુખસ્થ
 ન હોય તો જુઓ પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી વિધિપૂર્વક દેવસી અથવા પાક્ષિક પ્રતિક્રમણ કરે.
 પછી એક પ્રહર રાત્રિ વીતે ત્યાં સુધી સનઝાયધ્યાન કરે. પછી
 રાઈ-સંથારાપોરિસી ભણાવે.

રાઈ-સંથારાપોરિસી વિધિ.

ખમાસમણ દઈ જો હાથ જોડી કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંદ્ધિસહ ભગવન્ ! બહુપડિપુણ્ણા
 પોરિસી.

પછી ફરી ખમાસમણ દઈ ઇરિયાવહિયા પડિછમે (ઇરિયા-
 વહિયાં તસ્સ ઉત્તરીં અન્નતથં એક લોગસ્સ ચંદેસુ નિમ્મ-
 લયરા સુધી અથવા ચાર નવકારનો કાઉત્સગ્ગ પછી પ્રગટ
 લોગસ્સ કહેવો. સૂત્રો મુખસ્થ ન હોય તો જુઓ પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી ખમાસમણ દઈ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! રાઘ સંથારા
મુદપત્તી પરિસેદુ ? મુચ્છં.

પછી કિમહ ક્ષણે બેસી મુદપત્તી પડિલેલે પછી ખમા-
સમણ હમ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! રાઘ સંથારા
સંહિસાડિ ? મુચ્છં.

પછી ખમાસમણ હમ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! રાઘ સંથારા
સાડિ ? મુચ્છં.

પછી ત્રીજી વાર ખમાસમણ હમ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંહિસદ ભગવન્ ! ઐત્યવંદન કરે ?
મુચ્છં.

પછી હાથો દીચણ કોંબા કરીચક્રસાયં તથા અર્ધંતો
ભગવન્તં કરી નમસ્કૃત્યં જવતિં ખમાસમણ, અર્ધંતં
નમોદર્શનં ઉત્તરગદરં તથા નયવીપરાવ કહેણં. ને સત્તો
નિમે પ્રમાણે—

ચક્રસાય

ચક્રસાયપરિમલસસરણ.

દુચ્છાકારેણાગુમુસુમુરણ;

અર્ધગિયંગવન્ ગયગામિડિ,

અર્ધે પામ મુચ્છાકારસામિડિ. ૧

જસુ તણુકંતિકડપ્પસિણિદ્ધઉ,

સોહઈ ઈણિમણિકિરણાલિદ્ધઉ;

નં નવજલહરતડિલ્લયલંછિઉ,

સો જિણુ પાસુ પયચ્છઉ વંછિઉ. ૨

અહંતો ભગવંત૦

અહંતો ભગવંત ઈંદ્રમહિતાઃ સિદ્ધાશ્ચ સિદ્ધિસ્થિતાઃ,

આચાર્યા જિનશાસનોન્નતિકરા પૂજ્યા ઉપાધ્યાયકાઃ;

શ્રી સિદ્ધાંતસુપાઠકા મુનિવરા રત્નત્રયારાધકાઃ;

પચૈતે પરમેષ્ઠિનઃ પ્રતિદિનં કુર્વન્તુ વો મંગલમ. ૧

નમુત્થુણં

નમુત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં. ૧ આઘગ-

રાણં, તિથયરાણં, સયંસંબુદ્ધાણં. ૨ પુરિસુત્તમાણં,

પુરિસસીહાણં, પુરિસવરપુંડરીઆણં, પુરિસવરગંધ-

હથીણં. ૩. લોગુત્તમાણં, લોગનાહાણં, લોગહિ-

આણં. લોગપદ્ધવાણં, લોગપજ્જ્ઞેઅગરાણં. ૪. અભય-

દ્યાણં, અકુપ્પુદ્યાણં, મગ્ગદ્યાણં, સરણુદ્યાણં,

ખોહિદ્યાણં. ૫ ધમ્મદ્યાણં, ધમ્મદેસયાણં, ધમ્મ-

નાયગાણં, ધમ્મસારહીણં, ધમ્મવરચાઉરંતચક્ક-

વટ્ઠીણં. ૬. અપ્પહિલ્લયવરનાણદંસણધરાણં, વિઅકુ-

છઉમાણં. ૭. જિણાણં જવયાણં, તિન્નાણં તારયાણં,

બુદ્ધાણં ખોહયાણં, મુત્તાણં મોઅગાણં. ૮. સંવ-

નવૃણં, સવવદરિચીણં, સિવ-મયત્ત-મરુચ-મયુત-
મદુખય-મવાખ્યાદ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગઢ-નામધેયં
કાણં સંયત્તાણં નમો જિણાણં જિઅભયાણં. ૬.
જે અ અમૃત્યા સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિયાગચે કાલે:
સંયત્ત અ વદ્ધમાણા, સવ્વે નિવિદેણ વંદામિ. ૧૦
જાવંતિ ચેધઆઈ

જાવંતિ ચેધઆઈ, ઉદ્ધે અ અહે અ તિરિઅ-
સોચે અ: સવ્વાઈ તાઈ વંદે, ધણ સંતો તત્ત
સંતાધ. ૧.

પછી એક ખમાસમણ દેવું. પછી—

જાવંત કેવિ સાદુ

જાવંત કેવિ સાદુ, ભરંદરવયમદાવિદેહે અ;
સવ્વેસિંનેસિં પાણુઓ, નિવિદેણ તિદંડવિરયાણું. ૧

નમોઝર્જત

નમોઝર્જત-સિદ્ધાચાર્યપાદ્યાય-સર્વસાધુભ્યઃ

પછી એક ખમાસમણ દેવું પછી—

ઉવસગ્ગદરં

ઉવસગ્ગદરં પાસં, પાસં વંદામિ કન્મવળમુક્કં:
વિસદર-વિગનિજાસં. મંગલ-કલ્લાણ આવાસં. ૧
વિસદર-પુત્તિંગ-મંતં, કલે ચારેકજે સયા માણુઓ:
નલ્લે ગદ-દોમ-મારી. કલે ગરા જાંતિ ઉવસામં. ૨

ચિદુ ઉદ્ધરે મંતો, તુજા પણામો વિ બહુફલો હોઈ;
 નર-તિરિએસુ વિ જીવા, પાવંતિ ન દુકૂખ-દોહગ્ગં. ૩
 તુહ સમ્મત્તે લક્કે, ચિંતામણિ-કપ્પપાયવખ્ખલહિએ;
 પાવંતિ અવિગ્ગેણું, જીવા અયરામરં ઠાણું. ૪
 ઈસંથુઓ મહાયસ, ભત્તિખ્ખર-નિખ્ખરેણ હિઅએણું;
 તા દેવ દિજ્જ ખોહિં, ભવે ભવે પાસ જિણુઅંદ. ૫

જય વીયરાય

જય વીયરાય જગગુર, હોઉ મમં તુહ પભાવઓ ભયવં;
 ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુ-સારિઆ ઇદ્દુલસિદ્ધી. ૧
 લોગવિરુદ્ધઆઓ, ગુરુજણુપૂઆ પરત્થકરણું ચ;
 સુહગુરુનેગો તવ્વયણુ-સેવણા આભવમખંડા. ૨

પછી પલાંઠી વાળી ખેસીને જે હાથ જોડી—

નિસિહી નિસિહી નિસિહી નમો અમાસમણાણું
 ગોયમાઈણું મહાસુણીણું આટલો પાઠ કહીને નવકાર તથા
 કરેમિ-ભંતે ત્રણ વાર કહે. પછી સંથારાપોરિસીનો પાઠ નીચે
 પ્રમાણે જોલો.

સંથારાપોરિસી

અણુજણુહ જિહ્વિજ્જન !
 અણુજણુહ પરમગુર ! ગુરુજણુગણુરયણેહિં મંડિયસરીરા !;
 બહુપડિપુત્તા પોરિસિ, રાધઅ સંથારએ ઠામિ. ૧

૧ સંથારા પોરિસીનો પાઠ કંઠાત્ર ન હોય તો ૨૪ નવકાર
 ગણવા.

આગુન્નણુ સંચારં, આહુવહાણેણ વામપાસેષુ;
 દુક્કરિપાયપસારણ, અતરંત પમજ્જએ ભમિં. ૨
 સંકેદયિ સંકાસા, ઉવદંતે ચ કાયપરિલેસા;
 દંવાધ ઉવએગં, ઊસાસનિરંભણાસોએ. ૩
 જધમે હુજ્જ પમાએ, ઇમસ્સ દેહસ્સિમાધ રયણીએ;
 આહારમુવદિદેહં, સંવં તિવિદેણ વોસિરિયં. ૪
 આસવકસાયમંધણ, દલ્લહાજ્જમકૂખાણ પરપરીવાએ;
 અરમ્-રમ્-પેમુન્તં, માયામેસં ચ મિચ્છતં. ૫
 વોસિરમુ ઇમાઈ, મુકૂખ-મગ્ગ-સંસગ્ગ-વિજ્ઞ-ભુગ્ગાઈ;
 દુગ્ગાઈ-તિળંધણાઈ, અહારસ પાવહણાઈ. ૬
 એગોદં નત્થિ મે કાઇ, નાહમન્નસ્સ કસ્સવિ;
 એવં અદ્દીણમણ્ણસો, અપ્પાણમણ્ણુસાસએ. ૭
 એગો મે સાસએ અપ્પા, નાણુ-દંસણ-સંવુઓ;
 એગા મે આદિરા ભાવા, સંવે સંજેગ-લ્લકૂખાણા. ૮
 સંજેગમૂલા હવેણ, પત્તા હુકૂખ-પરંપરા;
 તન્દા સંજેગ-સંખંધં, સંવં તિવિદેણ વોસિરિયં. ૯
 અપરિદંતો મદ દેવો, જવજ્જવં મુગ્ગાહુણો ગુરુઓ;
 તિણપત્તતં તત્તં, ક્કય સન્નમત્તં મએ ગહિયં. ૧૦
 ચત્તાદિ મંગલં-અરિદંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં;
 સાદુ મંગલં. દેવતિપત્તો ધન્મો મંગલં. ૧૧

ચત્તારિલોગુત્તમા-અરિહંતા લોગુત્તમા, સિદ્ધા લોગુત્તમા,
સાહુ લોગુત્તમા, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો લોગુત્તમો. ૧૨
ચત્તારિ સરણું પવજ્જમિ, અરિહંતે સરણું પવજ્જમિ,
સિદ્ધે સરણું પવજ્જમિ, સાહુ સરણું પવજ્જમિ,
કેવલિપન્નત્તં ધમ્મં સરણું પવજ્જમિ. ૧૩

અરિહંતા મંગલં મજ્જ, અરિહંતા મજ્જ દેવયા;
અરિહંતા કિત્તિચ્ચત્તાણું, વોસિરામિ ત્તિ પાવગં. ૧૪
સિદ્ધા ય મંગલં મુજ્જ, સિદ્ધા ય મજ્જ દેવયા;
સિદ્ધા ય કિત્તિચ્ચત્તાણું, વોસિરામિ ત્તિ પાવગં. ૧૫
આયરિયા મંગલં મજ્જ, આયરિયા મજ્જ દેવયા;
આયરિયા કિત્તિચ્ચત્તાણું, વોસિરામિ ત્તિ પાવગં. ૧૬
ઉવજ્જાયા મંગલં મજ્જ, ઉવજ્જાયા મજ્જ દેવયા;
ઉવજ્જાયા કિત્તિચ્ચત્તાણું, વોસિરામિ ત્તિ પાવગં. ૧૭
સાહુણે મંગલં મજ્જ, સાહુણે મજ્જ દેવયા;
સાહુણે કિત્તિચ્ચત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવગં. ૧૮
પુઠ્ઠવિ-દગ-અગણિ-મારુય-ઠક્કિઠ્ઠે સત્ત જ્ઞેણિ લક્ખાઓ;
વાણ-પત્તેચ્ચ અણુંતે, દસ ચઉદસ જ્ઞેણિ લક્ખાઓ. ૧૯
વિગલિંદિયેસુ દો દો, ચઉરો ચઉરો ય નારય-સુરેસુ;
તિરિયેસુ હુંતિ ચઉરો, ચઉદસ લક્ખા ય મણુયેસુ. ૨૦
ખામેમિ સંવ-જીવે, સંવે જીવા ખમંતુ મે;
મિત્તી મે સંવ-ભૂયેસુ, વેરં મજ્જં ન કેણુઈ. ૨૧

એવમહં આત્મોદ્યમ, નિદિગ્ય ગરહિય્ય દુગંછિયં સમ્મં;
 તિવિદેણ પઠિક્કંતો, વંદામિ જિણે ચઉવ્વીસં. ૨૨
 ખમિય ખમાવિય મઠં ખમહ, સંવહ છવનિકાય;
 સિદ્ધહ સાખ આત્મોયણહ, મજ્જહ વ્હર ન ભાવ. ૨૩
 સંવે છવા દમ્મવસુ, ચઉદ્ધ રાજ ભમંતુ;
 તે મઠં સંવ ખમાવિયા, મજ્જ વિ તેહ ખમંતુ. ૨૪

પછી સાત નવકાર ગણે. પછી બ્રૂમિ પુણ ઉત્તરું સંચારીયું
 પાથરી તેના ઉપર ઉત્તરપટ્ટો પાથરવો. પછી ધોતી બદલી મુઠ
 બદલ. સવારે જલ્દી ઉઠી મનમાં જ ડ-પ અથવા સાત નવકાર
 ગણે. બાદ લઘુનીતિ વગેરેની શંકા હોય તો તેને ફર કરી
 ધોતી બદલી સ્થાપનાટ્ટની સન્મુખ ખમાસમણ હાથ ધરિયા-
 વરિયા પૂર્વોક્ત વિધિ મુજબ પઠિક્કમે. પછી વિધિપૂર્વક સાર્ધ-
 પ્રતિક્રમણ કરે-તેમાં ચાર શુદ્ધી દેવવંદન કરી નમ્મશુભં કહે.

પછી ખમાસમણ હાથ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! બહુવેલ સંદિ-
 સાઉ ? મુચ્છં.

પછી બીજાવાર ખમાસમણ હાથ કહે—

મુચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! બહુવેલ કરં ?
 મુચ્છં.

પછી વજ્ર ખમાસમણ હાથ આચાર્યમિત્થં આદિ કહે
 પછી ગ્રીષ્મંચરસ્વામીત્વં તથા સિદ્ધાચળશ્વત્તુ નેત્યવંદન કર્યા
 પછી પ્રજ્ઞા ન રાત્ર રયા સૂચી માત્ર દેરવે. પ્રજ્ઞા કાલ

પછી સવારની પડિલેહણની વિધિ મુજબ પડિલેહણ કરે (જુઓ પ્રભાતની પડિલેહણ વિધિ પૃષ્ઠ ૩૧ થી ૩૮) છેવટે ઇરિયાવહિયા પડિલેહણને સજ્જાય કરે. પછી શુરુવંદન કરી (જુઓ શુરુવંદન વિધિ પૃષ્ઠ ૧૭ થી ૧૮) યથાશક્તિ પરચક્ષ-ખાણ કરી પોસહ પારે.

પોસહ પારવાનો વિધિ

અમાસમણ દઈ ઇરિયાવહિયા પડિલેહણે (ઇરિયાવહિયાં તસ્સ ઉત્તરીં અન્નતથં એક લોગસ્સ ચંદ્રેસુ નિમ્મલયરા મુધી અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારી પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો મુખસ્થ ન હોય તો જુઓ પૃષ્ઠ ૨૦ થી ૨૨)

પછી અમાસમણ દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! મુહપત્તિ પડિ-
લેહું ? ઇચ્છં.

પછી ઉભડક પગે બેસી મુહપત્તિ પડિલેહી, અમાસમણ દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ પોસહ પારાવહ.
યથાશક્તિ.

બીજીવાર અમાસમણ દઈ કહે—

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પોસહ પારેમિ ?
તહત્તિ.

ખાદ જમણો હાથ નીચે સ્થાપી હાખા હાથથી મુહપત્તિ મુખ આગળ રાખી ત્રણ નવકાર ગણે. પછી અમાસમણ દઈ

ધર્યાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સુહપત્તિ પડિવેહુ ?
 ધર્યા. કહી સુહપત્તિ પડિવેહી. ખમાસમણ દઈ, ધર્યાકારેણ
 સંદિસહ ભગવન્ ! સામાયિક પારું ? યથાશક્તિ. પછી
 ખમાસમણ દઈ ધર્યાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સામા-
 યિક પારેમિ ? તલત્તિ કહી જમણે હાથ નીચે સ્થાપી
 તણુ નવકાર ગણી નીચે પ્રમાણે ભયવં દસણુભદો સૂત્ર
 બોલવું.

ભયવં દસણુભદો (સામાયિક પાગ્વાતું) સૂત્ર
 ભયવં દસણુભદો, સુદંશણો ચૂલિભદવયરો ય;
 સદ્લીક્યગિહયાયા, સાહુ એવંવિદ્યા હુતિ. ૧
 સાહુણુ વંદગેણ, નાસઠ પાવં અસંદિયા ભાવા;
 દાસુઅદાણે નિજ્જર, અભિજ્ઞાદો નાણુમાણુ. ૨
 ઇડિમત્યા મૂઢમણો, દિત્તિયમિત્તં પિ સંભરઈ જીવા;
 જં ચ ન સંભરામિ અહં મિચ્છા મિ દુક્કડં તસ્સ. ૩
 જં જં ગણેણચિત્તિય, -મસુદં વાયાઈ ભાસિયં ટિગિ;
 અમુદં કાએણુ કયં, મિચ્છા મિ દુક્કડં તસ્સ. ૪
 સામાઈય-પેસદ-સંહિરસ. અવસ્સ જઈ એ કાલો;
 સો સદ્દો બોધવ્વો, સેસો 'સંસાર-દુક્ક-પેહી. ૫

દશ મનના, દશ વચનના, બાર કાયાના એવં
 સામાયિકના અર્પણ દોષ તથા પોષાદના અદાર દોષ-
 માંદિ જે કાંઈ દોષ કાળ્યો હોય તે સર્વે હું મન
 વચન કાયાએ કહી મિચ્છા મિ દુક્કડં.

પછી મંગળનિમિત્ત ત્રણ નવકાર ગણવા, અગર સ્થાપનાજી પુસ્તક આદિની સ્થાપી હોય તો સ્થાપનાજીની સામે જમણે હાથ રાખી એક નવકાર ગણી સ્થાપનાજી ઉત્થાપી લેવા.

પૌષધ કરનારાઓ માટે ઉપયોગી નિયમો

૧ માત્રા આદિ પરઠવતી વખતે કુંડી જમીન ઉપર રાખી ‘આણુજાણુહં જસુગ્ગહો’ એક વખત કહે. અને પરઠવ્યા પછી ‘વોસિરે’ ત્રણ વખત કહે.

૨ માત્રાની કુંડી ખાલી પણ હાથમાં હોય તો જોલવું નહીં.

૩ ઠલ્લે-માત્રે જઈ આવ્યા પછી તેમજ ઉંઘમાંથી ઉઠ્યા પછી ધરિયાવહિયા પંડિછમવા.

૪ ઉપાશ્રયમાં તથા મંદિરમાં પ્રવેશ કરતી વખતે ‘નિસિહિ’ અને બહાર નીકળતી વખતે ‘આવસ્સહી’ ત્રણ વાર અવશ્ય કહેવું.

૫ કાલ વખતે કામળ ઓઢ્યા સિવાય માથે ચરવળો રાખીને કે કટાસણ રાખીને ખુલ્લી જગ્યામાં ક્યારે પણ ન જવું.

૬ હીપકના પ્રકાશમાં ખુલ્લા શરીરે ક્યારેય ન જવું.

૭ રાઈપ્રતિકમણમાં કુસુમિણ હુસ્સુમિણનો કાઉસ્સગ્ગ કરીને ચૈત્યવંદન કરવું.

૮ દિવસના પોસહવાળાએ દેવસી પ્રતિકમણમાં સાત લાખને બદલે “ઠાણે-કમણે” અને રાત્રિ પૌષધવાળાએ રાઈ પ્રતિકમણમાં “સંથારા ઉવટ્ટણુટ્ટી” કહેવા (બન્ને પાઠ નીચે આપ્યા છે.)

૯ ચોમાસામાં ત્રણ વાગ્યા પહેલા, પહેલા કાલના પાણીમાં ચૂનો અવશ્ય નાંખવો.

ઠાણે કમણેનો પાઠ

ઠાણે કમણે ચંકમણે આઉત્ત અણાઉત્ત હરિયકાય
સંવદે, ણીયકાય સંવદે, ત્રસકાય સંવદે, થાવરકાય
સંવદે. છપ્પધિ સંવદે, સવ્વસ્સવિ દેવસિય દુચ્ચિંતિય
દુખ્ખાસિય દુચ્ચિદ્ધિય ઇચ્છાકારેણ સંતિસદ ભગ-
વન્ ! ઇચ્છં તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કં.

સંથારા ઉવટ્ટણુકીનો પાઠ

સંથારા ઉવટ્ટણુકી, પરિઅટ્ટણુકી, આઉટ્ટણુકી,
પસારણુકી, છપ્પધિ સંવટ્ટણુકી, અચટ્ટણુવિસયકાયકી,
સવ્વસ્સવિ રાઠય દુચ્ચિંતિય દુખ્ખાસિય દુચ્ચિદ્ધિય
ઇચ્છાકારેણ સંતિસદ ભગવન્ ! ઇચ્છં તસ્સ મિચ્છા
મિ દુક્કં.

સુદયપત્તિ પડિસોડણના બોલ.

સુવ-અર્થ આચો સદ્દુ ૧, સમકિતમોદની ૨.
મિદ્ધમોદની ૩, મિદ્ધાત્વમોદની ૪, પરિહરં. કામ-
રાગ ૫, રમેદરાગ ૬, દંદિરાગ ૭ પરિહરં.

આ જાલ બોલ ચિંતવતા સુદયપત્તી શુદ્ધી કરીને ડાખા
કાચ પર ત્રણ વારા ઉભરી-સૂટરી ફેરવવી. પાઠી સુદયપત્તિને
સવસી કરીને ત્રણ પાઠી જમણા નાચની આંગળીઓમાં
દબાવી ઢગેલી પર ફેરવતાં નીચેના જાલ મનમાં ચિતવે.

સુદેવ ૧ સુચુર ૨ સુધર્મ ૩ આદર ૪ કુદેવ ૫

૬ આદરે પેલવી ૭ ને શુદ્ધતાં કામ તરફ વળે જતી.

કુશુર ૫ કુધર્મ ૬ પરિહરું.^૧ જ્ઞાન ૭ દર્શન ૮ ચારિત્ર ૯ આદરું જ્ઞાનવિરાધના ૧૦ દર્શનવિરાધના ૧૧ ચારિત્રવિરાધના ૧૧ પરિહરું. મનોગુચિત ૧૩ વચનગુચિત ૧૪ કાયગુચિત ૧૫ આદરું. મનોદંડ ૧૬ વચનદંડ ૧૭ કાયદંડ ૧૮ પરિહરું.

હાસ્ય ૧ રતિ ૨ અરતિ ૩ પરિહરું. આ ત્રણ બોલ ચિંતવતી વખતે હાથે હાથ ઉંઘો પૂંજવો. પછી મુહપત્તિ જમણા હાથમાં લઈ ભય ૪ શોક ૫ દુઃખ ૬ પરિહરું. આ ત્રણ બોલ ચિંતવતી વખતે જમણા હાથે ઉંઘો પૂંજવો. પછી બેવડી મુહપત્તિ બન્ને હાથથી પકડી આગળના બોલ મનમાં વિચારતાં બોલોના છેડે જે જે અંગોનું નામ હોય તે અંગોની પડિલેહણ કરે.

[X કૃષ્ણલેશ્યા ૭ નીલલેશ્યા ૮ કાપેતલેશ્યા પરિહરું.] લલાટ પર. ઋદ્ધિગારવ ૧૦ રસગારવ ૧૧ સાતાગારવ ૧૨. પરિહરું. મુખ ઉપર. [માયાશલ્ય ૧૩ નિયાણુશલ્ય ૧૪ મિચ્છાદંસણુશલ્ય ૧૫ પરિહરું.] હૃદય પર. પછી મુહપત્તિને સમેટીને [ક્રોધ ૧૬ માન ૧૭ પરિહરું.] હાથે ખંભે. [માયા ૧૮ લોભ ૧૯ પરિહરું,] જમણે ખંભે. ચરવળો હાથમાં લઈને પૃથ્વીકાય ૧૦ અપ્કાય ૨૧ તેઉકાય ૨૨ જ્યાણુ કરું. હાથા પગે. વાઉકાય ૨૩, વનસ્પતિકાય ૨૪, ત્રસકાય ૨૫, રક્ષા કરું. જમણા પગે.

૧ પરિહરું બોલતી વખતે મુહપત્તિ આંગળીયો તરફ લઈ જવી.

X [] આવા કૌંસમાં આપેલ બોલ સ્ત્રીઓ ન ચિંતવે અને તે અંગોની પડિલેહણ ન કરે.

સ્તવન—વિભાગ

પોસહ—સ્તવન

દાહા—

જેસલમેરનગર લલો, જિહાં શ્રી પાર્શ્વજિનન્દઃ
 પ્રહ ઉઠીને પ્રણમતાં, આપે પરમાનન્દઃ ૧
 તાપુ ચરણ પ્રણમી કરી, પૌષધવિધિ વિસ્તારઃ
 પલાતીય શાવકહિત લાણી, આગમને અનુસારઃ ૨
 પૌષધ પૌષધ સહુ કરે, પૌષધ કરે સહુ કોયઃ
 પણ પૌષધવિધિ આંલલો, જિમ નિસ્તારો હોયઃ ૩

ઢાલ ૧ લી

(પ્રણમનુમ્ ૨ પાર્શ્વજિનેશ્વર ચંદ્રાભણો એ દેશી.)

પહિલે દિન રે, રાંજ સમય ઉપકરણ સહુ,
 પરિહેલી રે, રૂડી પદે રાખે અહુઃ
 પાછલી રાતે રે, સાધુ સમીપ આવી કરી,
 રાઈ પ્રાઈશ્ચિત્તરે, પ્રથમ કરે મન સંવરી.

ઉદ્દાસો

સંવરી કાવક કરે પૌષધ, આ પ્રકારી ગુરુમુખે,
 જિરે રંકક તીન લેતા, આમાયિક પણ તિજરુખેઃ
 પડી કરે પ્રતિકમળોઃ આંતરણી, સાધુવંદે તિહાં ઠણે,
 રમંરુમિ અદ્વાયક, મંગલીક કુલક બળે. ૪

ઢાલ

પ્રતિલેખના રે, અંગ ઝોહી સગલી કરે,
ઉપાસ્ય રે, પુજકા જો ઉદરે;
ધરિયાવહી રે, સ્થાપના આગે પડિછમે;
કરે સ્વાધ્યાય રે, સાધુ સહુને પાચ નમે.

ચાલ

પાચ નમે સઘલા સાધુ કેરા, સુણે સુશુરુવખાણુ એ,
ધ્યાન કરે અથવા ગુણે પ્રકરણુ કહે અર્થ સુજાણુ એ;
પૂજુ પહર પડિલેહણુ કરીને માતરે પડિલેહ એ,
જલઘડા લોટા વાટકા, પડિલેહવા વલી તેહ એ. ૫

ઢાળ

ગુરુ સાથે રે ચૈત્ય પ્રવાડી કરે ખરી,
દેવ વંદે રે શકસ્તવ પાંચે કરી;
ઉપાશ્રય રે આવી ધરિયા પડિછમે,
આગમણે રે આલોહી નીચા નમે.

ચાલ

નીચા નમે એસણે ઊંચે મિચ્છા મિ દુછડં દેહિને,
તિવિહાર હો તો પાણિયારે મુહપતિ પડિલેહિને;
નવકાર ગુણતાં પાઠ ભણતાં પ્રહર તીજે દિન રહે,
પડિછમી ધરીયાવહિ પહલી વલી જોઉ પ્રતિલેખના કરે. ૬

ઢાળ

ધર્મશાલા રે પૂજુ ધરિયા પડિછમે,
થે પ્રાલો રે સ્થાપના પડિલેહ સમે;

મુહપતિ રે પહિલેહી ઉભો થઇ,
કરે શુરુમુખરે, પરચક્રખાણ મન ગહગહી.

ચાલ

ગહગહી આઠે દેઠ ખમાસમણ, વચ્ચ સગલાં આપણાં,
પહિલેહવા માત્રા તિણ પરી ચરવલે પૂજણ તણાં;
દેહની ચિન્તા કાજ બતો કરે લગવન આવરસહી,
મારગે ઇરિયાસમિતિ શોધે આવતો કહે નિરિસહી. ૭

કાળ ખીણ

(બેર નેહી વિનવું છ, મુણ સ્વામી શુભ દીસ—એ દેશી.)
હવે બવિયણ તુમે સાંલલોછ, શુરુને નમાવો શીસ;
સામાયિક પોપધતણાંછ, દ્રવણ ટાળો બત્રીશ.

ચાલ

ખાર દ્રવણ વાર તતુના માર એસે પાલટી
અતિઅગિરઆસન દષ્ટિચંચલ કરે કાયા એકહી
કરે કામ સાવધ લે ઉર્ડગણ આલસ કરડકા મોડએ,
ખણે ખાજ વીસામણ કરાવે ઉંધ કરે મલ છોડ એ. ૮

કાળ

વચનતણાં દ્રવણ દશેછ, બાણો ઇણ પ્રકાર;
કુવચન શોધ લોકનેછ, દે દ્રવણ સદસાન્કાર.

ચાલ

મહમાત્ર દુડ—દુડકે રે વચી આપકદે બોલએ,
સતીપણ કરે આલાવો કેવલ કરે નીટલએ;

ઉપહાસ કરીને કરે વિકૃત્યા માંડી ન રાજે પદ સંપદા;
આવેા બેઠો ઉઠો એહવી કહે ભાષા સર્વદા. ૯

ઢાલ

દશ દ્વષણ હવે મનતણાળ, સાંભલળે મન એક;
ન્યૂન અધિક ન લહે ક્રિયાળ, મન મેં નહી વિવેક.

ચાલ

સુવિવેક જસુ ધનલાભ વાંછે કરે પૌષધ બીહતો,
પૌષધ કરીને કરે નિર્માણે પુત્ર પ્રમુખને ઇહ તો;
અભિમાન રીસે કરે પૌષધ ધરે ક્લેશસંદેહ એ,
વલી વિનય વિવેક લગાર ન કરે મન દ્વષણ દશ એહ એ. ૧૦

ઢાલ

કાયા વચન મનતણાંળ, દ્વષણ એહ બત્રીશ;
ટાલે દ્વષણ તેહનાળ, પૌષધ વિશ્વાવીશ.

ચાલ

વિશ્વાવીશ જોલે નહિ વલી ઉઘાડે મુખ આપણે,
છુટા થહીસુ વાત ન કરે પાંચ દ્વષણ પરિહરે;
ઉપવાસ કરીને દિવસે પૌષધ કીધો નહીં તો નિશિ કરે,
ઇક પક્ષ છોડે નહિ ઉતરાધ્યયન અક્ષર અનુસરે. ૧૧

ઢાલ

અઉપરવી પૌષધ કહ્યોળ, સૂત્ર સિદ્ધાંત વિચાર;
હરિભદ્રસૂરિ વિવરે કહ્યોળ; બાવીસ સહસ્રી સાર.

ચાલ

બાવીશ ચંદસી સાર બોલે, દિવસ પ્રતિ કરવો નહી,
 પૌષધ અતિથિસંવિભાગ વડી પર્વ દિવસ કરવા સહી;
 ઉદિષ્ટ ચુદ્ધ તથો અર્થે શૈલગાચારિજ કરે,
 પૌષધ પર્યુપણુ પર્વ કલ્યાણકુક તિથિપણે એ આદરે. ૧૨

દાલ

ઉપધાને પૌષધ કહ્યોછ. સૂત્ર મહાનિશિથ પ્રમાણ;
 તિવિદાર ચઉવિદાર નિમણોજી, એક વિગચધૂત બાણ.

ચાલ

ધૂત બાણ આચરણુ પરંપરા પૂર્વાચાર્યે એ કહી,
 બગવંત બાળ્યો સત્ય તેહિજ ઝેંચતાણુ કરવી નહી;
 તિવિદાર પૌષધ ચાર પ્રહરી અષ્ટપ્રહરી સીમા કરી,
 ત્રીન ગચ્છતાણી આચરણુ અવિધિ જો ચિણુ આદરી. ૧૩

દાળ વીછ

(૬૪૨ હવે અતિ ઉત્તરો રે એ—દેશી)

ચાંજ સમય સ્થાંડિલા કરે દે, વાર વારમાહિ વાર;
 મંદિમાવળી હંમ પડિછમે દે, નય તિહુઅણુ કરે સાર. ૧૪
 સંચેગીઆચક સાચો પૌષધ ચોડ, એ તો બગવંત બાળ્યો તેહ;
 નિકરણુ ચુદ્ધ કરો તમે દે, નિમ પાળો બાવ છેદ. સંઠ ૧૫
 અર્ધજિંઘ રવિ આચમે દે, સૂત્ર કરો મુવિચાર;
 વનવન કરે નિહરીજ સમય દે. તારા કિમે દો ચાર. સંઠ ૧૬
 મહાવેળા પંમ પડિછમે દે, તાંબી અમાચણુ દેઈ;
 મુદકિમળી અથ કરે દે, મન સંચેગ ધરેઈ. સંઠ ૧૭

જિનદત્તકુશલ કાઉસસગ્ગ કરે રે, પ્રતિક્રમણાને છેહ;
પ્રતિક્રમણુ પુરો થયો રે, અરતરની વિધિ એહ. સં૦ ૧૮
મધુર સ્વરે રાતે કરે રે, પ્રહરસીમ સજ્જાય;
ગીત ગાવે વૈરાગના રે, પાતક દૂર પલાય. સં૦ ૧૯

ઢાળ ૪ થી.

(મારગ દેશક મોક્ષનો રે—એ દેશી.)

બહુપહિયુત્તા પોરસી રે, વાંદે દેવ ઉદ્દાસ,
સંથારા ગાથા લણે રે, ખામે જીવની રાસો રે. ૨૦
તે નરનારીયા, સફલ કરે અવતારો રે;
નિસી પૌષધ કરે, ભાવે ભાવના ખારો રે. તે૦ ૨૧
પાપ અઠારે પરિહરે રે, ચિત્ત ધરે સરણા ચાર;
હાલસંથારો સંથરે, રે, ધ્યાન ધરે સુવિચારો રે. તે૦ ૨૨
ધર્મજગરિયા જાગતો રે, કરે મનોરથ એહ;
સંયમ લેઈ જિન દિને રે, ધન્ય દિવસ મુજ તેહો રે. તે૦ ૨૩
સંખશ્રાવક પૌષધ કર્યો રે, વીર વખાણ્યો રે તેહ;
તિણપરિ તુમે પૌષધ કરો રે, જિમ પામો સિવગેહો રે. તે૦ ૨૪
વીતલય પાટણનો ધણી રે, નામે ઉદ્દાયન રાય;
તિણ રાતે પૌષધ કીયો રે, વીરવંદન ચિત્ત લાયો રે. તે૦ ૨૫
તુંગીયા નગરી તણા રે, શ્રાવક શુદ્ધ અનેક;
જિણુ વિધિ તે પૌષધ કીયો રે, તિમ કરજો સુવિવેક રે. તે૦ ૨૬
વલી શ્રાવક પૌષધ કીયો રે, આનંદ ને કામદેવ;
વલી દષ્ટાંત મુખાહુનો રે, મન ધરજ્યો નિતમેવો રે. તે૦ ૨૭

ઢાલ પ મી

(મહામુનીશ્વર નિત તમુંછ—એ રાગ)

ધાણ્ણી નાતે હીને હો, શ્રાવક હોય સાવધાન;
 રામ પ્રાયશ્ચિત્ત કાઢિસણ્ણ કરે હો, દેવ વંદે સુવિધાન. સં ૨૮
 સંવેગી શ્રાવક હો, પૌષધની વિધિ એહ;
 મિલતી સૂત્ર-સિદ્ધાન્તે હો, મતિ મન કરજો સંદેહ. સં ૨૯
 હિમ્વત્ત સ્વર જોડે નહી હો, દોષ કહ્યા બગવંત;
 વહી સામાયિક દેખને હો, પ્રતિક્રમણ કરે તંત. સં ૩૦
 પ્રતિદેખન ક્રિયા કરે હો, સગલી પૂરવ રીત;
 સદુ સજ્જાય ક્રિયા પછે હો, સુશુરુ વંદે ધરી પ્રીત. સં ૩૧
 પરિહી પૌષધ પાડીને હો, સામાયિક પણ પાર;
 પ્રતિલાભે અણુગારને હો, અતિધિ સંવિભાગ વિચાર. સં ૩૨
 વિધિએતિ પૌષધ કરે હો, જાહુ ફલદાયક હોય;
 અવિધિસંધાતે દીજતાં હો, કાજ સરે નહિ દોષ, સં ૩૩
 મિત્ર વિધિની જપ દીજતા હો, અવિધિ હુવે જે કાંય;
 મિત્રા મિ દુષ્ટક દીજતાં હો, હુટક ખારો ધાય. સં ૩૪
 પૌષધ ઔષધ કર્મને હો, ટાલે દુર્ગતિ દુઃખ;
 નરુકકર્મ સદુ કસ્ય કરે હો, આપે શાશ્વતા સુખ. સં ૩૫
 જિહ્વ પૌષધતળી હો, યદ્ધ વિદિ કહી વિસ્તાર;
 જીશ્વમેદી સંગને હો, આગ્રહ કરી સુવિચાર. સં ૩૬
 શીતેસે સહસ્ર સમય હો, નગર મરોટ મજાર;
 શુભશિર કાદિ જીરમહિને હો, શુભકિન સુશુકરાર. સં ૩૭
 શ્રી જિનવંદ્યુદીપક હો, શ્રી જિનમિદસરીશ;
 મહાસન્ન સુપર્યાયે હો, મમયમુન્દર મળે શીશ. સં ૩૮

શ્રી ચિંતામણિ-પાર્શ્વજિન સ્તવન

ભવિકા ! શ્રી જિનખિંબ જુહારો, આતમ પરમ આધારો રે. ભ૦
 જિનપ્રતિમા જિન સારિખી જાણો, ન કરો શંકા કાંઈ;
 આગમવાણીને અનુસારે, રાખો પ્રીતિ સવાઈ રે. ભ૦ ૧
 જે જિનખિંબ સ્વરૂપ ન જાણે, તે કહીયે કિમ જાણે;
 બૂલા તેહુ અજ્ઞાને ભરિયા, નહીં તિહાં તત્ત્વ પીછાણે રે. ભ૦ ૨
 અંબડ શ્રાવક શ્રેણિક રાજ, રાવણ પ્રમુખ અનેક;
 વિવિધ પરેં જિનભક્તિ કરંતા, પામ્યા ધર્મ વિવેક રે. ભ૦ ૩
 જિનપ્રતિમા બહુ લગતે જોતાં, હોય નિશ્ચય ઉપગાર;
 પરમારથ ગુણ પ્રગટે પૂરણ, જો જો આદ્રંકુમાર રે. ભ૦ ૪
 જિનપ્રતિમા આકારે જલચર, છે બહુ જલધિ મઝાર;
 તે દેખી બહુલા મત્સ્યાદિક, પામ્યા વિરતિ પ્રકાર રે. ભ૦ ૫
 પાંચમે અંગે જિનપ્રતિમાનો, પ્રગટપણે અધિકાર;
 સૂર્યાભસુર જિનવર પૂજ્યા, રાયપસેણી મઝાર રે. ભ૦ ૬
 દશમે અંગે અહિંસા દાખી, જિન પૂજ્યા જિનરાજ;
 એહવા આગમ અરથ મરોડી, કરિયે કેમ અકાજ રે. ભ૦ ૭
 સમકિતધારી સતીય દ્રૌપદી, જિન પૂજ્યા મણુ રંગે;
 જોજો એહનો અર્થ વિચારી, છૂટે જ્ઞાતા અંગે રે. ભ૦ ૮
 વિજયસુરે જિમ જિનવર પૂજ, કીધી ચિત્ત ધિર રાખી;
 દ્રૌપદ-ભાવ બિહું ભેદે કીની, જીવાલિગમ તે સાખી રે. ભ૦ ૯
 ઈત્યાદિક બહુ આગમ સાખે, કોઈ શંકા મતિ કરજો;
 જિન-પ્રતિમા દેખી નિત નવલો, પ્રેમ ઘણો ચિત્તધરજો રે. ભ૦ ૧૦
 ચિંતામણિ પ્રભુ પાસ પસાયે, સરધા હોજો સવાઈ;
 શ્રી જિનલાલ સુચરુ ઉપદેશે, શ્રી જિનચંદ્ર સવાઈ રે. ભ૦ ૧૧

વાચનાચાર્ય શ્રી સમયમુંદર ગણિવર રચિત

જિનપ્રતિમા સિદ્ધિ-સ્તવન

શ્રી જિનપ્રતિમા હો, જિન સારિણી કહી, એ દીકાં આજુ'ંદ;
સમકિન ગિગડે હો, શંકા કીજતાં, જિમ અમૃત વિષખિંદ્ર શ્રી०
આજ નહીં દોષ હો, તીર્થ'ંદર ધડાં, કોઈ અતિથય વંતા;
શ્રી જિનપ્રતિમાને હો, એક આધાર છે, આપે સુક્રિ એકાંત. શ્રી०
સૂત્ર-સિદ્ધાંતે હો તક'ં વ્યાકરણ બહુયા પંડિત પિતૃ કહે લોક;
શ્રી જિનપ્રતિમાને જે, માને નહીં, તેહને સગલો હી દોષ. શ્રી०
શ્રી જિનપ્રતિમા આગદે નમુત્યુત્તું કહો, પૂજા સતરપ્રકાર;
દત્ત પિતૃ જોડ્યા હો, દિત સુખ મોક્ષના, દ્રોણદીને અધિકાર. શ્રી०
સાયપનેળી હો માતા બગવતી, જીવાનિગમ મહાર;
તે સવ માને હો, પ્રતિમા માને નહી, મારી માયને વાંજ. શ્રી०
માયુને જોડ્યા હો, બાવસ્તવન જાણ, શ્રાવકને દ્રવ્યભાય;
એ જોડું કરણી હો, કરતાં જવ નિસ્તરે, જિનપ્રતિમા પરિભાવ શ્રી०
પારગનાથ ! હો તુજ પ્રસાદથી, સદૃશ્યા મુજ એક;
જાવોજવ દેલો મો, 'સમયમુંદર' કહે, જિનપ્રતિમાજીનું નેત. શ્રી०

ગોપદશમી તપ વિધિ.

આ તપ ગોપ દશમી એટલે શુક્લગતી માગશ્વર વદ ૧૦ ના
વિષસને અનુસરીને થાય છે. તેમાં પ્રથમ નવમીના દિવસે
સાંકરતા પાળીતું એકાદશું કરવું ને હાથ ગોવિંદાર કરવો.
દશમીના દિવસે એકાદશું કરી હાથ ગોવિંદાર કરવો તથા
અર્ચાપારશુરા દિવસે વિવિધર એકાદશું કરવું. ગોપાકાતું
કરીને વિવિધ ન. નાનું પન્થકુમાર કરવું.

જિન-પૂજન-(વધિ)

શ્રી પ્રેમચંદલાલ જિનપૂજન માટે જિનમંદિર જઈ રહ્યા છે.

ત્રણે દિવસ બ્રહ્મચર્ય પાળવું. બન્ને વખત પ્રતિક્રમણ કરવું. જિનમંદિરમાં જઈ અષ્ટપ્રકારી અથવા સત્તરપ્રકારી પૂજા બાણાવવી. સ્નાત્રમહોત્સવ કરવો. નવ આંગે આડંબરપૂર્વક ભગવાનની પૂજા કરવી. ગુરુ પાસે આવી સિદ્ધાંતનું શ્રવણ કરવું. આ પ્રમાણે દશ વર્ષ સુધી કરવું. વળી તપને દિવસે (માગશર વદિ ૧૦ મે) પૌષધ કરવો.

આ પ્રમાણે જે તપ કરે છે. તેની મનકામના સિદ્ધ થાય છે. આ લોકમાં ધન-ધાન્યાદિક પામે, પરલોકમાં ઈંદ્રાદિક પદ પામે અને છેવટે મોક્ષપદ પામે.

“ શ્રી પાર્શ્વનાથાર્હતે નમઃ ” એ પદનું ગરણું વીશ નવકાર-વાળી પ્રમાણ ગણવું. સાથીયા વગેરે બાર બાર કરવા.

ઉદાપને દશ પુંઠા, દશ રૂમાલ (પુસ્તક બાંધવાના), દશ નવકારવાળી, દશ નીલમણિ, દશ ચંદરવા, સોનું, રૂપું, કાંસું, પીત્તળ એ ચાર ધાતુઓની દશ દશ પ્રતિમા અને જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રના ઉપકરણો દશ દશ કરાવવા. બાકી વિધિ ગુરુગમથી બાણવો.

શ્રી પોષદશમીની કથા

વંદેઽહં પાર્શ્વનાથાંઘ્રિ,-પંકજં સર્વસૌખ્યદમ્ ।

સમસ્તમંગલશ્રેણિ,-લતાપહ્લવતોયદમ્ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:-સર્વે પ્રાણીઓને સુખ આપનારું તથા બધા મંગળમય પ્રસંગોની હારમાળા જેવી લતાને ફરી વિકસાવવા માટે મેઘસમાન શ્રી પાર્શ્વનાથ સગવંતના ચરણકમળને હું વંદન કરું છું.

વળી વામૈયજિનને તથા સાશુરુને નમસ્કાર કરીને આ દોઢ, પરદોઢના વાંછિત સુખ આપનારું પોષમાસની કુખ્ય-દશમીના મનનું માહાત્મ્ય કહું છું.

જંઘડીપના જરતદેવમાં સુરેન્દ્રપુર નામનું મોટું નગર હતું. ત્યાં નરસિંહ નામનો રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેને ચાતુર્યગુણી અને શીલાલોકારી પતિવ્રતા ગુણસુંદરી નામની રાણી હતી. તે નગરમાં ગદાધનવાન, તેજસ્વી, યશસ્વી, પ્રતાપી એવો સુરહત નામનો શેઠ રહેતો હતો, તેને શીલાબરણમૂષિત શીલવતી નામની ઓ હતી. સુરહત શેઠ ઈવધમં પાળતો હતો, તેમી વૈનધમં, જિનપ્રવચન, સુદેવ, કુદેવ, સુશુરુ, કુશુરુ, સુધમં, કુધમં, ધમં, અધમં, કમં, અકમં વગેરે કાંઈ પણ યોગ્ય રીતે બાળનો ન હતો, પણ મિથ્યાત્વના બાવથી તે છુવ અને અછુવ તથા છુવ અને શરીર બિન્ન છે તે પણ જાણતો ન હતો. મિથ્યાદષ્ટિ ધર્મોદ્ધં પાલન કરતો તે દિવસ ગુન્નરતો હતો.

એક વખત સુરહત શેઠ વેપાર કરવા માટે કરિયાણાં વગેરે માલથી બરેલાં કેટલાંક વડાઓ લઈને પરદેશ ગયો. રત્નહીપ પનોંગીને ત્યાં પોતાના કરિયાણાં વેચી ત્યાંથી બીજાં ખરીદી પોતાના દેશ તરફ પાછા આવવા લાગ્યો. નેવામાં દેવયોગે પાન કલિદ્રુગ થયો અને નેનાં વડાઓ આડા રસ્તે ચડી જઈને કાલકુટહીપમાં આવી જર્યાં. ને હીપમાંથી પોતાના દેશ તરફ જવાનો રસ્તો ન મળવાથી સુરહત શેઠ કાલકુટહીપમાં જ રોકાયો. વડાઓ કરિયાણાં બાંધીને પોને પોતાનાં દ્રવ્યને પાંચઘો માડામાં ભરીને ગાડાખરો નાખવા લાગ્યા. રસ્તામાં લુંદરાઓએ તેના પાંચઘો નાડી ભરી નીપાં. સુરહત શેઠ એકદેશ જ પોતાના

ઘરે પહોંચ્યો. ઘરે પહોંચતાં તેને ખબર પડી કે-ઘરે સંઘરેલું
ખધું દ્રવ્ય પણ નાશ પામ્યું છે તેથી પોતે તદ્દન નિર્ધન થઇ
ગયો. તેનું નગરપતિપદ પણ ચાલ્યું ગયું, જેથી શેઠ ખૂબ
કલ્પાંત કરી વિચારવા લાગ્યો કે-કયા દેવનો કેપ થયો કે
મારા માન-આબરુ વગેરે ચાલ્યાં ગયાં ? હવે હું શું કરીશ ?
આ રીતે શોકમગ્ન બનીને વિલાપ કરવા લાગ્યો અને દિવસો
નિર્ગમન કરવા લાગ્યો. એવામાં એક વખત સુરેન્દ્રનગરના
ઉદ્યાનમાં જયઘોષ નામના આચાર્ય આવીને સમોસર્યા. જયઘો-
ષસૂરિ આબ્યાની વધામણી સાંભળી સુરેન્દ્રનગરનો રાજા
નરસિંહ તેમને વંદન કરવા પરિવાર સહિત ગયો. બીજા પણ
ઘણાં નગરજનો આચાર્યને વંદન કરવા તથા ગુરૂપદેશ સાંભળવા
આયા તેમાં સુરહત્ત શેઠ પણ ગુરુવંદનાર્થે આબ્યા. સૌએ
ગુરુવંદન કરી પોતપોતાને યોગ્ય આસન લીધું એટલે જયઘોષ-
સૂરિ ધર્મોપદેશના દેવા લાગ્યા:—

હે ભવ્યજીવો ! જીવોને સંસારમાં પડતો બચાવે અને આ
અસાર સંસારમાં સારભૂત અને સર્વ શ્રેયનો કરનાર માત્ર
ધર્મ જ છે. કહ્યું છે કે:—

ધર્મતઃ સકલમંગલાવલિઃ, ધર્મતઃ સ્ફુરતિ નિર્મલં યશઃ ।

ધર્મતઃ સકલસૌખ્યસંપદા, ધર્મ એવ તદ્દહો વિધીયતામ્ ॥ ૧ ॥

જીવદયાઈ રમિજ્ઞાઈ, હિંદિયવગ્ગો દમિજ્ઞાઈ સયાવિ ।

સત્ત્વં ચવિજ્ઞાઈ સયા, ધમ્મસ્સ રહસ્સમિણમેવ ॥ ૨ ॥

ધમ્મો મંગલમૂલં, હિંસામૂલં ચ સત્ત્વદુક્ખાણં ।

ધમ્મો વલં ચ વિડલં, ધમ્મો ઠાણં ચ સરણં ચ ॥ ૩ ॥

भुक्ताभुक्तविचारः स्यात्, गम्यागम्यविभेदकम् ।
 मार्गमात्रं पश्चात्परी, गुणागुणविचारणा ॥ ४ ॥
 कदाप्यकोटिजगती, दुरंतदुरिचारिविगणी ठवणी ।
 संसारजलहितरणी, एता च होइ जीवदया ॥ ५ ॥

જાવાર્થ:—ધર્મના પ્રજાવથી સર્વ મંગળ થાય છે, ધર્મથી નિર્મળ દીર્ઘિ પ્રાપ્ત થાય છે અને ધર્મના પસાયે જ સર્વ પ્રકારનાં સુખસાધનો મળે છે, માટે હે જીવ્યજીવો! તમે જિનધર્મનું આરાધન કરો. ધર્મનું મૂળ જીવદયા જ છે, માટે જીવદયા રૂઢી રીતે પાળવી, ઇન્દ્રિયોના વિષયોને આધીન મનુષ્યો દયા પાળી શકતા નથી, માટે હંમેશાં ઇન્દ્રિયોનું દમન કરવું અને સદા સત્ય વચન જ જોડવું, કારણ કે જીવદયા, ઇન્દ્રિય-દમન અને સત્ય વચન એ ત્રણેય ધર્મની મૂલમૂલ બાબતો છે. સર્વમંગળનું મૂળ ધર્મ છે અને સર્વ દુઃખોનું મૂળ હિંસા છે. વળી સર્વે જીવોનું મહાન બળ તે ધર્મ જ છે, અને તે જ ધર્મ સંસારથી બચાવતી જીવજીતી જીવોને શરણ અને આધારમૂલ છે. શરૂ અવશુદ્ધના વિચારથી-સારાસારના વિવેકથી-ખાવા પોષ્ય, નર્તી ખાવા પોષ્ય વસ્તુઓની પરીક્ષા થાય છે, તેથી જન્મ જગમ્મનો ભેદ સમજાય છે. અને તેનાથી જ માત્ર અને કુમાર્જની વાત થાય છે. જીવદયા અનંત, અસૂચ્ય, પદ્માણુસદી છે, અનંત દુઃખોરૂપ વસ્તુઓનો નાશ કરનાર છે, અને આ સંસારસાગરને તારનારી છે. આ સર્વે કાર્યોની કરનારી એક માત્ર જીવદયા જ બાબતી.

આ બંધનથી રાજીનગા સંબંધી મુક્ત થઈ પુણ્ય
ભર્યા કે-પુણ્ય! જાણે કે દર રોજ, તે 'સાચું' ભવ્યમ્

છે ? ત્યારે આચાર્યશ્રીએ જવાબ આપ્યો કે-હૈ શેઠ ! જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ વીર્ય અને ઉપયોગ રાખવાવાળો જે હોય તેને જ જીવ કહેવાય કહ્યું છે કે:-

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને વીર્ય, ઉપયોગ સહિત જે હોય તે જીવ કહેવાય, જે જીવ સમ્યક્ત્વને પ્રાપ્ત કરે છે તે જીવો સુગમ જાણવા. જે ચેતનવાળો છે તે જીવ કહેવાય, તે જ આત્મા કહેવાય, એમ સામાન્ય જ્ઞાનથી પંડિતોએ કહેલું છે. તે જીવ બે પ્રકારના છે. (૧) જીવાત્મા. (૨) પરમાત્મા. જે સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે તે જીવાત્મા અને જે સંસારના પરિભ્રમણ રહિત બની સિદ્ધ થયેલો છે તે પરમાત્મા. જીવાત્મા-સંસારાત્મા હંમેશા જન્મ-મરણના દુઃખો ભોગવનારો હોય છે. અને ચોરાશી લાખ જીવાયોનિમાં રખડે છે. ચૌદ રાજ-લોકમાં એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોની નથી એવું સ્થાન નથી, એવું કોઈ કુળ નથી કે જ્યાં જીવ જન્મ્યો ન હોય કે મરણ પામ્યો ન હોય. એ સર્વ સ્થાનોમાં દરેક જીવ અનંતીવાર આ સંસારમાં ભ્રમ્યો છે, એકેય સ્થાન બાકી નથી રાખ્યું. જીવ કર્મના યોગે એકલો જ દેવલોકમાં જાય છે, નરકમાં પણ એકલો જ જાય છે, જીવ એકલો જ કર્મવડે નીચે અસુરકાયમાં જાય છે, એકલો જ કુંથુઓ થાય છે અને એકલો જ કીડીના ભવને પણ પ્રાપ્ત કરે છે. વળી તે જીવાત્મા કર્મબંધનથી જ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે અને અનંતકાળ ભ્રમતો જો કર્મનો નાશ કરે છે તો સદ્ગતિ પામે છે. ભવ્ય-જીવમાં દયા, દાન અને ધર્મરૂપી કલ્પવૃક્ષ છે અને તે કલ્પ-વૃક્ષને દાન, શીલ, તપ ભાવરૂપ શાખાઓ હોય છે અને

ગોદાસુખરૂપ દુઃખ હોય છે. ધર્મથી સારા દુઃખમાં જન્મ થાય છે, મર્યાદા, કીર્તિ પ્રાપ્ત થાય છે, ધન-સંપત્તિ અને સૌંદર્ય વગેરે મળે છે, અને તે જ ધર્મ સ્વર્ગ અને અન્ય અપવર્ગોને મેળવી આપનાર હોય છે. ધર્મથી સંસારના અખટ મુખો મળે છે, અને તે જ ધર્મના પ્રભાવથી છુપ ગોદાસુખ પ્રાપ્ત કરે છે, મારે ધર્મના સાધન વિના જે મનુષ્ય છે તે તિર્થંકર માન જ ગણાય.

આ રીતે શુભવચન સાંભળી સુરક્ષત શ્રેષ્ઠીને ધર્મ પ્રાપ્ત થયો અને છુપ અછુપ આદિ નવતરવો સંસ્કૃત સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થયું. દરી સુરક્ષત શેડે શુભદેવને પૂછ્યું કે-હે સ્વામિન! મારી અખટ મિલકત, મારા ઘરમાં રાખેલું અને બહારથી ઉપાજન કરેલું જે નિધાન થોવાયું છે તે મને પાછું મળે તેવો કોઈ યોગ્ય ધર્મોપાધનનો સ્તંભ બતાવો.

શ્રી જયમોવસૂદીચરણે જવાબ આપ્યો કે-હે શ્રેષ્ઠી! તમે પોષદશમીના મતનું વિધિપૂર્વક આરાધન કરો તે મતના પ્રભાવથી તમેજો સુમાદેવ સખસંપત્તિ દરીથી મળશે, કારણ કે પોષ વદી દશમ શ્રી પાર્થનાથ પ્રભુનો જન્મકલ્યાણક દિવસ છે, તેનો વિધિ કર્યું છું તે પૂજનપૂર્વક સાંભળી મતનું આરાધન કરો. પોષ વદ તવમીના દિવસે માત્ર સાકરનું કે બાંદનું હતું જ્યારે બીજાનીને તે જ પોષ અને એકાદશી કદીને મત નોંધીકાર કરીને દશમીના દિવસે એક જ જગ્યાએ બેસી આરાધન કરેલો અને ત્યાં ને આ જ પાણી પીને મોવિદ્યન થયો. તે રીતે પૂજિતકર કર્યું, કમવચન ગણ્યું અને તે વચન પ્રતિકર્યું કર્યું તથા શિવમંદિરમાં આંત્ર અશ્વમઘી

કે સત્તરપ્રકારી પૂજા લખાવવી. અને “ શ્રી પાર્શ્વનાથાચાર્હતે નમઃ ” એ મંત્રનું બે હજાર ગણણું ગણવું. એકાદશીના દિવસે પણ એકાસણું જ કરવું. તેમજ બ્રહ્મચર્ય તથા બ્રૂમિશયન તો ત્રણેય દિવસ રાખવું. પારણાને દિવસે સાધર્મિકવાત્સલ્ય કરવું. આ વ્રત દશ વર્ષ સુધી કરવું. હે શ્રેષ્ઠી ! આ વ્રત વિધિપૂર્વક જે મનુષ્ય કરે તેને આ લોકમાં ધન, ધાન્ય, સમૃદ્ધિ વગેરે આવી મળે છે અને બીજા લોકમાં ઈન્દ્રપણું પામે છે. અતે અનંત સુખમય મોક્ષને પણ પામે છે.

આ પ્રમાણે પોષદશમીનું માહાત્મ્ય સાંભળીને સુરદત્ત શેઠ ગુરુ પાસે તે વ્રત અંગીકાર કરી પોતાના ઘરે આવ્યો અને ગુરુએ જણાવેલ વિધિ પ્રમાણે સુરદત્ત શેઠે દશ વર્ષ સુધી પોષદશમીનું વ્રત આરાધ્યું. આ વ્રતના પ્રભાવથી સુરદત્ત શેઠને તેના વહાણો જે કાળકૂટ બેટમાં ભરાઈ પડ્યા હતાં તે અનુકૂળ પવનના લીધે તેના ગામમાં આવી પહોંચ્યા. પોતાના વહાણો પાછાં આવ્યાં જાણીને સુરદત્ત શેઠ અને તેના પત્ની અત્યંત આનંદ પામ્યાં અને કહેવા લાગ્યા કે-અહો ! આ પોષદશમીનાં વ્રતનો કેવો પ્રભાવ કે નિરાશ થયેલાં આપણને આપણાં વહાણો પુનઃ પ્રાપ્ત થયાં તેમ જ આપણા ઘરમાં ભરેલ અગિયાર કરોડ સોનામહોર પણ દશમીના પ્રભાવથી મળી જશે. એમ વાત ચાલે છે ત્યાં તેઓને સમાચાર મળ્યાં કે-આપણાં ઘરના ભંડારમાં જે સર્પ, વીંછી વગેરે દેખાતા હતા તે અલોપ થયા છે અને અગિયાર કરોડ સોનામહોર મળી ગઈ છે. આ વાત જાણી શેઠ-શેઠાણી ખૂબ આનંદ પામ્યાં. પછી સુરદત્ત શેઠ કહેવા લાગ્યા કે-હે પ્રિયે ! આ જિનશાસ-

તનો દેવદો મહિમા છે । । । અહો ! આ જૈનશાસન તો પ્રત્યક્ષ પ્રભાવવાળું જ લાગે છે. મેં ઘણા ધર્મોનાં વત કરી જોયાં પણ આ વતની જેમ પ્રત્યક્ષ ફળદાયક કોઈ નહોતું થયું. મન્ય છે તે જૈનશાસનને અને તેના વતને । । । જૈનશાસનના પ્રભાવથી આ જાવ, પરજાવ સુખદાયક બને છે તેમાં હવે કોઈ શંકા રહી નથી, માટે હવે જૈનધર્મ જ અંગીકાર કરીને હું શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને તથા સુશુરુને જ માન્ય કરીશ. એ રીતે સુરક્ષા શેઠ જૈનધર્મી બનીને શુવન પચાર કરવા લાગ્યા. નગરના સાબરો સુરક્ષા શેઠને ફરી નગરપતિપદે સ્થાપિત કર્યા અને પ્રજાજનો અને સાબરો તેમને જૂળ માનપૂર્વક એ પદથી ફરી સુપ્રત કરી.

ચોઠા સમય જાક એક દિવસ શ્રી સુજેન્દ્ર નામના આચાર્ય નગરના ઉપાનમાં આવી સમોસયો. વનપાલકે આવી સાબરને સુજેન્દ્રસરિ ઉપવનમાં આગ્યાની વધામણી આપી. આ સાંભળી સાબર અને સુરક્ષા શેઠ પરિવારસહિત શુરવંદનાર્થે આડંબર પૂર્વક ઉપાનમાં આગ્યા, પંડત કરીને પોતપોતાને યોગ્ય આસને બેઠા અને શુદ્ધપદેશ સાંભળતા લાગ્યા. આચાર્યશ્રીના વ્યાખ્યાન સાંભળીને સુરક્ષા શેઠ ઘડે આગ્યા અને પોતાના શુદ્ધજાત પોતાના શુવને ગોળીને કહ્યું કે-હે સુવ ! તું પોષ-દગ્રમીનું વન જરૂર કરજે. સુરક્ષા શેઠે તેને પ્રવૌજા વતનો વિધિ પણ જણાવ્યો. અને પોષદગ્રમીના વતનું આંશધન લેવા આડંબર પૂર્વક કહ્યું. અને સાંધે સાંધે પોતાને એ વતના આડંબરનો અનુભવ મળેલો તે વર્તુલ્યો અને કહ્યું કે-હે શેઠ ! તમારે જે આપડી પાસે અનુદ યજ્ઞસંપત્તિ છે, તે તે વતના અનુભવો મળી છે, માટે તું પણ તે વતનું વિધિપૂર્વક

પાલન કરવામાં પ્રમાદ કરીશ નહીં. આ પ્રમાણે પોતાના પુત્રને શિખામણ આપીને સુરદત્ત શેઠ શુરુ પાસે આવ્યા અને શુરુ-મહારાજને વ્રતના ઉદ્યાપન (ઉજમણા) વિધિ માટે પૂછવા લાગ્યા. ત્યારે શુરુએ જણાવ્યું કે—ઉદ્યાપનની વિધિ નીચે પ્રમાણે છે—

પોષદશમીના ઉદ્યાપનમાં સર્વે વસ્તુઓ દશ દશ દેવી. પ્રથમ દશ પુંઠા, દશ પુસ્તક બંધણા, દશ નવકારવાળી, દશ નીલમણિ, દશ ચંદરવા, સોનું, રૂપું, કાંસુ અને પિત્તળ—ચાર ધાતુની દશ દશ પ્રતિમાઓ વગેરે સર્વે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના ઉપકરણો દેવાં. આ પ્રમાણે સર્વે દશ દશ વસ્તુઓ લઈને સુરદત્ત શેઠે પોષદશમીના વ્રતનું ઉદ્યાપન કર્યું. ત્યારબાદ શુરુ સન્મુખ જઈને કહેવા લાગ્યો કે—અલિત્તેણં મંતે ! લોણ જન્મજરામરણબન્ધનાણિ મુક્તચ્છં ચારિત્તં દેહિ ॥

ભાવાર્થ—હે ભગવન્ ! તમે આ લોકમાં જન્મ, જરા, મરણના બંધનોથી મુક્ત થવા માટે (ચારિત્ર) દીક્ષા આપો. બાદ સુરદત્ત શેઠે મહોત્સવપૂર્વક દીક્ષા આંગીકાર કરી.

સુરદત્ત શેઠ સાધુપણમાં રહીને પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ એ આઠ પ્રવચન માતાને પાળી સત્તરભેદે સંયમનું આરાધન કરવા લાગ્યા. બાર પ્રકારની ઉચ્ચ તપશ્ચર્યા કરી, માસક્ષમંથાદિ કરીને અંતે સંલેખણાનું આરાધન કર્યું. મૃત્યુ પામીને પ્રાણુત દેવલોકમાં વીશ સાગરોપમના આયુષ્યવાળા દેવ થયાં. ત્યાં દેવોનાં ઘણાં સુખો લોગવીને આયુષ્ય પૂર્ણ કરી તેનો જીવ અહીં જંબૂદ્વીપમાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુષ્કલાવતી વિજયમાં મંગલાવતી નગરીમાં સિંહસેન રાજાની ગુણ-સુંદરી નામની રાણીની કૃષ્ણાંજલિ આવીને પુત્રપણે અવતર્યો. પૂર્વનાં

સારુ કરીને ત્રીથે તે દક્ષિણ જ રૂપવાન અને કાંતિમાન થયો.
તેના માનપિતાએ તેનું જયએન નામ પાડ્યું. દિવસે જતાં
જયએન યોદનાયકના પામ્યો. ત્યારે સિંહએન રાજ્યએ તેને
ચોર્ય શ્રીકવતી નામની રાજકન્યા પરણાવી. જયએન સંસાર
સંભળી પ્રખ્યાત જોગવવા લાગ્યો. છેવટે રાજ્યશુદ્ધતા પસારે
વિરાજ્ય પામીને ચારિત્ર અંગીકાર કરીને, રૂડી રીતે ચારિત્ર
પાળતા જુદીપીટ પર વિદરવા લાગ્યો.

ત્રીકલા જિનકલ્પી બની શુરદેવથી જુદો પડીને એકલો
ચિદાર કરતે. કરતો તે જ ગામના ઉપવનમાં જઈને કાચો-
ત્યાગ કરીને ડોંગા રહ્યો. ત્યાં વનદેવતા તેની પરીક્ષા કરવા
આવા અને જુદા જુદા રૂપે લઇને તેમને ધીવરાવવા લાગ્યા.
પણ જયએન સાચુ તે શુભ ધ્યાનમાં અડગ રીતે ઉભા જ
રહ્યા અને અને શુદ્ધધ્યાનના પ્રતાપે કેવળમાન મહોત્સવ થયો.
સા મહોત્સવ દેખી વનદેવતા જોય પામ્યો અને સમ્યક્ત્વ
પામ્યો. જયએન શુભ કેવળપર્યાય પાળીને મોક્ષમાં ગયા.

આ સાચુ તેની શ્રી શ્રીકવતી પણ પ્રવચના અંગીકાર
કરી. પંચગાદાવનકું પાલન કરવા લાગી. એક વખત દેવ
વનમાં કલિનચમ કરીને રાત્રી રહી ત્યારે મિચ્છાટી વનદેવ
આવીને તેના ધ્યાનમાં વિદેશ નાંખવા માંડ્યો. અને સિંહ
એકદેનું રૂપ લઇને ધીવરાવવા લાગ્યો. પણ શ્રીકવતી સાચી
જનમજનુ સગાકમાન થઈ નહીં. શુદ્ધધ્યાનના મોગથી તેણીને
કેવળમાન મહોત્સવ થતા અને અને મોક્ષરત્ને પામી. પંચ
ગાદેય પણ શ્રીકવતીને રાત્રી પડીને દેવલોકમાં ગયો અને
જયએન તેણીને સગાવિદેહનથી રૂપે અંગીકાર કરીને મોક્ષ
પામ્યો. આમ.

વીશસ્થાનક તપવિધિ

શુભ મુહૂર્તે શુરુસમીપે વિંશતિસ્થાનક તપ, વિધિપૂર્વક ઉચ્ચરવો. એક ઓળી બે માસથી છ માસ સુધીમાં પૂર્ણ કરવી. કદાચ છ માસની અંદર એક ઓળી પૂર્ણ ન થાય તો કરેલી (ચાલતી ઓળી) નો ફરીથી આરંભ કરવો પડે. એક ઓળીમાં વીશ પદ છે. તેમાં વીશે દિવસોમાં વીશ પદ જુદાં જુદાં ગણવાં. અથવા એક ઓળીના વીશ તપના દિવસોમાં એક જ પદ ગણવું, બીજા વીશ દિવસોમાં બીજું પદ ગણવું. એ રીતે વીશ ઓળીએ (૪૦૦ દિવસે) વીશ પદ પૂર્ણ કરવાં. દરેક પદની આરાધના કરવાને સારી શક્તિવાળાએ અકૃમ કરીને પ્રત્યેક પદની આરાધના કરવી. એ રીતે કરવાથી વીશ અકૃમે એક ઓળી પૂર્ણ થાય, અને વીશ ઓળી ચારસો અકૃમે પૂર્ણ થાય. તેથી હીન શક્તિવાળાએ છટું કરવા, તેથી હીન શક્તિવાળાએ અઉવિહાર ઉપવાસ, તે ન બને તો તિવિહાર ઉપવાસ, તે ન બને તો આયંજિલ, નીવી અને એકાસણાએ કરી આરાધવી. ૧ આચાર્ય પદ, ૨ ઉપાધ્યાય પદ, ૩ સ્થવિર પદ, ૪ સાધુ પદ, ૫ ચારિત્ર પદ, ૬ ગૌતમ પદ, ૭ તીર્થપદ એ સાત પદોમાં બની શકે તો જરૂર પૌષધ કરવો. આરાધનાના દિવસે બે વખત પ્રતિક્રમણ તથા ત્રણવાર દેવવંદન અને બે વાર પડિલેહણ અવશ્ય કરવું. તથા બ્રહ્મચર્ય જરૂર પાળવું. ભૂમિ-શયન કરવું. આખો દિવસ જે પદ ચાલતું હોય તેનું સ્મરણ કરવું. તપને દિવસે આરાધ્યપદના જેટલા ગુણ હોય તેટલા લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ અંદેસુ નિમ્મલયરા સુધી કરવો. તેટલા સાર્થોઆ, તેટલી પ્રદક્ષિણા તથા

તેમનાં જ ખમાસમય દેવાં, તપ પૂર્ણ થયે ઉવાપન યથાશક્તિ
અવરૂપ કરવાં, વિશેષ વિધિ શુભદ્વારાજ પામેલી બાળી લેવી.
તેથી પદ્મ શુભલું નીચે પ્રમાણે છે.

	આ.	ખ.	કો.	ન.
૧ ઈ નમો અરિમંતાયું	૧૨	૧૨	૧૨	૨૦
૨ ઈ નમો મિદાણું	૩૧	૩૧	૩૧	૨૦
૩ ઈ નમો પવગણસ	૨૭	૨૭	૨૭	૨૦
૪ ઈ નમો ગામરિયાણું	૩૬	૩૬	૩૬	૨૦
૫ ઈ નમો મેનાણું	૧૦	૧૦	૧૦	૨૦
૬ ઈ નમો ઉવત્રાયાણું	૨૫	૨૫	૨૫	૨૦
૭ ઈ નમો યોગે સગવડાણું	૨૭	૨૭	૨૭	૨૦
૮ ઈ નમો નાણસ	૫૧	૫૧	૫૧	૨૦
૯ ઈ નમો દંડાણસ	૬૭	૬૭	૬૭	૨૦
૧૦ ઈ નમો વિજયસંપન્નસ	૫૨	૫૨	૫૨	૨૦
૧૧ ઈ નમો આરિનસ	૭૦	૭૦	૭૦	૨૦
૧૨ ઈ નમો જાંઘવપદમાણિયું	૧૮	૧૮	૧૮	૨૦
૧૩ ઈ નમો મિથિયાણું	૨૫	૨૫	૨૫	૨૦
૧૪ ઈ નમો તવસ	૧૨	૧૨	૧૨	૨૦
૧૫ ઈ નમો ગોધમસ	૧૧	૧૧	૧૧	૨૦
૧૬ ઈ નમો કિણાણું	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦
૧૭ ઈ નમો મંજમસ	૧૭	૧૭	૧૭	૨૦
૧૮ ઈ નમો અરિનવનાણુસ	૫૧	૫૧	૫૧	૨૦
૧૯ ઈ નમો સુપસ	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦
૨૦ ઈ નમો તિ-ગસ	૩૮	૩૮	૩૮	૨૦

નીચેના દુહા બોલી ખમાસમાણ દેવા—

(દરેક ઝાળાએ એક એક દુહા બોલવો.)

- પરમ પંચ પરમેષ્ઠિમાં, પરમેશ્વર લગવાન;
ચાર નિદેષે ધ્યાઈએ, નમો નમો જિનભાણુ. ૧
- ગુણ અનંત નિર્મળ થયા સહજ સ્વરૂપ ઉભસ;
અષ્ટ કર્મ મળ ક્ષય કરી, ભયે સિદ્ધ નમો તાસ. ૨
- ભાવામય ઔષધી સમી, પ્રવચન અમૃત વૃષ્ટિ;
ત્રિભુવન જીવને સુખકરી, જય જય પ્રવચન દષ્ટિ. ૩
- છત્રીશ છત્રીશી ગુણે, યુગપ્રધાન મુર્ખીદ;
જિનમત પરમત બાણુતા, નમો નમો તે સૂરીદ. ૪
- તજી પરપરિણતિ રમણુતા, લહે નિજ ભાવ સ્વરૂપ;
સ્થિર કરતા ભવિ લોકને, જય જય થવિર અનૂપ. ૫
- બોધ સૂક્ષ્મ વિણુ જીવને, ન હોય તત્ત્વ પ્રતીત;
ભણે ભણાવે સૂત્રને, જય જય પાઠક ગીત. ૬
- સ્વાદ્વાદ ગુણુ પરિણુમ્યો, રમતા સમતા સંગ;
સાધે શુદ્ધાનંદતા, નમો સાધુ શુભ રંગ. ૭
- અધ્યાત્મ જ્ઞાને કરી, વિઘટે ભવ ભ્રમ ભીતિ;
સત્ય ધર્મ તે જ્ઞાન છે, નમો નમો જ્ઞાનની રીતિ. ૮
- લોકલોકના ભાવ જે કેવલિ ભાષિત જેહ;
સત્ય કરી આરાધતો, નમો નમો દર્શન તેહ. ૯
- શૌચ મૂળથી મહાગુણી, સર્વ ધર્મનો સાર;
ગુણુ અનંતનો કંદ એ, નમો વિનય આચાર. ૧૦
- રતનત્રયી વિણુ સાધના, નિષ્કળ કહી સદીલ;
ભાવરચણુનું નિધાન છે, જય જય સંયમ જીવ. ૧૧

જિનપ્રતિમા જિન મંદિર કંચનના કદે જેહ;
 પ્રકાશનથી બહુ દુળ હશે, નમો નમો શિખર સુદેહ. ૧૨
 આત્મ બોધ વિષ્ણુ જે દિયા, તે તો બાલક ચાલ;
 તત્ત્વાન્વયની ધારીએ, નમો દિયા સુવિચાર. ૧૩
 કર્મ ખપાવે ત્રીકુળાં ભાવ મંગળ તથા બ્રહ્મ;
 પચાસ સળિય ઉપજે, જય જય તથા શુભઆત્મ. ૧૪
 છઠ્ઠું છઠ્ઠું તથા કદે પારણું, ચંડિનાળી શુભ ધામ;
 એ સમ શુભ પાત્ર દો નહીં, નમો નમો બોધમસ્વામ. ૧૫
 દોષ આદારે ક્ષય ગયા, ઉપન્યા શુભ જસ અંગ;
 વંચાવન્ન્ય કરીએ મૂઢા, નમો નમો જિનપદ સંગ. ૧૬
 શુદ્ધાત્મ શુભમે રમે, તજી મન્દિર આશંસ;
 ધિર મમાધિ સંતોષમે, જય જય સંયમ વંશ. ૧૭
 જાન વૃક્ષ સેવો બવિક, ચારિત્ર સમશિત મૂળ;
 અજર અમર પદ દુળ સમે, જિનવર પદવી ફૂલ. ૧૮
 વક્તા શ્રોતા યોગથી, ફૂલ અનુભવ રસાળીન;
 પચાસ ક્ષેયની જોડતા, જય જય તુલ શુભ લીન. ૧૯
 તીર્થયાત્રા પ્રભાવ છે, શાસન ઉત્તતિ કાળ;
 પન્થાનંદ વિવાસતા જય જય તીર્થ જદાવ. ૨૦

